

คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

กฤติยา โสร้อยจันทนนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ.2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

นางสาวกฤติยา โสรังจตานนท์

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์,

Ph.D.(Tropical Medicine)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรินทร์ กิตติพิชัย,
วท.ค.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์สุธรรม นันทมงคลชัย,
ปชด.(ประชากรศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ศาสตราจารย์บรรจง มไหสวริยะ,
พ.บ., ว.ว.(ออร์โธปิดิกส์)

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โชคชัย หมั่นแสงทรัพย์,
พ.บ., ว.ว.(กุมารเวชศาสตร์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์)

สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

วันที่ 21 มกราคม พ.ศ.2554

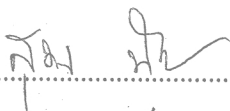
นางสาวกฤติยา โสรังจตานนท์
ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัช กิตติพิชัย,
วท.ค.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ แสงฉาย,
M.P.H.(Social Medicine)
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สุธรรม นันทมงคลชัย,
ปชด.(ประชากรศาสตร์)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์,
Ph.D.(Tropical Medicine)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์บรรจง มไหสวริยะ,
พ.บ., ว.ว.(ออร์โธปิดิกส์)
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์พิทยา จารุพูนผล,
พ.บ., อ.ว.(ระบาดวิทยา)
คณบดี
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก คณาจารย์หลายท่าน ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเมตตา และความห่วงใยแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม นันทมงคลชัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรัช กิตติพิชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งต่อความกรุณา และความช่วยเหลือของคณาจารย์ทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ แสงฉาย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย รวมทั้ง รองศาสตราจารย์พูนสุข ช่วยทอง รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ แก้วปาน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง ที่กรุณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาอนามัยครอบครัวทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้ความกรุณา และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง และเจ้าหน้าที่ในภาควิชาอนามัยครอบครัว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดลทุกท่าน และห้องสมุดต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้รับความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนมหาวิทยาลัยแห่งนี้ที่เป็นแหล่งความรู้อันทรงเกียรติ และมีคุณค่ามาก ผู้วิจัยรู้สึกภาคภูมิใจ และเป็นเกียรติที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในสถานที่แห่งนี้

ขอขอบพระคุณนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ สาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ และบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนในการตอบคำถามในงานวิจัยเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวโสรัจจาดานนท์ เพื่อนร่วมรุ่น รุ่นพี่ และรุ่นน้องทุกท่าน ที่คอยให้คำปรึกษา ด้วยความห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กฤติยา โสรัจจาดานนท์

คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

MARITAL QUALITY OF PERSONNEL IN HEALTH CENTERS, SAMUTPRAKARN PROVINCE

กฤติยา โสรัจจานนท์ 5137550 PHPH/M

วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์, Ph.D.(TROPICAL MEDICINE), สุธรรม นันทมงคลชัย, ปช.ด.(ประชากรศาสตร์), วิรินทร์ กิตติพิชัย, วท.ด.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยที่มีอิทธิพล และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จำนวน 174 คน เก็บข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถาม ด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติไคสแควร์ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษาพบว่า บุคลากร ที่ทำงานในสถานีนอนามัย ร้อยละ 55.2 มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ แบบอย่างจากบิดามารดา สถานะทางเศรษฐกิจ การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา ความคล้อยคลึงกันด้านการศึกษา โดยสามารถรวมทำนายได้ร้อยละ 76.7 ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว ซึ่งเป็นการสร้างให้เกิดความรัก ความอบอุ่นภายในครอบครัว ในเรื่อง บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส เป็นต้น เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยต่อไป

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตสมรส / บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย / บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส /

การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต / การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

MARITAL QUALITY OF PERSONNEL IN HEALTH CENTERS, SAMUTPRAKARN PROVINCE

KRITTIYA SORAJJATANON 5137550 PHPH/M

M.Sc.(PUBLIC HEALTH) MAJOR IN FAMILY HEALTH

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PIMSURANG TAECHABOONSERMSAK, Ph.D.(TROPICAL MEDICINE), SUTHAM NANTHAMONGKOLCHAI, Ph.D. (DEMOGRAPHY), WIRIN KITTIPICHAI, Ph.D.(APPLIED BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH)

ABSTRACT

The objective of this research was to study the marital quality and factors affecting and predicting the marital quality of personnel in health centers in Samutprakarn Province. The samples of this study consisted of 174 persons. The data were collected using the self-rating questionnaires and then analyzed to obtain the frequency, percentage, mean standard deviation using Chi-square test, Pearson's product moment correlation coefficient, and Stepwise multiple regression. The findings indicated that 55.2% of the participating health officers had the marital quality in the high level. The factors associated with the marital quality of health officers with the statistical significance ($p\text{-value} < 0.05$) included economic availability, good model of parents, economic status, partner relationship, spouse performance, and compliance with religious teachings. In addition, factors predicting the marital quality of health officers were spouse performance, partner relationship, compliance with religious teachings, good parental models, and educational-background similarity. The prediction percentage was 76.7. It was suggested that the policy of family relationship promotion should be established to enhance the love and warmth in families Spouse performance and communication among couples should also be encouraged to promote the marital quality of heath officers.

KEY WORDS: MARITAL QUALITY / PERSONNEL IN HEALTH CENTERS /
SPOUSE PERFORMANCE / PARTNER RELATIONSHIP
COMPLANCE WITH RELIGIOUS TEACHINGS

159 pages

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ทั่วไป.....	4
วัตถุประสงค์เฉพาะ.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสมรส.....	10
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส.....	15
2.3 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานีนอนามัย.....	39
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	50
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	50
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
3.4 วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ	64
ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	66
ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยก่อนสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา.....	69
ส่วนที่ 4 ข้อมูลปัจจัยขณะสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส.....	73
ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	82
ส่วนที่ 6 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	85
บทที่ 5 อภิปรายผล.....	90
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	105
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาไทย.....	111
บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาอังกฤษ.....	126
รายการอ้างอิง.....	140
ภาคผนวก.....	146
ประวัติผู้วิจัย.....	159

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความมั่นคงในชีวิตสมรสจำแนกตามกฎเกณฑ์ของสังคม.....	20
2 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	65
3 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	66
4 ร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านรายชื่อ.....	67
5 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยและคู่สมรส จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ด้านอายุ และด้านศึกษา.....	70
6 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส.....	71
7 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยก่อนสมรสในเรื่องแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	71
8 ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยก่อนสมรสในเรื่องแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ.....	72
9 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำแนกตามปัจจัยขณะสมรสได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร และลักษณะโครงสร้างครอบครัว.....	73
10 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	74
11 ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ.....	75
12 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	76

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
13	ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ.....	77
14	จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องบทบาทหน้าที่ของคู่สมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ....	78
15	ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ.....	79
16	จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	80
17	จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ	81
18	แสดงค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi- Square Tests) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย.....	83
19	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	85
20	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา โดยแสดงในรูปเมตริกสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix).....	86
21	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคาดทำนายกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	87
22	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ.....	89

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
2 ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB.....	16
3 องค์ประกอบของการสื่อสาร.....	24

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการสมรสมีการเปลี่ยนแปลงไปหลายอย่างทั้งในด้านการเลือกคู่ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา และบทบาทหน้าที่ในการดำเนินชีวิตคู่ การสมรสหรือการแต่งงาน หมายถึง การทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภรรยาตามประเพณี (1) โดยทั่วไปทางสังคมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ การสมรสเป็นกลไกที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ชายและหญิงมีโอกาสใช้ชีวิตร่วมกันในฐานะสามีภรรยา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคนในสังคมมองชีวิตสมรสว่าเป็นสิ่งสวยงาม เป็นเป้าหมายของชีวิตในการสร้างครอบครัว โดยแต่ละบุคคลมีเหตุผลในการสมรสที่แตกต่างกันออกไป เช่น สมรสเพราะความรัก สมรสเพราะต้องการเปลี่ยนสถานภาพของตนเอง ต้องการให้คนอื่นยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว ต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่ในชีวิต แม้กระทั่งการเลือกที่จะสมรสเพื่อมีผลต่อการสืบต่อวงศ์ตระกูล การมีเพศสัมพันธ์ที่เหมาะสม การสร้างครอบครัวใหม่ของตน ในปัจจุบันการสมรสมีทั้งการสมรสตามประเพณี การสมรสตามกฎหมาย การสมรสตามความสมัครใจ แต่ไม่ว่าเหตุผลที่สมรสเป็นอย่างไร คู่สมรสล้วนต้องการชีวิตสมรสที่มีคุณภาพและเกิดความมั่นคง นับว่าการสมรสเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานทางสังคม โดยครอบครัวถือเป็นสถาบันหลัก ในการทำหน้าที่ขัดเกลาให้สมาชิกในครอบครัวผ่านการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความเอื้ออาทร พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุขในการดำเนินชีวิต (2) เพราะความสุขเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากทั้งในระดับบุคคล ระดับสังคม และยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน (3) แต่เนื่องจากสภาพในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย อาทิเช่น การเมือง การปกครอง ค่านิยม เศรษฐกิจ และสิ่งต่าง ๆ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต (4) สามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรสได้เช่นกัน ทำให้ปัจจุบันการสมรสมีแนวโน้มลดลง จากสถิติการจดทะเบียนสมรสของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (5) พบว่า การจดทะเบียนสมรส 3 ปี ย้อนหลังได้แก่ ในปี 2550 มีการจดทะเบียนสมรส 307,910 คู่ ในปี 2551 มีการจดทะเบียนสมรส 318,496 คู่ และในปี 2552 มีการจดทะเบียนสมรส 300,878 คู่ จะเห็นได้ว่าการสมรสตามกฎหมายมีแนวโน้มลดลง คู่สมรสให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสหรือการแต่งงานน้อยลง เท่ากับว่าพันธะ

ระหว่างคู่สมรสลดลง สามารถนำไปสู่สาเหตุที่ทำให้การดำเนินชีวิตคู่เกิดความไม่มั่นคงได้ จากการศึกษาของ Ledermann T et al (6) พบว่า ความเครียดจากปัจจัยภายนอกของตนเองมีผลมากกว่า ความเครียดจากปัจจัยภายนอกของคู่สมรส และเมื่อเกิดความเครียดทำให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสเช่นกัน ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการสมรส และการป้องกันการหย่าร้าง สอดคล้องกับการศึกษาของ Stanley SM et al (7) พบว่า การสมรสที่มีข้อผูกมัดจะลดระดับความขัดแย้งและการหย่าร้างได้ Lewis RA and Spanier GB (8) กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสที่สมบูรณ์และมีความสุข จะเกิดจากความพยายามของคู่สมรส ทั้งสามีและภรรยาที่จะต้องมีความรัก ความร่วมมือร่วมใจกัน อย่างแท้จริง และอุทิศตนต่อกันอย่างมั่นคง มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะประคับประคองชีวิตคู่ให้ ประสบความสำเร็จ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หากคู่สมรสมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกันทำให้การดำเนินชีวิตคู่เป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตสมรสนั้น ประกอบด้วย การปรับตัวในชีวิตสมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรส โดยคู่สมรส ที่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับดีจะมีการปรับตัวในชีวิตสมรส และการสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่ดี ทำให้เกิดความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง จากความต้องการที่จะพัฒนาครอบครัวในสังคมไทย ให้เกิดคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์ ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในปัจจุบันพร้อมให้การสนับสนุนคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสให้มีการพัฒนาสืบต่อไป ซึ่งคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านประกอบกัน ปัจจัยตัวแรก คือ ความคล้ายคลึงกันของคู่สมรส การศึกษาของ Lewis RA and Spanier GB (8) พบว่า ถ้าคู่สมรสมีคุณลักษณะบางส่วนที่คล้ายคลึงกัน จะส่งผลให้มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อคุณภาพชีวิตสมรสในภายหลัง และยังมีความคล้ายคลึงกันมากเท่าไร จะทำให้มีระดับคุณภาพชีวิตสมรสมากขึ้นเท่านั้น ชีวิตสมรสจะเป็นสุขหรือไม่ขึ้นอยู่กับความคล้ายคลึงกันทั้งด้านอายุและด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของอมรรัตน์ สว่างเกตุ (9) พบว่า ความคล้ายคลึงกันของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสปัจจัยต่อไป ได้แก่ เศรษฐกิจและรายได้ของครอบครัว จากการศึกษาของ สุธรรม นันทมงคลชัยและคณะ (10) พบว่า ความพร้อมด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสในสตรีชนบท ปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสที่น่าสนใจอีกปัจจัย ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส ว่าในการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยานั้น ระยะเวลาการสมรสจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสหรือไม่อย่างไร ซึ่งจากการศึกษาของ ลดาวัลย์ ลำแดง (11) พบว่า ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสที่สำคัญอีกตัว คือ การสื่อสารระหว่างคู่สมรส เนื่องจากการสื่อสารเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสัมพันธภาพซึ่งกันและกันของสามีและภรรยา เมื่อคู่สมรสมีการสื่อความหมายกันอย่างเปิดเผย จะสามารถให้การปรับตัวของทั้งสองฝ่ายมีประสิทธิภาพ

เช่นกัน ยังส่งผลให้เกิดการเข้าใจกัน เห็นใจกัน ช่วยขจัดความขัดแย้งในการดำเนินชีวิตสมรสได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาของ จิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) พบว่าประสิทธิภาพของการสื่อสารระหว่างสามีและภรรยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และการศึกษาของ งามตา วนิทานนท์ และคณะ (14) และนอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้วนั้นยังพบว่ามีปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ แบบอย่างจากบิดามารดา การอยู่ร่วมกันแบบเป็นเพื่อนคู่ชีวิต และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระนัย (15) พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาแล้วนั้นแสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตสมรส จึงส่งผลให้คู่สมรสจำนวนไม่น้อยสามารถครองชีวิตสมรสได้อย่างมั่นคงถึงปัจจุบัน

จังหวัดสมุทรปราการ มีลักษณะสังคมที่หลากหลาย ด้วยเป็นทั้งเขตเมือง และเขตชนบท รวมอยู่ด้วยกันเกือบทุกพื้นที่ในจังหวัด ประชากรมีความแตกต่างในการดำเนินชีวิต รวมถึงการดำเนินชีวิตสมรส จากสถิติการจดทะเบียนสมรสของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (5) พบว่า การจดทะเบียนสมรส 3 ปี ย้อนหลัง ได้แก่ ในปี 2550 มีการจดทะเบียนสมรส 8,709 คู่ ในปี 2551 มีการจดทะเบียนสมรส 9,332 คู่ และในปี 2552 มีการจดทะเบียนสมรส 8,190 คู่ ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการจดทะเบียนสมรสของประเทศ แสดงให้เห็นว่า คู่สมรสมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการสมรสน้อยลง อาจเกิดการหย่าร้าง โดยผลกระทบของคุณภาพชีวิตสมรสที่ไม่มั่นคงนั้นส่งผลต่อบุคคลในทุกอาชีพ ผู้วิจัยอยู่ในฐานะที่เป็นบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย พบว่ามีบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยประจำตำบลต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก มีทั้งภาระหน้าที่ทางการงาน และภาระหน้าที่ทางครอบครัว ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมที่บีบรัด ทำให้บุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยมีโอกาสดเกิดความเครียดจากการทำงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์ และสามารถคาดการณ์ว่าคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย ให้เกิดความความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัว ต่อไปภายภาคหน้า นำไปสู่การมีชีวิตสมรสที่มั่นคงต่อไป

คำถามการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัยจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร และลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กับเพื่อน คู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ
2. ปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ
3. ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส มีความสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีเฉพาะบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จนถึงปัจจุบัน เป็นผู้ที่มิใช่คู่สมรสทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนสมรส อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป โดยยังดำเนินชีวิตสมรสอยู่ในปัจจุบัน นับจากวันสำรวจ

นิยามศัพท์

1. **บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย** หมายถึง บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงที่ปฏิบัติงานในสถานีนอนามัยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จนถึงปัจจุบัน โดยที่มีคู่สมรสอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ทั้งที่มีการจดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส ปัจจุบันชีวิตสมรสยังดำเนินอยู่ โดยคู่สมรสแต่ละฝ่ายทำงาน หรือไม่ทำงานอยู่ในสถานีนอนามัยได้

2. **คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย** หมายถึง การรับรู้และความรู้สึกของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย โดยการประเมินความสัมพันธ์ต่าง ๆ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับคู่สมรสว่า มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส และความสุขในชีวิตสมรส โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส Theory of Marital Quality and Marital Stability ของ Lewis RA and Spanier GB (8)

ประกอบกับ แบบสอบถาม ความพึงพอใจชีวิตสมรสและความสุขในชีวิตสมรสของ จิรนนท์ ทรุฑอยู่ (12) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยประเมินจากผลรวมของความพึงพอใจชีวิตสมรส และความสุขในชีวิตสมรส แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง น้อย

3. ปัจจัยก่อนสมรส หมายถึง คุณลักษณะของกลุ่มสมรสที่มีก่อนสมรส ประกอบด้วย

3.1 ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ หมายถึง อายุเป็นจำนวนปีของสามีและภรรยา ที่เท่ากัน หรือใกล้เคียงกัน โดยถ้าผลต่างเท่ากับ 0-5 ปี แสดงว่าคู่สมรสมีความคล้ายคลึงกันของอายุ และถ้าผลต่างมากกว่า 5 ปี แสดงว่าคู่สมรสไม่มีความคล้ายคลึงกันของอายุ (16)

3.2 ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา หมายถึง สามีและภรรยามีการศึกษาระดับเดียวกันแสดงว่ามีความคล้ายคลึงด้านการศึกษา แบ่งเป็น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับอนุปริญญา/ปวส. ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี

3.3 การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การเตรียมความพร้อมโดยการวางแผนในด้านการใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับการใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัวก่อนที่จะสมรส หรืออยู่กินกับคู่สมรส เพื่อการสร้างครอบครัว แบ่งเป็น มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และไม่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ

3.4 แบบอย่างจากบิดามารดาของคู่สมรส หมายถึง บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ได้รับรู้การดำเนินชีวิตสมรสของบิดามารดา และมีความประทับใจในบทบาทของบิดามารดาที่ตนได้เห็นมา ได้แก่ การรับรู้แบบอย่างบิดามารดาจากการรับผิดชอบในหน้าที่ และการดูแลครอบครัว การให้กำลังใจ การให้ความรักใคร่ผูกพันซึ่งกันและกัน การประนีประนอมระหว่างการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ประเมินได้จากคะแนนที่บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยให้ตามการรับรู้ และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง น้อย

4. ปัจจัยขณะสมรส หมายถึง คุณลักษณะของกลุ่มสมรสที่ปฏิบัติต่อกันในขณะสมรส ประกอบด้วย

4.1 ระยะเวลาการสมรส หมายถึง จำนวนปีที่คู่สมรสใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน คือตั้งแต่ปีที่จดทะเบียนสมรสหรือปีที่ตกลงใจอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยา จนถึงปี ณ วันที่สำรวจมีหน่วยวัดเป็นปี

4.2 สถานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ของครอบครัว ซึ่งเป็นรายได้รวมของทั้งสามีและภรรยา แบ่งเป็น เพียงพอมีเงินเหลือเก็บ เพียงพอไม่มีเงินเหลือเก็บ ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน

4.3 การมีบุตร หมายถึง คู่สมรสมีบุตรในระหว่างที่อยู่ด้วยกัน แบ่งเป็น ไม่มี และมี ระบุเพศ และจำนวนคน

4.4 ลักษณะโครงสร้างครอบครัว หมายถึง ลักษณะครอบครัวในปัจจุบันของท่านแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ คือ ครอบครัวเดี่ยว โดยมีสมาชิกประกอบด้วย สามิ/ภรรยา หรือสามิ/ภรรยา/บุตร และครอบครัวขยาย โดยมีสมาชิกประกอบด้วย เครือญาติตั้งแต่ 3 อายุคนขึ้นไป คือ ปู่ ย่า/ตา ยาย/พ่อ แม่/บุตร (4)

4.5 การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต หมายถึง บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย มีการพึ่งพาอาศัยกันและกันในเรื่องอารมณ์และความคิด มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีการไปไหนมาไหนด้วยกันมีการปรึกษาหารือแก้ปัญหของครอบครัวร่วมกัน เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกันกับคู่สมรส ประเมินได้จากคะแนนที่บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ให้ตามการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง ควรปรับปรุง

4.6 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส หมายถึง บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย มีกระบวนการในการสื่อสารต่อคู่สมรสในขณะที่สมรส ได้แก่ การปรึกษาและเจรจาต่อรองในการรับฟังความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจต่อกันเมื่อเกิดปัญหาหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อยุติปัญหาได้ด้วยดีด้วยความพอใจกันทั้งสามิและภรรยา มีทำที่ที่ดึงดูดใจจริงในการสะท้อนความรู้สึกที่ดีต่อกัน การรู้จักสื่อสารในการแสดงกล่าวความชื่นชม การขอบคุณ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ประเมินได้จากคะแนนที่บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยให้ตามการรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อข้อความในแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของ งามตา วนิทานนท์และคณะ (14) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง ควรปรับปรุง

4.7 บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส หมายถึง การรับรู้ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยที่มีต่อบทบาทหน้าที่ในชีวิตสมรส ได้แก่ การช่วยเหลืองานบ้านต่อกัน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นบิดามารดา ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบสอบถามบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของ จิรนนท์ คุรุทอยู่ (12) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง ควรปรับปรุง

4.8 การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา หมายถึง บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยนำหลักคำสอนของศาสนาในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

สมรส ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของ งามตา วนิทานนท์และคณะ (14) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง น้อย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8) เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษาโดยอธิบายปัจจัย 2 กลุ่มที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตสมรส คือ

1. ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา
2. ปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ปัจจัยก่อนสมรส

- ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ
- ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา
- การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ
- แบบอย่างจากบิดามารดา

ปัจจัยขณะสมรส

- ระยะเวลาการสมรส
- สถานะทางเศรษฐกิจ
- การมีบุตร
- ลักษณะโครงสร้างครอบครัว
- การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต
- การสื่อสารระหว่างคู่สมรส
- บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส
- การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

คุณภาพชีวิตสมรส

แผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ในจังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสมรส

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.2.1 ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.2.2 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

2.2.3 บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส

2.2.4 การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

2.3 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานีนอนามัย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสมรส

2.1.1 ความหมายของการสมรส

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (1) ให้ความหมายของการสมรส หมายถึง การทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินกันเป็นสามีและภรรยาตามประเพณี

สุพัตรา สุภาพ (4) ให้ความหมายของการสมรส หมายถึง การที่ชายหญิงมีความสัมพันธ์ทางเพศในรูปแบบที่สังคมยอมรับ โดยแต่ละสังคมจะมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตสำหรับคู่สมรสที่แต่งงานกันหรืออยู่ร่วมกันเพื่อความถูกต้องในสังคม เช่น สังคมบางสังคมการสมรสจะสมบูรณ์แบบจะต้องผ่านพิธีกรรมทางศาสนา และสังคมโดยส่วนมากจะมีการกำหนดการจดทะเบียนสมรส เป็นหลักสำคัญที่สุดในการปฏิบัติกรสมรส

อุมพร ตรังคสมบัติ (2) อธิบายว่า การสมรสเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคม และการสมรสยังเป็นการเปลี่ยนแปลงของชีวิต เป็นสัญลักษณ์ว่าบุคคลเติบโตถึงวุฒิภาวะแล้ว และพร้อมที่จะสร้างครอบครัวใหม่ รวมทั้งให้กำเนิดบุตรธิดาเพื่อสืบต่อวงศ์ตระกูล

Strong Bryan (17) ให้ความหมายของการสมรส หมายถึง การอยู่ร่วมกันของชายและหญิงที่มีการยอมรับกันทางกฎหมาย ซึ่งชายและหญิงที่อยู่ร่วมกันนั้นมีความสัมพันธ์ทางเพศ มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ และอาจมีการให้กำเนิดบุตร มีการอบรมเลี้ยงดู โดยมีข้อตกลงที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสมรส หมายถึง การที่ชายและหญิงคู่หนึ่งตกลงใช้ชีวิตร่วมกัน โดยมีความรักความผูกพันกัน มีการตอบสนองความต้องการทางเพศที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจร่วมกัน เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ว่าจะจดทะเบียนสมรสหรือไม่ก็ตาม

ในการศึกษาครั้งนี้ การสมรส หมายถึง ชายและหญิงที่ตกลงอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยา ทั้งที่มีการจดทะเบียนสมรส หรือไม่ได้จดทะเบียนสมรส และปัจจุบันชีวิตสมรสยังดำเนินอยู่

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการสมรส

การสมรสมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้ (2)

- 1) เพื่อการสืบต่อวงศ์ตระกูล หญิงชายมาอยู่ร่วมกันด้วยวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การให้กำเนิดลูกหลานเพื่อสืบต่อวงศ์ตระกูล
- 2) เพื่อการมีเพศสัมพันธ์อย่างเหมาะสม การสมรสทำให้การมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม เพศสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้กรอบของการสมรสจะทำให้บุคคลสามารถพัฒนาไปสู่วุฒิภาวะทางเพศด้วย
- 3) เพื่อสร้างครอบครัวใหม่ การสมรสเป็นการสร้างครอบครัวใหม่ซึ่งจำเป็นต่อความอยู่รอดของบุคคล ครอบครัวใหม่นี้มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของการดำรงชีวิต การดูแลรักษายามป่วยการปกป้องสมาชิกให้พ้นจากอันตรายรวมทั้งการอบรมถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณี และค่านิยมของสังคม

นอกจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว การสมรสยังมีความหมายพิเศษในแง่จิตใจ ทั้งนี้เพราะการมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันนั้นจะตอบสนองความต้องการของบุคคลในแง่ต่าง ๆ คือ (2)

- ความต้องการความรัก ความผูกพันและการดูแลเอาใจใส่

- ความต้องการเพื่อนเพื่อแบ่งปันความรู้สึก ความสนใจ และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน
- ความต้องการความมั่นคง เช่นความรู้สึกมั่นคงในชีวิต ความรู้สึกว่ามีชีวิตมีความหมาย มีคุณค่า ความรู้สึกต่อเนื่อง และมีทิศทางในชีวิต
- ความต้องการที่จะเป็นพ่อแม่ ซึ่งหลายคนถือว่าเป็นเครื่องหมายของการเป็นบุคคลที่สมบูรณ์
- การมีหลักประกันในความต่อเนื่องของวงศ์ตระกูลและสิ่งที่ตนได้ก่อร่างสร้างขึ้นในชีวิต
- ความต้องการทางเพศและความรู้สึกสมบูรณ์ในฐานะเป็นเพศหญิงและเพศชาย

จากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบว่ามติดุลประสงค์หลายด้านของการสมรส ซึ่งถ้าคู่สมรสมีวัตถุประสงค์ของการสมรสที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตสมรส เนื่องจากอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสได้

2.1.3 วงจรชีวิตสมรส (Marital life cycle)

เมื่อชายหญิงตกลงใช้ชีวิตร่วมกันเป็นชีวิตสมรสก็ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระยะ ๆ ตามเวลาและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไป ซึ่งสามารถแบ่งวงจรชีวิตสมรสออกตามภารกิจของคู่สมรสออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ (2)

1) ระยะเริ่มสร้างครอบครัว (Formation stage) เป็นเวลาที่ชายและหญิงเริ่มสร้างความผูกพันต่อกัน มีการเลือกคู่ การแต่งงานและเกิดครอบครัวใหม่ โดยระยะนี้แบ่งเป็นระยะเลือกคู่และระยะแต่งงาน

1.1 ระยะเลือกคู่ เป็นระยะที่บุคคลเริ่มแยกออกจากครอบครัวเดิมเพื่อเตรียมพร้อมที่จะสร้างครอบครัวใหม่ การที่ชายและหญิงจะเลือกใครมาเป็นคู่ นั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลหลายประการ แต่เหตุผลที่สำคัญ คือ ลักษณะทางกายภาพ เช่น สวย หล่อ ทำทางดี ลักษณะทางความคิด เช่น เก่ง รอบคอบ รู้จักคิด ลักษณะทางสังคม เช่น มีชื่อเสียง มีฐานะดี แล้วแต่ว่าลักษณะใดจะมีน้ำหนักในการตัดสินใจมากกว่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ อายุ เพศ และประสบการณ์ของผู้เลือกเป็นสำคัญ การเลือกคู่จะเป็นไปได้เหมาะสมหากบุคคลมีวุฒิภาวะอย่างเพียงพอ มีความเป็นตัวของตัวเองและเข้าใจตนเองดี รู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร มีเป้าหมายในชีวิตอย่างไร ด้วยคุณสมบัติดังกล่าว จะทำให้บุคคลสามารถเลือกคู่ที่มีความเหมาะสมและทำให้ชีวิตคู่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

1.2 ระยะแต่งงาน หญิงชายตัดสินใจแต่งงานกันด้วยมีเหตุผลหลายอย่าง เช่น เพราะได้พบคนที่ถูกใจ หรือเพราะถึงวัยอันควร บางคนอาจมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับพ่อแม่และตัดสินใจแต่งงานเพื่อจะหนีไปจากครอบครัวเดิม ซึ่งการตัดสินใจแต่งงานด้วยเหตุผลดังกล่าวมักกระทำไปอย่างไม่รอบคอบและอาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นภายหลังได้ ระยะแต่งงานนี้เป็นระยะที่คู่สมรสจะต้องทำความรู้จักกันและปรับตัวเข้าหากันให้ดีขึ้น เพราะยังไม่มีภาระจากการเลี้ยงดูบุตร โดยภารกิจสำคัญที่ต้องทำคือ การอุทิศตนต่อกัน การดูแลเอาใจใส่กัน การสื่อสารความต้องการและความคิดเห็นของกันได้ดี รู้จักแก้ไขความขัดแย้ง ประนีประนอมและปรับความคาดหวังที่มีต่อกันอย่างเหมาะสม ส่วนภารกิจที่ต้องทำต่อภายนอกคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัวเดิมของแต่ละฝ่าย

2) ระยะมีลูก (Expansion stage) ระยะที่ครอบครัวมีสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น นั่นคือ ลูกความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา และบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนเปลี่ยนไปจากเดิม ที่เคยปฏิบัติกันในฐานะสามี ภรรยา มาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพ่อแม่ด้วย ระยะนี้เริ่มตั้งแต่ภรรยาตั้งครรภ์ ภารกิจที่สำคัญในระยะนี้ คือ การเตรียมตัวรับสมาชิกใหม่โดยการปรับรูปแบบของความสัมพันธ์จากที่เคยมีเพียงสองคนมาเป็นสามคน และการเตรียมตัวปฏิบัติหน้าที่ใหม่ในฐานะพ่อแม่ ในระยะนี้อาจเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน้าที่การงานและชีวิตครอบครัวได้มาก สามีอาจให้ความสำคัญต่ออาชีพการงานมากกว่าภรรยาและบุตร ทั้งอาจมองว่าการที่ตนหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวนั้นเป็นการแสดงความเอาใจใส่รักใคร่ต่อครอบครัวแล้วหากภรรยาไม่เข้าใจมุมมองนี้ ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้ ในหลายครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสอาจแย่ลงเพราะต่างฝ่ายต่างไม่มีเวลาให้แก่กันอย่างเพียงพอ แม้เวลาที่อยู่ร่วมกันตามลำพังของคู่สมรสจะลดลงเมื่อมีบุตร แต่การใช้เวลาร่วมกันยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสัมพันธ์ภาพที่ดี

3) ระยะที่ลูกโตและแยกจากครอบครัว (Contraction stage) เป็นระยะที่ลูกเติบโตและแยกออกไปจากครอบครัวในระยะนี้ลูกเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นและสร้างความผูกพันกับเพื่อนและบุคคลภายนอกครอบครัวมากขึ้น ภารกิจที่สำคัญของคู่สมรส คือ การจัดการกับลูกวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีปัญหามากกว่าวัยอื่น ลูกจะมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความต้องการอิสรภาพมากขึ้น ครอบครัวที่เคยมีแต่ความสุขอาจเกิดความวุ่นวายขึ้นมาได้เพราะปัญหาของลูก การเปลี่ยนแปลงในตัวลูกอาจท้าทายความคิดและค่านิยมของพ่อแม่ พฤติกรรมของลูกอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาและบ่อยครั้งที่ปัญหาเรื่องลูกอาจทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงในครอบครัว ในช่วงที่ลูกกำลังโตเป็นผู้ใหญ่นี้ พ่อแม่กำลังอยู่ในช่วงที่เกิดปัญหาอารมณ์และความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ง่าย ที่เรียกว่า วิกฤติวัยกลางคน (Middle crisis) ฉะนั้นคู่สมรสจึงควร ต้องมีความเป็น

ส่วนตัวของตัวเองบ้างและลูกเองต้องมีความเป็นอิสระของตัวเองด้วย การมีขอบเขตที่เหมาะสมทำให้ความสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยดี

4) ระยะหลังการเลี้ยงลูก (Postparental stage) ระยะนี้เป็นภาระในการเลี้ยงลูกสิ้นสุดลงครอบครัวจะเหลือเพียงสามีภรรยาเท่านั้น ภารกิจที่สำคัญคือ การปรับความสัมพันธ์จากที่เคยมีลูกอยู่ด้วยมาเป็นความสัมพันธ์ที่มีเพียงสองคน เมื่อลูกจากไปอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้สองแบบคือ แบบแรก คู่สมรสมีความขัดแย้งและห่างเหินกันมากขึ้น แบบที่สองคือมีความใกล้ชิดสนิทสนมและความพึงพอใจต่อกันมากขึ้น ภารกิจที่สำคัญในระยะนี้ คือการคงไว้ซึ่งการอุทิศตนและการเอาใจใส่กันและกัน อายุที่มากขึ้น นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในแต่ละฝ่ายฉะนั้นการอุทิศตนต่อกันอย่างหนักแน่นจะช่วยต่อต้านความรู้สึกขัดแย้งได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า วงจรชีวิตสมรสในระยะต่าง ๆ นั้นจะเห็นได้ว่าคู่สมรสมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวงจรชีวิตสมรส ระยะแต่งงานเป็นระยะที่คู่สมรสมีการทำความรู้จักและการปรับตัวเข้าหากันอย่างมาก อีกทั้งยังต้องช่วยกันทำมาหากินเพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และเมื่อถึงระยะมีลูกคู่สมรสก็ต้องปรับบทบาทของตนเองเป็นพ่อแม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากการที่เคยอยู่กันแค่สองคน และต้องให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มากขึ้น อาจทำให้ต่างฝ่ายต่างไม่มีเวลาให้กันและกันอย่างเพียงพอและเวลาส่วนตัวที่จะอยู่ร่วมกันตามลำพังก็จะลดลงเมื่อมีบุตร

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสมรส พบว่า การสมรสเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัวของชายและหญิง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การมีเพศสัมพันธ์เป็นไปอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามประเพณี สังคมยอมรับ เป็นการสร้างครอบครัวใหม่ และเพื่อให้กำเนิดลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูล พร้อมให้การอบรมเลี้ยงดู และทำหน้าที่ในความเป็นพ่อและแม่ ในชีวิตสมรสต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงวัย ตั้งแต่ในระยะของการเริ่มสร้างครอบครัวใหม่ ได้แก่ ระยะเลิกลูก และระยะแต่งงาน เป็นการเตรียมพร้อมให้สามารถเลือกคู่สมรสที่มีความเหมาะสมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเมื่อแต่งงาน และในระยะมีลูก คู่สมรสต้องปรับบทบาทของการเป็นพ่อแม่ ซึ่งต้องมีการตกลงบทบาทของแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน ทั้งในเรื่องการทำงานและภาระการเลี้ยงดูบุตร ต่อมาคือระยะลูกโตจนถึงลูกแยกครอบครัวออกไป ในระยะนี้ลูกจะมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นและอาจนำปัญหามาสู่พ่อแม่ได้ คู่สมรสต้องช่วยแก้ไขปัญหารที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ และในระยะสุดท้ายเมื่อลูกแยกครอบครัว จะเหลือแต่สามีภรรยาเรียกว่าระยะหลังเลี้ยงลูก คู่สมรสจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยอาจมีความขัดแย้งและห่างเหินกันมากขึ้น หรืออาจมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า สามีและภรรยา มีการแต่งงานมาเป็นระยะเวลานานน้อยเพียงใด และการดำเนินชีวิตสมรสนั้นมีบุตรหรือไม่ ปัจจัยดังกล่าวมีผลเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างไรกับคุณภาพชีวิตสมรส

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.2.1 ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (Theory of Marital Quality and Marital Stability)

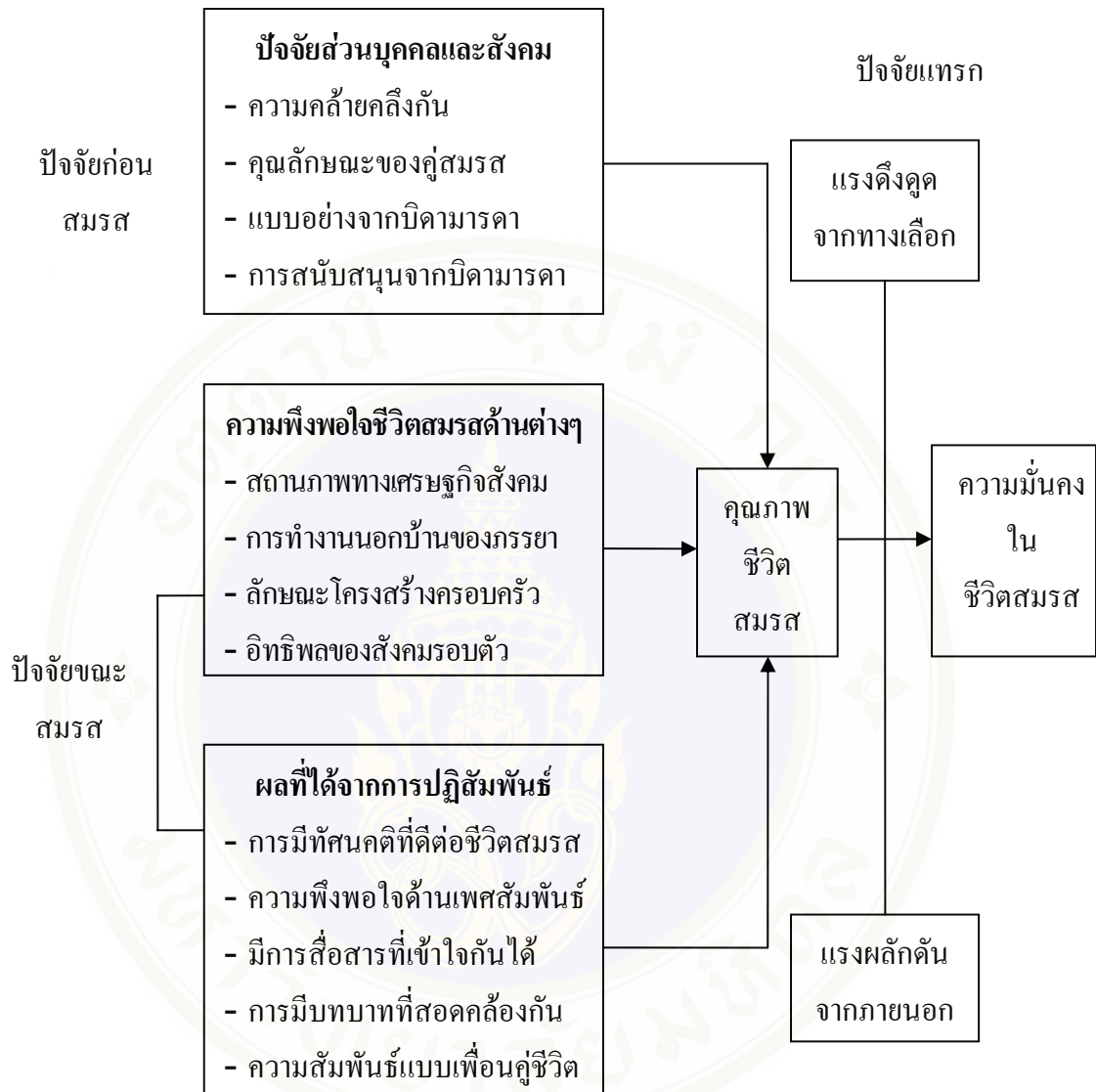
Lewis RA and Spanier GB (8) ได้ตรวจสอบถึงความสำเร็จและความล้มเหลวของชีวิตสมรส พบว่ามี 2 แนวทางที่เข้ามาเกี่ยวข้องโดยแนวทางแรก คือ แนวทางที่เน้นถึงความมั่นคงในชีวิตสมรส (Marital Stability) ซึ่งแสดงถึงชีวิตสมรสที่สิ้นสุดลงด้วยการตายจากกัน หรือสิ้นสุดด้วยการหย่าร้าง แยกทางกันทอดทิ้งกัน โดยได้ให้คำจำกัดความของความมั่นคงในชีวิตสมรสไว้ว่า หมายถึง การสิ้นสุดลงของชีวิตสมรสโดยที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายจากกันโดยธรรมชาติ ส่วนชีวิตสมรสที่ไม่มั่นคง ได้ให้คำจำกัดความว่า เป็นการสิ้นสุดลงของชีวิตสมรสโดยความสมัครใจของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งคู่ เช่น การหย่าร้าง การทอดทิ้งกัน การแยกกันอยู่ เป็นต้น สำหรับแนวทางที่สองนั้น เน้นที่คุณภาพของความสัมพันธ์กันของคู่สมรส ในระหว่างที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และได้ศึกษา เพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส ได้สรุปเป็นแนวคิดทฤษฎี คุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสได้แนวคิดที่เกี่ยวข้อง 3 ข้อ คือ

ข้อที่ 1 ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยก่อนสมรสที่อธิบายความสำคัญกับความสำเร็จของชีวิตสมรส โดยมีปัจจัยต่าง ๆ

ข้อที่ 2 คุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของคู่สมรสนั้นอาจขึ้นอยู่กับความประทับใจในตัวของคุณสมรสของทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะส่วนบุคคลทั้งสองฝ่าย

ข้อที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสเป็นข้อที่สำคัญที่สุด เนื่องจากถ้าคู่สมรสมีความพึงพอใจจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างใช้ชีวิตสมรสกันก็จะยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพที่ดีขึ้น

Lewis RA and Spanier GB (8) กล่าวไว้ในทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสว่า มีปัจจัย 3 กลุ่ม ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตสมรส และมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิ 2 ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8)

ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยก่อนการสมรส (Premarital factors) ประกอบด้วย (18)

- 1) ความคล้ายคลึงกันของกลุ่มสมรส ได้แก่ เชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา สติปัญญา อายุ เป็นต้น
- 2) คุณลักษณะของกลุ่มสมรส ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุแรกสมรส ชนชั้นทางสังคม ความคุ้นเคยกันระหว่างชายหญิง สุขภาพทางร่างกาย และสุขภาพจิต
- 3) แบบอย่างชีวิตสมรสจากบิดามารดา หมายถึง คุณภาพสมรสในครอบครัวของทั้งสองฝ่าย ความสุขในวัยเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกับบิดามารดา

4) การสนับสนุนจากบิดามารดา หมายถึง ความเห็นพ้องด้วยของบิดามารดา ในคู่สมรสของบุตร

ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยขณะสมรส (Marital factors) ประกอบด้วย

- 1) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ สถานภาพทางอาชีพของฝ่ายชายและหญิง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในครอบครัว และรายได้ของครอบครัว เป็นต้น
- 2) การทำงานนอกบ้านของภรรยา หมายถึง ความพึงพอใจในงานของฝ่ายหญิงและความเห็นพ้องของสามีต่องานของภรรยา
- 3) ลักษณะโครงสร้างในครอบครัว ได้แก่ การมีบุคคลอื่นอาศัยอยู่ร่วมกันกับคู่สมรสหรือการที่คู่สมรสอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิม
- 4) อิทธิพลของสังคมรอบตัวคู่สมรส ได้แก่ ความเห็นพ้องของเพื่อนและญาติพี่น้องในการสมรส การติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนของคู่สมรส
- 5) การมีทัศนคติที่ดีต่อชีวิตสมรส ได้แก่ ความคล้อยคลึงในการรับรู้และการสื่อสารระหว่างคู่สมรส การประเมินคุณค่าของผู้อื่น ความสอดคล้องกันของค่านิยม
- 6) ความพึงพอใจด้านเพศสัมพันธ์ หมายถึง ความสอดคล้องกันในด้านเพศสัมพันธ์ และมีรสนิยมทางเพศตรงกัน
- 7) มีการสื่อสารที่เข้าใจกันได้ หมายถึง การมีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสาร เพราะสามารถสื่อสารให้เข้าใจกันได้โดยคำพูดและโดยไม่ใช้คำพูด
- 8) การมีบทบาทที่สอดคล้องกัน หมายถึง การที่คู่สมรสแสดงบทบาทที่พอเหมาะพอดีต่อกันมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกัน
- 9) การมีความสัมพันธ์แบบเพื่อนคู่ชีวิต หมายถึง การอยู่ร่วมกันฉันท์เพื่อนโดยการมีกิจกรรมร่วมกัน และช่วยกันแก้ปัญหา

ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันจากภายนอกและแรงดึงดูดจากทางเลือก (External pressures and alternative attractions) คือปัจจัยที่ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสกับความมั่นคงในชีวิตสมรสอีกทีหนึ่ง กล่าวคือ ไม่แน่นอนอนเสมอไปที่คู่สมรสที่มีคุณภาพชีวิตสมรสสูงจะมีความมั่นคงสูง หรือคู่สมรสที่มีความมั่นคงในชีวิตสมรสต่ำจะเกิดจากการที่มีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำ แรงผลักดันจากภายนอก ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม แรงบังคับจากสถาบันต่าง ๆ เช่น กฎหมาย สังคม ศาสนา เป็นต้น ส่วนแรงดึงดูดจากทางเลือก เกิดจากการเปรียบเทียบผลเสียในชีวิต (Costs) และผลดี (Rewards) ผลดี หมายถึง สิ่งที่จะดึงดูดให้คู่สมรสอยู่ร่วมกันต่อไป ส่วนผลเสีย ได้แก่

ความเครียด ความขัดแย้ง ปัญหาในการสื่อสารระหว่างคู่สมรส การขาดความกลมเกลียวกัน เป็นต้น ซึ่งทั้งผลดีและผลเสียจะบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตสมรส และเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการหย่าร้างของคู่สมรสและชี้ให้เห็นความมั่นคงในชีวิตสมรสด้วย

นอกจากปัจจัยทั้ง 3 กลุ่มที่กล่าวมาแล้วยังมีมิติอื่น ๆ ของคุณภาพชีวิตสมรสที่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส 3 ประการ ได้แก่ (17)

ประการที่ 1 การปรับตัวในชีวิตสมรส (Marital adjustment)

Landis JT and Landis MG (19) เสนอแบบแผนของการปรับตัวในชีวิตสมรส ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) การปรับตัวเข้าหากันอย่างประนีประนอม (Compromise) โดยคู่สมรสจะเกิดความพอใจ เห็นอกเห็นใจ สร้างความรู้สึกมั่นคง แสดงออกถึงความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว

2) ความปรองดองกัน (Accommodation) โดยการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยอมอ่อนข้อให้อีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อความเป็นปึกแผ่นในครอบครัว คู่สมรสจะต้องไม่มีทิฐิต่อกัน มีความพยายามร่วมมือกัน ทั้งกาย วาจา ใจ บางครั้งอาจแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน แต่ควรมีเป้าหมายร่วมกัน

3) การระบายอารมณ์ร้ายเข้าใส่กัน (Hostility) แล้วกลับมาคืนดีกันใหม่ทำให้เห็นอกเห็นใจ เข้าใจกันมากขึ้นแต่ก็เสี่ยงต่อความแตกแยก ถ้าทำความเข้าใจกันไม่ได้

ประการที่ 2 ความพึงพอใจในชีวิตสมรส (Marital satisfaction)

Hawkin JL (20) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรส หมายถึง ความรู้สึกเชิงอัตวิสัย (Subjective feelings) ในด้านความสุข ซึ่งสามี-ภรรยาได้รับจากชีวิตสมรสในแง่ต่าง ๆ และเป็นตัวแปรเชิงทัศนคติที่มีลักษณะต่อเนื่อง โดยเรียงจากความพึงพอใจมากไปหาความพึงพอใจน้อย การวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสจึงเป็นการวัดครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ในชีวิตสมรส เช่น สภาพการเงินในครอบครัว การมีกิจกรรมนอกบ้านร่วมกันของสามี-ภรรยา การแสดงความรักและความผูกพัน งานบ้าน การตัดสินใจปัญหา ฯลฯ

ประการที่ 3 ความสุขในชีวิตสมรส (Marital happiness)

Orden SR and Bradburn NM (21) ได้สร้างตัวแบบเชิงทฤษฎีโครงสร้างความสุขในชีวิตสมรส ในมิติที่เป็นอิสระต่อกัน คือ มิติของความพึงพอใจและความเครียดทั้ง 2 มิตินี้มีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิตสมรส แต่ต่างก็มีอิสระในการกำหนดระดับความสุข ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขในชีวิตสมรส และความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสุขในชีวิตสมรส แสดงว่าความสุขในชีวิตสมรสเกิดจากความสมดุล ระหว่างความพึงพอใจกับความเครียด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส เห็นได้ว่า ยิ่งคู่สมรมีคุณภาพชีวิตสมรสดีเท่าใดจะทำให้ชีวิตมีความมั่นคงเท่านั้น และชีวิตสมรสจะมีความมั่นคงเพียงใด ขึ้นอยู่กับแรงผลักดันจากภายนอกและแรงดึงดูดจากทางเลือก ซึ่งเป็นปัจจัยแทรกระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งมีองค์ประกอบหลายอย่างที่มีความสำคัญ กับคุณภาพชีวิตสมรส และสามารถประเมินความสัมพันธ์การสมรส ในลักษณะที่เป็นความต่อเนื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส กล่าวคือ คุณภาพชีวิตสมรสที่ดีสัมพันธ์กับการปรับตัวที่ดี การมีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน และมีความสุขในชีวิตสมรสสูง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยกรอบแนวคิดตามทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8) เป็นแนวทางกำหนดตัวแปรอิสระเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา ซึ่งสามารถอธิบายความสำคัญกับความสำเร็จของชีวิตสมรส และเพื่อศึกษาปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ส่งผลกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในการดำเนินชีวิตร่วมกัน จะยังทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพที่ดีขึ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรสและความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

1. ความมั่นคงในชีวิตสมรส (Marital Stability) (17)

Levinger G (22) กล่าวถึง “ความมั่นคงในชีวิตสมรส” ว่าเป็นชีวิตสมรสที่ดำเนินไปอย่างปกติ ไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสตรงข้ามกับ “ความไม่

มั่นคงในชีวิตสมรส” เป็นลักษณะที่แสดงว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในชีวิตสมรสซึ่งอาจเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็น “รูปแบบ” หรือ “ไม่เป็นรูปแบบ” ตามกฎเกณฑ์ของสังคมกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ การสมรสที่มั่นคงจะมีการสิ้นสุดก็ต่อเมื่อเกิดการตายโดยธรรมชาติของคู่สมรส แต่การสมรสที่ไม่มั่นคงเป็นการจบชีวิตสมรส โดยการตั้งใจของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยการหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ การแยกกันอยู่จัดเป็นการเลิกกันแบบไม่เป็นทางการ ส่วนการหย่าร้างกันตามกฎหมายและการละทิ้งจากไปของคู่สมรส จัดเป็นการเลิกกันแบบเป็นทางการดังนั้นจึงจำแนกรูปแบบความมั่นคงในชีวิตสมรสตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ 2 ประการ คือเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความมั่นคงในชีวิตสมรสจำแนกตามกฎเกณฑ์ของสังคม

รูปแบบ	ความมั่นคง	
	สมบูรณ์แบบ(มั่นคง)	ไม่สมบูรณ์แบบ (ไม่มั่นคง)
เป็นทางการ	แต่งงานกันตามกฎหมาย	- แยกกันตามกฎหมาย,หย่าร้าง - เลิกกันตามกฎหมาย
ไม่เป็นทางการ	แต่งงานไม่เปิดเผย	- แยกกันโดยการตกลงอย่างไม่เป็นทางการ - การทอดทิ้ง

Lewis RA and Spanier GB (8) ได้นำแนวคิด มาจัดระบบเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรส โดยเสนอว่า ความมั่นคงในชีวิตสมรสนั้นมีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ก่อนการสมรส เช่น ปัจจัยส่วนตัว ทัศนคติ และคุณค่า ตลอดจนปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ เป็นต้น ส่วนปัจจัยชีวิตสมรสจะมีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขซับซ้อนอื่น ๆ ด้วย เช่น ความผูกพัน ความยึดมั่น ความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น

2. ความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส (Marital Instability) (17)

Booth A, Johnson DR and White LK (23) ให้ความหมายของความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสว่า เป็นคำที่อาจหมายถึง ความล้มเหลวในชีวิตสมรส การหย่าร้าง การแตกแยกในชีวิตสมรส การมีคุณภาพชีวิตสมรสต่ำ และการทอดทิ้ง ซึ่งคำเหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน แต่มีนิพจน์ต่างกันในบางกรณี เช่น ความล้มเหลวในชีวิตสมรสหมายถึง การหย่าร้างกันตาม

กฎหมาย หรือแยกทางกันอย่างถาวรตามความสมัครใจของกลุ่มสมรส แต่ความล้มเหลวในอีกมโนทัศน์หนึ่ง หมายถึง การจากกันโดยไม่สมัครใจ ซึ่งเกิดจากการตายหรือการทอดทิ้งไปของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตสมรสและความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาหัวข้อดังกล่าว เนื่องจากมีความต่อเนื่องส่งผลกับตัวแปรตาม เพราะความมั่นคงในชีวิตสมรสนั้นมีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส อย่างชัดเจน

แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรส ความสุขในชีวิตสมรสและการหย่าร้าง

White LK and Booth A (24) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรส ความสุขในชีวิตสมรสและการหย่าร้าง โดยเชื่อมโยงแนวคิด 2 แนว ไว้ในทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ดังนี้ (17)

1. ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรสกับการหย่าร้าง (Divorce and the life course) มีแนวคิด 2 ประการ คือ

แนวคิดที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับทางเลือกและอุปสรรคในการหย่าร้าง (Alternatives and barriers) ได้เสนอไว้ว่าคนที่มียู่มากขึ้นจะมีการหย่าร้างลดลง เพราะกลุ่มสมรสที่อยู่ด้วยกันมานาน ย่อมมีอุปสรรคในการหย่าร้างมากขึ้น ในขณะที่มีทางเลือกในการหย่าร้างน้อยลง เขาเสนอว่าสิ่งที่จะช่วยให้ชีวิตสมรสมั่นคงยิ่งขึ้น ได้แก่ การมีบ้านของตนเอง การมีบุตร การมีส่วนร่วมในสังคม และลดความเป็นไปได้ที่จะสมรสใหม่

แนวคิดที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงดึงดูดและแรงผลักดันของระยะเวลาสมรสระยะสั้นและระยะยาวซึ่งมีอิทธิพลต่ออุปสรรคและทางเลือกในการหย่าร้าง (The Additive and interaction role) ซึ่ง เสนอว่าแรงดึงดูดที่เป็นอุปสรรคในการหย่าร้าง ได้แก่ การเข้าร่วมสังคม ค่านิยมในสังคม ทรัพย์สินและระยะเวลาสมรส โดยทรัพย์สินเป็นอุปสรรคสำคัญที่เป็นตัวแปรแทรกซ้อนระหว่าง ระยะเวลาสมรสกับการหย่าร้าง ส่วนแรงผลักดันที่เป็นทางเลือกในการหย่าร้าง ได้แก่การมีรายได้ในครอบครัวต่ำ และการเข้าร่วมสังคม จะมีผลกระทบสูงต่อการสมรสระยะสั้น

South SJ and Spitze G (25) ได้เสนอตัวแปรที่มีผลต่อ “แรงผลักดัน” ที่ ทำให้การหย่าร้างเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงระยะเวลาที่อยู่ด้วยกัน ซึ่งพิจารณาจากตัวแปร 9 ประการ ได้แก่ อายุเมื่อสมรส การศึกษา จำนวนชั่วโมงทำงาน เผ่าพันธุ์ การมีบ้านของตนเอง

บุตรกำลังเรียนชั้นประถมศึกษา ภรรยาเพิ่งเริ่มทำงานนอกบ้าน การทำงานของสามีต่อสัปดาห์ และที่อยู่อาศัยในเขตเมือง นอกจากนี้ การที่ภรรยามีการศึกษาจะช่วยลดอัตราการหย่าร้างได้ ในรายที่สมรสในระยะสั้น ส่วนทางเลือก คือ การที่ภรรยาทำงานนอกบ้าน จะมีผลให้เกิดการหย่าร้างโดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาสมรสว่าระยะสั้นหรือระยะยาว อุปสรรค ได้แก่ การมีบ้านของตนเอง และการที่ถูกขังเล็กอยู่ จะเป็นอุปสรรคไม่ให้เกิดการหย่าร้าง โดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาสมรสเช่นเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในชีวิตสมรสกับการหย่าร้าง

(Marital happiness and divorce)

ในทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม เน้นปัจจัย 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อชีวิตสมรสได้แก่ อุปสรรค ทางเลือกและความสุขในชีวิตสมรส นักวิชาการด้านครอบครัวส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความสุขในชีวิตสมรสขึ้นอยู่กับระดับของอุปสรรคและระดับของทางเลือกในการหย่าร้าง Lewis RA and Spanier GB (8) เสนอว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส และส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส คือ ปัจจัยก่อนสมรส และขณะสมรส แต่ปัจจัยที่เป็นตัวแปรแทรก และมีผลกระทบมาก ต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส คือแรงผลักดันภายนอก และแรงดึงดูดจากทางเลือกถือเป็นปัจจัยที่ควบคุมความสัมพันธ์ ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรส และความมั่นคงในชีวิตสมรส ฉะนั้นถ้าคู่สมรสมีอุปสรรคการหย่าร้างสูงและมีทางเลือกในการหย่าร้างต่ำ ย่อมทำให้เกิดความสุขในชีวิตสมรส และมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตสมรสด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรส ความสุขในชีวิตสมรสและการหย่าร้าง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีผลสำคัญ เนื่องจากสอดคล้องกับทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรส และความมั่นคงในชีวิตสมรส ของ Lewis RA and Spanier GB (8) ว่าชีวิตสมรสมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงในชีวิตสมรส ซึ่งถูกควบคุมโดยตัวแปรแทรก คือแรงผลักดันจากภายนอกและแรงดึงดูดจากทางเลือก ตัวแปรแทรกนี้เทียบได้กับอุปสรรคและทางเลือกในการหย่าร้าง ซึ่งมาจากความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรสนั่นเอง

2.2.2 การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

1) ความหมายของการสื่อสาร

ชีตาภา สุขพหลา (26) กล่าวว่า การสื่อสารมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์อย่างแยกกันไม่ออก เรียกได้ว่าใดมีมนุษย์ที่นั่นมีการสื่อสาร และเพราะการสื่อสารชาญฉลาดและเป็นระบบของมนุษย์ทำให้มนุษย์มีการพัฒนา และมีความเจริญรุ่งเรืองแตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ โดยทั่วไป การสื่อสารต้องถูกใช้ไปเพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวิธีการพูด (Talking) การฟัง (Listening) การอ่าน (Reading) และการเขียน (Writing) นั้นหมายความว่า มนุษย์เราใช้เวลาทั้งวันละ

ประมาณ 10 - 11 ชั่วโมง เพื่อการติดต่อสื่อสารกันด้วยการใช้ถ้อยคำ (Verbal Communication) โดยไม่รวมถึงการสื่อสารแบบไม่ใช้ถ้อยคำ (Nonverbal Communication) อันได้แก่ การใช้ท่ากิริยา ท่าทาง (Gesture) การแสดงสีหน้า (Facial Expression) และการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น การโบกมือหรือยกแขน เพื่อแสดงความหมายต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมนุษย์จะต้องใช้อยู่แล้วเช่นกันเพื่อการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การสื่อสาร มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Communication หรือ Communication Arts หมายถึง ศาสตร์แห่งการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ โดยที่คำว่า Communication นั้นมาจากภาษาละตินว่า Communis ซึ่งหมายถึง Common หรือ Commonness ที่หมายถึงความร่วมกันหรือเหมือนกัน ดังนั้นการสื่อสารจึงแสดงนัยถึงการก่อให้เกิดความร่วมกันหรือเหมือนกัน

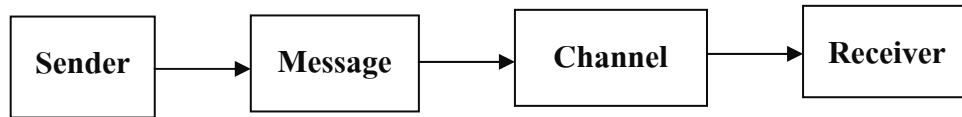
อย่างไรก็ตาม แม้จะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกันแต่ก็มีแนวคิดหลัก ๆ และองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก ซึ่งนักนิเทศศาสตร์ไทยก็ได้พยายามรวบรวมความหมายหรือคำนิยามที่หลากหลายเกี่ยวกับ คำว่า การสื่อสาร เหล่านั้นมาสรุปลักษณะสำคัญรวมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel)

2) องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารของมนุษย์

จิตาภา สุขพลา (26) กล่าวไว้ว่าในการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ตามทฤษฎีต่าง ๆ อาจมีองค์ประกอบปลีกย่อยมากมายแต่ทุก ๆ ทฤษฎีการศึกษา จะมีองค์ประกอบหลัก ๆ ร่วมกันอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ

- 1) ผู้สื่อสาร หรือผู้ส่งสาร (Source/Sender) คือ ผู้ที่เริ่มต้นการติดต่อสื่อสาร อาจเป็นบุคคลเดียว เป็นกลุ่มบุคคล เป็นองค์กร หรือสถาบันก็ได้
- 2) ข่าวสารหรือเนื้อหาสาระเรื่องราว (Message) คือ เนื้อหาสาระความคิดความรู้สึก ซึ่งอาจจะเป็นภาษาเป็นสัญลักษณ์ หรือสัญญาณต่าง ๆ ที่สามารถสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจกันได้
- 3) ช่องทางหรือสื่อ (Channel) คือ หนทางหรือวิธีที่จะนำเอาข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งไปสู่ผู้รับ ทำให้ผู้ส่งกับผู้รับได้รับรู้ข่าวสารตรงกัน
- 4) ผู้รับสาร (Receiver) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสารหรือเป็นจุดหมายปลายทาง (destination) ของสารนั่นเอง

จากองค์ประกอบดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแบบจำลองการสื่อสาร ดังนี้

แผนภูมิ 3 องค์ประกอบของการสื่อสาร

3) ระบบการสื่อสารของมนุษย์

จิตาภา สุขพล่า (26) แบ่งระบบพื้นฐานในการสื่อสารของมนุษย์มีอยู่ด้วยกัน 3 ระบบ คือ

1) ระบบการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication System) ภายในตัวของแต่ละบุคคลจะมีระบบการรับและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารภายในตัวเอง คือ ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้รับและส่งสาร ได้แก่ การคิด การตัดสินใจ การปรารถนาของตนเอง การพูดคนเดียว การบ่น การเขียนบันทึกไว้อ่านเอง ฯลฯ กระบวนการสื่อสารภายในตัวเองของบุคคลจะเป็นพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่จะถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่น ๆ

2) ระบบการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication System) คือ การสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน มีลักษณะการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (Person-to-Person) และสื่อสารกันโดยตรง (Direct) เช่น การสนทนา การสัมภาษณ์ การโต้ตอบถกเถียง การสื่อสารระหว่างบุคคลอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะของการสื่อสารกลุ่มย่อย ซึ่งมีคนมากกว่า 2 คนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้โดยตรง การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นประเด็นแรกในการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ของมนุษย์ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่การสื่อสารอื่น ๆ ที่ซับซ้อนกว่า

3) ระบบการสื่อสารในวัฒนธรรมสังคม (Sociocultural Communication) ในระบบของสังคมจะมีแนวกำหนด ระเบียบแผนที่เป็นกรอบอ้างอิงของบุคคล โครงสร้างของการสื่อสารในระบบสังคมจะมีลักษณะที่สะท้อนทั้งความคิดความเชื่อของสังคมนั้น ๆ ที่ทำให้การแสดงออกการสื่อสารของแต่ละบุคคล และบุคคลกับบุคคล มีความหลากหลายแตกต่างกันไป แนวกำหนดของสังคมมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลในสังคมนั้น ๆ ซึ่งเขาจะพยายามแสดงหรือสื่อสารให้สอดคล้องกับแนวกำหนดของสังคม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสื่อสาร เป็นการสื่อความหมายในทางใดทางหนึ่ง ที่มีลักษณะของการส่งและรับสาร ไม่ว่าจะเป็นภายในตัวเอง ระหว่างผู้หนึ่งกับผู้อื่น หรือ ระหว่าง

กลุ่มกับกลุ่ม หรือ ผู้หนึ่งกับกลุ่ม ภายใต้บริบท หรือสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ การสื่อสารจึงตั้งอยู่บนหลักแห่งความสัมพันธ์เสมอ

4) การพัฒนาทักษะในการพูด

จิตาภา สุขพลำ (26) กล่าวว่า ปัญหาในการพูดอาจมีได้หลายอย่าง เช่น ความประหม่าไม่กล้าพูด การออกเสียงไม่ชัด ท่วงทำนองไม่เหมาะสม วรรคตอนไม่ถูกต้อง น้ำเสียงไม่ชวนฟัง ฯลฯ ดังนั้นการปรับปรุงจึงขึ้นอยู่กับปัญหา เช่น

- 1) ต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อการพูดว่าเป็นการสื่อสารที่มีประโยชน์ทำให้คนเข้าใจกันจะช่วยลดความประหม่าและกล้าพูดคุยกับบุคคลอื่นมากขึ้น
- 2) ฝึกออกเสียงให้ชัดเจน ทั้ง ร ล และคำควบกล้ำต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อสารเป็นที่เข้าใจกันมากขึ้น
- 3) ฝึกพูดให้มีท่วงทำนองที่สื่ออารมณ์และความหมายให้เหมาะสมตรงตามเจตนาหรือความมุ่งหมายมากขึ้น มีจังหวะจะโคนที่ชวนฟัง ไม่ใช่พูดแล้วผู้ฟังแยกไม่ออกว่าเป็นอารมณ์ไหนกันแน่
- 4) น้ำเสียงในการพูดควรสุภาพ ไม่พูดกระโชกเสียงสูงไปหรือต่ำไป ซึ่งไม่ชวนฟัง
- 5) ไม่พูดซ้ำหรือเร็วเกินไป เพราะถ้าพูดซ้ำเนิบเนื่อยผู้ฟังจะรู้สึกเบื่อ ที่ขณะที่พูดเร็วไปผู้ฟังก็อาจจะฟังไม่ทัน
- 6) การใช้วรรคตอนหรือเว้นจังหวะในการพูด ต้องแน่ใจว่าความหมายของสิ่งที่พูดนั้นถูกต้องตรงตามต้องการ ไม่คลาดเคลื่อน บิดเบือน หรือตรงข้ามกับจุดมุ่งหมายเดิม
- 7) ใช้ความดังให้พอเหมาะแก่การได้ยินโดยไม่ต้องพูดตะโกนหรือตะเบ็งเสียง

5) การพัฒนาทักษะในการแสดงออก

จิตาภา สุขพลำ (26) กล่าวว่า ในขณะที่เราพูดทั้งคำพูดและกิริยาท่าทางของเราต่างก็สื่อสาร และก่อให้เกิดความหมายพร้อม ๆ กัน บางครั้งความหมายของท่าทางอาจดีกว่าคำพูดด้วยซ้ำไป ดังนั้นการแสดงออกที่เหมาะสมย่อมจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพดีขึ้น

1) การแสดงออกทางด้านบุคลิกภาพ การแต่งกายต้องเหมาะสมกับตน สถานที่และโอกาส สะอาดและสุภาพเรียบร้อย

2) การแสดงออกด้านท่าทาง สีหน้า แววตา ต้องแสดงถึงความกระตือรือร้น อ่อนน้อม เป็นมิตร จริงใจ เต็มใจที่จะสื่อสาร ไม่แสดงท่าทางมึนตึ๊ง เฉยชา ไร้อารมณ์ หรือแสดงอารมณ์ก้าวร้าว โกรธขี้ริ้ว รำคาญ หรือดูถูกผู้รับสาร

3) การใช้ท่าทางประกอบต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนไหวร่างกาย การใช้มือแสดงอาการประกอบ ควรให้สื่อความหมายเหมาะสม ไม่ใช่ไม่มีเลยจนดูเหมือนหุ่นยนต์หรือมากเกินไปจนดูน่ารำคาญ หรือดูถูกลึกลับ เป็นตัวตลกไป

6) การพัฒนาทักษะในการเลือกใช้ถ้อยคำ

จิตภา สุขพล่า (26) กล่าวว่าไว้ว่าถึงแม้ว่าเราจะกล้าพูด กล้าแสดงออก พูดได้ชัดเจน น้ำเสียงไพเราะ แต่ถ้าขาดทักษะในการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อความหมายแล้ว การสื่อสารก็อาจจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่สามารถสร้างความเข้าใจ หรือทำให้ผู้ฟังเห็นภาพอย่างที่เราต้องการจะสื่อสารออกไป ดังนั้นการเลือกใช้ถ้อยคำหรือภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมจึงมีความสำคัญอย่างมาก

1) เริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่องราวหรือหัวข้อที่จะนำมาพูดคุยกัน ไม่ควรเลือกสิ่งที่เราสนใจหรือเป็นประโยชน์แก่เราฝ่ายเดียวมาพูดคุย แต่ควรเลือกเรื่องที่ผู้ฟังหรือผู้รับสารของเราสนใจ เลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง จึงจะทำให้ผู้ฟังพึงพอใจที่จะสื่อสารกับเรามากกว่า

2) เลือกใช้ถ้อยคำภาษาให้เหมาะสมกับโอกาสและบุคคลที่เราสื่อสารด้วย

3) เลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่สื่อความหมายชัดเจนไม่คลุมเครือ ไม่อ้อมค้อม แต่ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ใช่ตรงจนบาดหุบบาดใจผู้ฟัง

4) เลือกใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความหลายชั้น

5) ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ให้เกียรติผู้รับสาร

6) ไม่ใช้ถ้อยคำประเภทเสียดสีหรือ ถากถางผู้อื่น เพราะอาจสร้างความอับอายเกิดความไม่พอใจได้

7) จงพูดแต่ดี แต่อย่าดีแต่พูด

7) การพัฒนาทักษะในการฟัง

จิตภา สุขพล้า (26) กล่าวไว้ว่านิสัยการฟังที่ไม่ดี 8 ประเภท ที่ฟัง
หลักเสียง ได้แก่

- 1) ฟันตอนกลางวัน คือ ทั้งสายตา และจิตใจต้องลอยไป
อย่างไร้จุดหมาย
- 2) ฟังเฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น คือ มุ่งหาข้อพิสูจน์จนลืม
บริบทอื่น ๆ
- 3) ฟังอย่างเชื่องซึม ง่วงเหงา หงุดหงิด ขาดความตื่นตัว
- 4) ฟังด้วยความไม่ชอบ มีอคติ ทั้งกับตัวผู้พูดหรือแม้กับ
เรื่องที่ฟัง
- 5) ฟังอย่างใช้อารมณ์ ไม่ว่าจะโกรธ โมโห หรือเศร้า
เสียใจ ควรมีความมั่นคง
- 6) ฟังอย่างแสสร้งแสดงว่าสนใจ เพื่อให้ตนเองดูดีหรือ
เพื่อเอาใจคนพูด
- 7) ฟังแล้วจดตามทุกคำพูด ทำให้พลาดภาษากายและ
ความหมายแฝงต่าง ๆ
- 8) ฟังแล้วเสียเวลา เพราะตักแต่ว่าได้ยินแต่ไม่ได้ความรู้
จากการฟัง

จิตภา สุขพล้า (26) กล่าวไว้ว่าการพัฒนาประสิทธิภาพในการฟัง ได้แก่

- 1) การรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์ เพื่ออยู่ในภาวะที่พร้อม
ทั้งกายและใจ สำหรับการสื่อสาร
- 2) มีทัศนคติที่ดีต่อการฟัง ไม่ว่าจะทำให้เราได้รับประโยชน์
จากการฟังเรื่องราวของผู้อื่นซึ่งมีแง่มุมที่แตกต่างออกไปจากเรา มีความกระตือรือร้น เปิดใจกว้างต่อ
การรับเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อสะสมข้อมูลประสบการณ์สำหรับการสื่อสารต่อไป
- 3) ฟังอย่างตั้งใจ เพราะนอกจากทำให้เรารับสารได้ครบถ้วน
ถูกต้องแล้วยังเป็นการให้เกียรติแก่ผู้พูดด้วย
- 4) ฟังอย่างมีสมาธิถึงมีความตั้งใจแต่ถ้าไม่มีสมาธิอาจจะ
ทำให้การฟังไม่ได้ผล ความหมายอาจตกหล่นหรือตีความไม่ถูกต้อง

5) อุดทนและมีวิจารณญาณในการฟัง ใช้ความรอบคอบในการประเมินสิ่งที่ได้ยินได้ฟัง ว่าเป็นประโยชน์มากน้อยเพียงใด

6) ฟังแล้วตีความไปด้วย รู้จักวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ไม่ใช้อคติในการตัดสินหรือเคลิบเคลิ้มตามการชักจูงด้วยอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งอาจทำให้เราเสียรู้หรือเสียประโยชน์ได้

7) ฟังอย่างมีมารยาท และมีปฏิกิริยาตอบสนอง แสดงออกให้เห็นว่าเราตั้งใจรับฟังโดยการประสานสายตา ยิ้ม พกศีรษะเมื่อชอบใจ หรือเห็นด้วย แล้วแต่สถานการณ์หรือเรื่องราวที่สื่อสาร

8) การพัฒนาทักษะในการสังเกต

จิตาภา สุขพลำ (26) กล่าวว่า ในการสื่อสารกันนอกเหนือจากส่วนที่เป็นวัจนภาษาหรือถ้อยคำที่พูดจากันแล้ว ยังมีส่วนของการแสดงออก และกระแสของอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกสื่อออกมาพร้อม ๆ กันด้วย ผู้ที่มีความไวรู้สึกละช่างสังเกต จะสามารถปรับยุทธวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมได้ดีกว่าผู้ที่ขาดการสังเกต แนวทางในการพัฒนาทักษะในการสังเกต ได้แก่

1) การศึกษาความหมายของอวัจนภาษา เพื่อความเข้าใจในความหมายที่คู่สื่อสารแสดงออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นขณะที่เขาเป็นผู้พูดหรือเป็นผู้ฟัง

2) เชื่อมโยงความหมายระหว่างสิ่งที่เห็นเฉพาะหน้ากับสิ่งที่ได้ศึกษามา แล้วประเมินผลในแต่ละสถานการณ์

3) การใช้สายตาเพื่อจับสังเกต ควรเป็นไปอย่างธรรมชาติ ไม่ใช่จับจ้องหรือเพ่งเล็งจนบรรยากาศในการสื่อสารอึดอัด

4) นอกจากใช้สายตาในการสังเกตแล้วควรใส่ใจในการสังเกตด้วย เพื่อจับความรู้สึกบนพื้นฐานการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

5) อาจใช้คำถามหากไม่แน่ใจในสิ่งที่เห็น เช่น เราพักกันก่อนดีไหม หรือถามความคิดเห็นของอีกฝ่าย จะช่วยทำให้การตีความสิ่งที่เราสังเกตได้ไม่ผิดพลาด เพราะบางครั้งการแสดงเหมือนกันอาจมีความหมายต่างกันได้

9) การพัฒนาทักษะในการคิดและการตีความ

จิตาภา สุขพลำ (26) กล่าวว่า การคิดและการตีความเป็นทักษะที่ต้องมีการฝึกฝน ยิ่งฝึกมาก ใช้นาน ก็ยิ่งมีประสิทธิภาพมาก ดังจะเห็นว่าคนเรานั้นยิ่งเติบโตขึ้นความคิด

และความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวจะลึกซึ้งและเห็นความถูกต้องเป็นจริงมากขึ้น ไม่เพ้อฝัน ไม่มองด้านเดียว หรือด่วนสรุปต่อสิ่งต่าง ๆ เพราะช่วงชีวิตที่ดำเนินผ่านมา ได้ผ่านประสบการณ์ ทั้งได้เห็น ลองผิดลองถูกเองมากมายเป็นบทเรียนให้แก่ตนเอง แต่เราคงจะเคยได้ยินคำพูดที่ว่า “แก่แต่ไม่มีหัวคิด” และเราเองก็คงจะไม่รอให้แก่ก่อนแล้วค่อยคิดเป็น เพราะไม่มีตัวชี้ว่าแก่เท่าไร (ตัวเลขของอายุเท่าไร) เราจึงจะคิดเป็น ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับการศึกษาของเราเอง ยิ่งคิดเป็นเร็วเราก็ยิ่งได้เปรียบคนอื่นเร็วโดยเฉพาะในเรื่องการใช้ชีวิต การคิดถูกนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้เราแสดงออกได้อย่างเหมาะสม และนำไปสู่การยอมรับได้มากขึ้น แนวทางการพัฒนาความคิด ได้แก่

- 1) อย่าเอาตนเองเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่าง ๆ จงพยายามคิดถึงคนอื่น อย่าคิดถึงแต่ตนเอง การคิดถึงแต่ตนเองทำให้โลกทัศน์ของเราแคบ
- 2) มีความกระตือรือร้นสนใจใคร่รู้ในสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ชอบการเรียนรู้ แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลบ่มเพาะความคิด
- 3) เปิดกว้างทางความคิด มีจินตนาการ มีความยืดหยุ่น และอดทนมุ่งมั่น
- 4) รู้จักใช้วิจารณญาณไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วยความรอบคอบ
- 5) คิดในสิ่งที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ ไม่หมกมุ่นหรือคิดอยู่เรื่องเดียว
- 6) คิดเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์

10) จริยธรรมในการสื่อสารระหว่างบุคคล

ชิตาภา สุขพคำ (26) กล่าวไว้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นกระบวนการสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นมันอาจจะเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน หรือเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้ง โกรธเคือง ไม่พึงพอใจกันก็ได้ การสื่อสารโดยปราศจากความระมัดระวังอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ความแตกแยกหรือความเป็นอริต่อกัน

จริยธรรมหรือคุณธรรม คือ สิ่งที่พึงงาม สิ่งที่พึงประสงค์ที่ทุกคนในสังคมปรารถนา หากบุคคลในสังคมใดมีคุณธรรม จริยธรรม สังคมนั้นก็จะสงบสุข สื่อสารบนพื้นฐานของความไว้วางใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีต่อกันได้อย่างรวดเร็วตามปรารถนาการมีจริยธรรมในการสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐาน ในการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การซุบซิบนินทา การปั่นน้ำเป็นตัว หน้าไหว้หลังหลอก พุดจาเชือดเฉือน เสียดสีใส่ร้าย หรือก้าวร้าวรุนแรง ล้วนเป็นลักษณะ

ของการสื่อสารที่ขาดจริยธรรมทั้งสิ้น เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความบาดหมางไม่ลงรอยกัน อันจะทำให้การสื่อสารตั้งอยู่บนความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจ ซึ่งนำไปสู่การไม่ประสบความสำเร็จในการสื่อสารตามที่เรามุ่งหมาย

จริยธรรมที่จะช่วยให้การสื่อสารสัมพันธ์กันของบุคคลมีประสิทธิภาพ ได้แก่ จริยธรรมโดยหลักการของศาสนาต่าง ๆ ที่มุ่งให้คนประพฤติดี ละเว้นความชั่ว รักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น ฯลฯ

คำสอนทางศาสนาพุทธ ที่มีลักษณะส่งเสริมประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างบุคคล ได้แก่

1) วาจาสุภาษิต 5 ประการ ธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตตโต)

(27) ได้แก่

- วาจาที่กล่าวถูกต้องตามกาลเวลา ถึงจะเป็นคำพูดที่ดีมีประโยชน์ แต่หากพูดไม่เหมาะสมกับ กาลเทศะแล้วก็อาจไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ
- วาจาที่กล่าวเป็นความจริง การพูดความจริง ทำให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่ต้องหวาดระแวงสงสัยใด ๆ
- วาจาที่กล่าวอ่อนหวาน การพูดไพเราะย่อมฟังรื่นหูสบายใจดีกว่าคำพูดที่ห้วนหยาบกระด้าง
- วาจาที่กล่าวเป็นประโยชน์ไม่พูดเพื่อเจ้อ เรือยเปื้อยหรือตลกคะนอง ซึ่งทำให้สูญเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์
- วาจาที่กล่าวด้วยจิตเมตตา การพูดที่เจือด้วยเมตตาปรารถนาดีย่อมเต็มไปด้วยสิ่งดี ๆ มีประโยชน์ เอาใจเขามาใส่ใจเรา

2) สังคหวัตถุ 4 ธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตตโต) (27)

ได้แก่

- ทาน คือ การให้ การเสียสละ แบ่งปันสิ่งของของตนเองแก่ผู้อื่น
- ปิยวาจา คือ การพูดด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานจริงใจ น่าคบหาสมาคม
- อตถจริยา คือ ประพฤติสิ่งที่ประโยชน์ต่อผู้อื่นทั้งกาย วาจา และใจ
- สมานัตตา คือ ความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่หลงลืมตัว ไม่ถือตัว ยกตนข่มผู้อื่น มีสัมมาคารวะต่อบุคคล และสถานที่ตามความเหมาะสม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาจะเห็นว่าทักษะในการสื่อสารที่ดีนั้นมีความสำคัญและจำเป็นต่อความสำเร็จในการสื่อสาร การพัฒนาทักษะในการสื่อสารต้องเริ่มจากความคิด ถ้าคิดดีจะพูดดี และแสดงออกดีเมื่อทำที่ในการสื่อสารย่อมสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้ดังความมุ่งหมาย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งที่คู่สมรสควรมีการพัฒนาตนเองในทักษะการสื่อสารต่าง ๆ อยู่เสมอ และยังสามารถนำจริยธรรม คำสอนของพุทธศาสนา มาใช้ในการสื่อสารกัน เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่ดีระหว่างสามีและภรรยาอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี

2.2.3 บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส

1) ความหมายของบทบาท

บุคคลอยู่ในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมีความแตกต่างกันตามฐานะหรือตำแหน่งที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ โดยอยู่ภายใต้สิทธิและหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (28) กล่าวว่า บทบาท คือ หน้าที่หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมายของบุคคลแต่ละคนในกลุ่ม หรือสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่ หรือพฤติกรรม ดังกล่าวโดยปกติแล้วก็เป็นสิ่งที่กลุ่ม หรือ สังคม นั้นกำหนดขึ้น เพื่อความเป็นระเบียบของสังคม

พะออบ นะมาตร (29) กล่าวว่า บทบาทเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออก ตามความคิดหรือความคาดหวัง เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยถือเอาฐานะหรือหน้าที่ทางสังคมของเขาเป็นมูลฐาน

สุพัทธรา สุภาพ (4) กล่าวว่า บทบาทเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรือตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งเป็นสามีต้องเลี้ยงดูภรรยา ตำแหน่งเป็นบิดามารดาต้องเลี้ยงดูบุตร

Levinson DL (30) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความคาดหวัง ความรับผิดชอบซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้

ประการที่ 2 บทบาท หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเองจะคิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ประการที่ 3 บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่จะกระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างของสังคม

Roy SC and Andrews HA (31) กล่าวว่า บทบาท เป็นหน้าที่หนึ่ง ในสังคม ซึ่งเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บทบาท คือ หน้าที่ที่บุคคลพึงกระทำเมื่ออยู่ในสถานภาพหรือตำแหน่งนั้น ๆ โดยการยอมรับและความคาดหวังในการปฏิบัติตามสิทธิ และ หน้าที่ที่สังคมกำหนด เพื่อสร้างความเป็นระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากการทบทวนวรรณกรรม ในการศึกษครั้งนี้เห็นว่า การที่สามีและภรรยา รับรู้บทบาทหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันจะสามารถทำให้การดำเนินชีวิตสมรส และครอบครัวเกิดความสงบสุข

2) บทบาทหน้าที่ของสามีและภรรยา

1. บทบาทหน้าที่ของสามี โสภา ชูปิลมัมน์ และคณะ (32) กล่าวสรุปไว้ว่า

1) ยอมรับและให้การยกย่องภรรยาของตน เช่น จดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แนะนำให้คนอื่นได้รับรู้ว่าเป็นภรรยาอย่างเปิดเผย พาไปเที่ยวตามโอกาสอันควร เวลาภรรยาเจ็บป่วยก็ดูแลเอาใจใส่ เช่น ถวายน้ำดื่มหรือพาไปหาแพทย์ หากภรรยามีน้ำใจช่วยกิจการใด หรือทำอะไรให้สามีก็ควรชมเชย หรือแสดงความยินดีที่ภรรยามีน้ำใจต่อตน ยกย่องความดีของภรรยาในฐานะที่เป็นภรรยาและเพื่อนร่วมชีวิต และหาโอกาสพาครอบครัวไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านเป็นครั้งคราวเพื่อความสุขของครอบครัว

2) ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามภรรยาของตนเอง เพราะการดูหมิ่นเหยียดหยามนี้ไม่ว่าจะเป็นวาจา ท่าทางหรือการกระทำ ไม่ว่าจะทำต่อตัวภรรยาเอง ต่อบิดามารดา หรือญาติมิตรของภรรยาก็ตาม ตลอดจนไม่นำข้อบกพร่องของภรรยามาพูดให้กระทบกระเทือนใจต่อหน้าธารกำนัล หรือพูดเปรียบเปรยภรรยาของตนในทางที่เสียหายกับผู้อื่น หากภรรยามีข้อบกพร่องประการใด สามีควรจะดัดเตือนอย่างละมุนละม่อมแบบบัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น เป็นการส่วนตัวด้วยความรักและความห่วงใย รวมทั้งไม่ควรทوبيตีว่ากล่าวภรรยาให้กระทบกระเทือนใจและกาย และพึงระลึกเสมอว่า ภรรยาคือผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตน จึงควรให้ภรรยามีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ตามควร ไม่ควรดูถูกว่าฉลาดไม่เท่าตน หรือไม่มีค่าพอแก่การปรึกษาหารือด้วย

3) ไม่ประพฤตินอกใจ ไม่ชอบพอรักใคร่หญิงอื่น หรือมีภรรยาน้อย หรือสำส่อนทางเพศโดยไม่เลือกหน้า ต้องรักเดียวใจเดียวมีความซื่อสัตย์ และเห็นคุณค่าความดีในภรรยาของตนว่าได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตนมา ทรัพย์สินสมบัติที่หาได้จึงเป็นทรัพย์สิน

ร่วมเป็นของภรรยาและบุตร ไม่ควรเอาไปให้หญิงอื่น ซึ่งจะเป็นการทำร้ายน้ำใจภรรยาและบุตรทำให้ครอบครัวแตกแยกหาความสุขไม่ได้ตลอดจนไม่ควรประพฤตชั่วช้ามาในอบายมุข เช่น เล่นมั่ว เล่นการพนัน เสพสุราฯ

4) มอบธุระทางบ้านให้ภรรยาเป็นใหญ่ โดยให้ภรรยาปกครองดูแลทรัพย์สินสมบัติและกิจการในบ้านเรือน โดยไม่ก้าวก่ายหน้าที่ของแม่บ้าน เช่น การดูแลบ้าน การอบรมเลี้ยงดูบุตรการปกครองคนในบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ควรช่วยงานในบ้านที่ต้องใช้แรงงาน เช่น ซ่อมแซมสิ่งของต่าง ๆ ช่วยยกของหนัก ๆ หรือช่วยดูแลบุตรบ้าง ไม่ใช่ปล่อยให้หน้าที่ของภรรยาตลอดเวลา เพื่อบุตรจะได้มีความอบอุ่นและปลอดภัย

5) ให้ของขวัญ หรือของรางวัล เช่น วันเกิด วันครบรอบปีที่แต่งงาน หรือเดินทางไปต่างจังหวัด หรือไปไหนไกล ๆ ก็มีของติดมือมาฝากภรรยาและบุตร หรือซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้ในโอกาสอันควร เช่น เห็นว่าไปงาน หรือเห็นว่าของเก่าที่มีอยู่ชำรุดเสียหายจึงหาให้ใหม่ เป็นต้น

2. บทบาทหน้าที่ของภรรยา โสกา ชูปลั่มมันน์ และคณะ

(32) กล่าวสรุปไว้ว่า

1) จัดการงานบ้านเรือนให้เรียบร้อย เอาใจใส่การทำงานในบ้าน รู้จักจัดบ้านเรือนให้สะอาดน่าอยู่ พุดจาอ่อนหวานไม่กระด้าง เข้าใจสภาพจิตใจและความต้องการของสามีตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การกินอยู่ จนถึงเรื่องเพศ ควรปรับปรุงชีวิตการแต่งงานให้สดชื่นเป็นสุขอยู่เสมอ ให้ของกำนัลแก่สามีเป็นครั้งคราวในวาระและโอกาสต่าง ๆ เพื่อสามีจะได้รู้สึกว่าเป็นบุคคลสำคัญภรรยายังรักใคร่ใคร่ครวญ รู้จักตอบรับพุดจาอย่างดีกับแขกและบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นมิตรของภรรยาหรือมิตรของสามี เวลาสามีเจ็บป่วยก็ดูแลเอาใจใส่รักษาพยาบาลอย่างดีพยายามเสริมสร้างบรรยากาศในครอบครัวไม่จับจู้จี้ อุปการะคนในบ้านพอควร ไม่ดุด่าเกินกว่าเหตุ ให้โอกาสคนในบ้าน เช่น บุตร ธิดา คนรับใช้ (ถ้ามี) ได้พักผ่อนเที่ยวเตร่นอกบ้านบ้าง ไม่พยายามทะเลาะเบาะแว้งกับสามีต่อหน้าบุตร ไม่ควรเจ้าอารมณ์ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่

2) เอาใจใส่สงเคราะห์คนใกล้ชิด เช่น ญาติมิตรของสามีโดยไม่บกพร่อง ให้ความรักและอุปการะตามสมควร หรือเขียนพุดจาอย่างมีไมตรีจิต ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามญาติพี่น้องของสามีหรือแสดงท่าทีรังเกียจ จะต้องถือว่าญาติสามี คือญาติของเรา เมื่อรักสามีก็ต้องเพื่อแผ่ความรักไปยังญาติพี่น้องของเขาด้วย โดยเฉพาะบิดามารดา พี่ ๆ น้อง ๆ ของสามี ต้องถือเสมือนหนึ่งเป็นบิดามารดาและญาติพี่น้องของเราเอง

3) ไม่ประพฤตินอกใจ คือ ไม่ประพฤติชั่วด้วยการคบชู้ชู้ชาย ไม่หลงใหลและนิยมในชายอื่นที่ไม่ใช่สามีของตน ไม่เที่ยวเตร่หรือสนทนากับชายอื่นเกินควร จงรักภักดีต่อสามีให้เกียรติสามี ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามสามีต้องประพฤติตนสมกับเป็นแม่ของลูกที่รักและเป็นภรรยาที่ดีของสามี

4) รักษาทรัพย์สมบัติที่สามีหามาไว้ให้ดี รู้จักใช้สอยอย่างประหยัดแต่ไม่ใช่ตระหนี่จนรอบคราวอด ๆ ยาก ๆ ไม่สร้างหนี้สินให้เป็นภาระแก่สามี ไม่ควรทำอะไรเกินฐานะ เช่น ซื้อข้าวของเครื่องใช้เกินรายได้ของครอบครัว หรือใช้จ่ายเงินทองไปกับการเล่นอบายมุข หรือใช้จ่ายเงินทองไปในทางที่เสียหาย เช่น ยักยอกเบียดบังนำเงินไปบำเรอชายอื่น หรือญาติ พี่น้องมิตรสหายเกินกว่าเหตุ ควรจะช่วยสะสมเพิ่มพูนทรัพย์สมบัติให้มีมากขึ้น โดยไม่ควรเบียดบัง หรือซ่อนเร้นเพื่อตัวเองคนเดียว

5) ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง ความขยันนี้ควรจะมีทุกเรื่อง ทั้งในบ้านและนอกบ้าน ในหน้าที่ของภรรยา เช่น ถ้ามีการงานทำเป็นหลักฐานก็ควรที่จะขยันหมั่นเพียรในการงานเพื่อการงานจะได้ก้าวหน้า รายได้จะเพิ่มขึ้น ซึ่งเท่ากับช่วยให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่น ส่วนในบ้านก็ไม่เกียจคร้าน ต้องรู้จักดูแลและทำงานบ้านบ้าง หากมีคนรับใช้ช่วยทำก็ควรที่จะคอยแนะนำหรือทำเป็นตัวอย่างให้ดูว่า การทำอะไรให้ดีและถูกต้องจะอย่างไร ส่วนลูกก็ต้องคอยหมั่นตรวจตรา เพื่อจะได้จะได้ไม่รู้สึกถูกทอดทิ้ง ในด้านสามีก็ต้องหมั่นตรวจตราซ่อมแซมเสื้อผ้าเครื่องใช้ของสามียามว่างก็ควรอุทิศตัวให้กับครอบครัว แม้จะมีคนช่วยทำ การทำเช่นนี้จะทำให้สามีและบุตร ตลอดจนคนในบ้านรู้สึกว่าเป็นสุขที่ได้ให้ความสนใจต่อเขา โสกา ชูปิลมัมน์ และคณะ (32) กล่าวไว้ว่า ในสังคมไทย ผู้หญิงถูกกำหนดได้รับบทบาทและหน้าที่ภรรยาโดยกำเนิด งานในครอบครัวต่าง ๆ ถูกมอบหมายไว้เป็นหน้าที่พื้นฐานของผู้หญิง การดูแลรับผิดชอบภายในบ้าน ทำงานบ้าน ประกอบอาหาร ดูแลบุตร และคอยปรนนิบัติสามี รวมถึงการดูแลบริวารในบ้านให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้เป็นภรรยาต้องเคารพสามี พร้อมทั้งอยู่ในโอวาท ผู้หญิงมักมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายในครอบครัว

ปัจจุบันในครอบครัวมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านระบบความสัมพันธ์ การแบ่งแยกบทบาทระหว่างสามีภรรยาจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความแตกต่างทางเพศอีกต่อไป แต่จะตั้งอยู่บนพื้นฐานความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่คู่สามีภรรยาจะมาตกลงกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส มีการแบ่งแยกที่ชัดเจนโดยใช้ความแตกต่างทางเพศเป็นตัวกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่ของสามีและภรรยา โดยฝ่ายสามีจะมีบทบาทหลักอยู่ที่การหาเลี้ยงครอบครัว และฝ่ายภรรยามีบทบาทสำคัญในการดูแลกิจการภายในบ้าน แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนเป็นระบบสังคมอุตสาหกรรมกระแสความ

นิยมในวัดตลอดจนค่านิยมของสตรีเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เป็นผลทำให้สตรีออกมาทำงานบ้านมากขึ้นกว่าแต่ก่อนฉะนั้นบทบาทของคู่สมรสจึงเปลี่ยนไปมีความเสมอภาคระหว่างสามีและภรรยา สามีช่วยแบ่งเบาภาระงานบ้านมากขึ้นและมีการตัดสินใจในเรื่องสำคัญร่วมกัน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของคู่สมรส จึงส่งผลกระทบต่อระดับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาคครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส เนื่องจากการที่สามีและภรรยา จะสามารถดำเนินชีวิตสมรสได้อย่างราบรื่น ควรที่จะมีความเข้าใจและยอมรับในบทบาทของตนเอง บทบาทของสามีภรรยา ที่กำหนดขึ้นมา ช่วยให้สามีภรรยาปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่สังคมคาดหวัง และสร้างความเป็นระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว สร้างความสุขเกิดคุณภาพและความมั่นคงในชีวิตสมรส

2.2.4 การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

1) หลักคำสอนของพุทธศาสนา

สุพัตรา สุภาพ (33) กล่าวว่า ศาสนา หมายถึงคำสั่งสอน ซึ่งแต่ละศาสนาอาจมีคำสั่งสอนเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันทั้งในด้านรูปลักษณะ และหน้าที่ทางสังคม แต่ทุกศาสนามีจุดหมายอย่างเดียวกัน คือ สอนคนให้เป็นคนดี นำคำสอนมาปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข การสมรสเป็นสิ่งมีค่าและมีส่วนช่วยจรโลงศีลปะศีลธรรม

ศาสนาพุทธมีหลักคำสอนในเรื่องการสมรสว่า คู่สมรสต้องมีความรักเคารพระหว่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากการเคยมีความสัมพันธ์กันมาก่อน หรืออยู่ร่วมกันในกาลก่อน จนเกิดความเชื่อถ้อยซึ่งกันและกัน ความเห็นใจกัน และการช่วยเหลือกันในปัจจุบันอันเป็นเหตุให้เกิดความประทับใจขึ้นมา ถือเป็นการรักที่เกิดจากกรรมดีที่เป็นทางนำไปสู่ความสุขความเจริญ โดยศาสนาพุทธมีหลักคำสอนในเรื่องการสมรส ดังนี้

พรหมวิหารธรรม ใน ธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตโต) (27) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า

- กายสุจริต ทำสิ่งที่พึงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย ประกอบด้วย การละเว้นการฆ่า การสังหาร การเบียดเบียน ละเว้นการการแย่งชิง ลักขโมย การเอารัดเอาเปรียบ และละเว้นจากการประพฤติดล่่วงละเมิดในของรักของหวงของอื่น
- วาจิสุจริต พูดสิ่งที่พึงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา ประกอบด้วยละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง ละเว้นการพูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก ละเว้นการพูดหยาบคาย สกปรกเสียหาย และละเว้นการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้า

● มโนสุจริต คิดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ ประกอบด้วยไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ ไม่คิดเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่ทำลาย มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่าทำดีมีผลดีทำชั่วมีผลชั่ว

พรหมวิหาร 4 ใน ธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตตโต) (27) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า

- เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข ทั้งทางกายและทางใจ
- กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ หลุดพ้นจากภาวะทุกข์ทรมานเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจ
- มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีอย่างจริงใจ ไม่อิจฉาริษยา
- อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉยหรีมีใจเป็นกลาง มีเหตุมีผล ไม่ลำเอียง เพราะหวังประโยชน์ หรือเพราะความใกล้ชิด ฯลฯ

สัปปริยธรรม 7 คือ ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนดี 7 ประการ ในธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตตโต) (27) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า

- 1) รู้จักเหตุ รู้จักวิเคราะห์สาเหตุอย่างถูกต้องไม่เอาแต่อารมณ์
- 2) รู้จักผล เพราะผลย่อมเกิดจากเหตุ ผลนั้น ๆ เกิดขึ้นเพราะเหตุใด
- 3) รู้จักตน รู้ว่าเราเป็นใคร ฐานะอย่างไร ความรู้ความสามารถ ความถนัดความสำคัญอยู่ในระดับไหน ฯลฯ
- 4) รู้จักประมาณ ตั้งอยู่ในความเหมาะสม พอควร พอดี ไม่มากเกินไปน้อยไป ในขณะที่สื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ
- 5) รู้จักกาล กระทำสิ่งต่าง ๆ หรือเลือกสื่อสารให้เหมาะสมแก่เวลาหรือโอกาส
- 6) รู้จักชุมชน รู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ

2) จริยธรรมในการครองเรือนในศาสนาพุทธ

สุพัตรา สุภาพ (33) กล่าวไว้ว่า ศาสนาพุทธ นั้นพระพุทธเจ้าทรงวางหลักปฏิบัติระหว่างบุคคลในครอบครัวไว้สำหรับผู้ครองเรือน สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดความสุขในชีวิตตนเองและสังคม ได้แก่

การใช้หลัก ฆราวาสธรรม 4 ประการ ในธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตโต)

(27) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า

- สัจจะ ความจริง คือ ความซื่อสัตย์ต่อกัน ทั้งจริงใจ จริงวาจา จริงในการกระทำทั้งต่อหน้าและลับหลัง

- ทมะ ฝึกตน คือ รู้จักควบคุมจิตใจ แก้ไขข้อบกพร่องข้อขัดแย้ง ปรับตัวปรับใจเข้าหากัน

- ขันติ อุดหนุน คือ มีจิตใจเข้มแข็งหนักแน่น ไม่ว้าวุ่นทนต่อความล่อลวงล้ากำเริบกัน และร่วมอดทนต่อความเหนื่อยยาก ลำบากตรากตรำ ฝ่าฟันอุปสรรคไปด้วยกัน

- จาคะ เสียสละ คือ มีน้ำใจ สามารถเสียสละความสุขความพอใจส่วนตนเพื่อคู่ครองได้ เช่น อดหลับอดนอนพยาบาลในยามเจ็บไข้ ตลอดจนมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติมิตรสหายของคู่ครองการใช้หลัก สมชีวิธรรม ในธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตโต)

(27) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า

- สมสัทธา คือ เคารพนับถือในลัทธิศาสนาสิ่งเคารพเดียวบูชาและหลักการต่าง ๆ ตลอดจนแนวความสนใจอย่างเดียวกันหนักแน่นเสมอกัน หรือปรับเข้าหากันลงได้

- สมลีลา คือ ความประพฤติ ศีลธรรม จรรยา มารยาทพื้นฐานการอบรมพอเหมาะสมควรคล้อยไปกันได้

- สมจาคะ คือ มีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความโอบอ้อมอารี มีใจกว้าง ความเสียสละ ความพร้อมที่จะช่วยเหลือกัน

- สมปัญญา คือ มีระดับการศึกษาไม่แตกต่าง รู้จักเหตุผลด้วยกัน

การใช้หลักจริยธรรมในการครองเรือนที่สำคัญสำหรับสามีและภรรยา บุญแทน ชันศรีศรี, พระ (34) กล่าวสรุปไว้ว่า คือ

- 1) การกระทำความดี หมายถึง การทำหน้าที่ต่อกันในฐานะสามีภรรยา และในฐานะบิดามารดาของบุตรตลอดจนบุคคลรอบข้าง โดยละเว้นจากการทำความชั่วมีจิตใจเข้มแข็งต่อสู้กับอริภัยฝ่ายต่ำ และสามารถป้องกันตนให้พ้นจากความชั่วได้
- 2) ความมีสัจจะหรือความจริงใจ เพราะถ้าสามีภรรยาไม่ซื่อสัตย์ต่อกันจะทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น การหย่าร้างกันครอบครัวเกิดความแตกแยกเกิดการทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้นสามีภรรยาควรมีความซื่อสัตย์ต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- 3) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามีภรรยาต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์จะทำให้เกิดความไว้วางใจกันได้
- 4) การให้อภัยซึ่งกันและกัน มนุษย์ควรมีการให้อภัย ในความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ความผิดและความชั่วของผู้อื่น เมื่อใช้ชีวิตร่วมกันแล้วย่อมพบข้อผิดพลาดของกันและกัน เมื่อฝ่ายใดทำผิดพลาดควรให้อภัยกันเพื่อสร้างความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว
- 5) ความเมตตา กรุณา สามีภรรยาควรส่งเสริมการให้ความรัก ความเมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพราะความเมตตา กรุณาเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน
- 6) การควบคุมตนเอง มนุษย์ต้องรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบแห่งความดี ไม่ปล่อยใจให้จิตใจและการกระทำอยู่ในกิเลสฝ่ายต่ำ
- 7) ความรับผิดชอบ สามีภรรยาต้องมีความรับผิดชอบต่อ กัน ปฏิบัติหน้าที่ต่อกันอย่างถูกต้อง รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัวตามความสามารถของตน
- 8) การดำเนินชีวิตสายกลาง หมายถึง การรู้จักความพอดี ในกิจการต่าง ๆ ที่ทำลงไปนั้นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต เช่น การกิน การแต่งกาย การใช้เงิน ฯลฯ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักคำสอนของพุทธศาสนา สอนให้คนเป็นคนดี และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ นอกจากสามีภรรยาจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อกันตามคำสอนของศาสนาแล้ว จำเป็นต้องมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตคู่ เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความเข้าใจต่อกัน และความมั่นคงในชีวิต

ในการศึกษาครั้งนี้ เห็นได้ว่าหลักคำสอนและจริยธรรมในการครองเรือน ที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นสิ่งที่สามีและภรรยา ควรยึดถือปฏิบัติเป็นสำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข ถ้าสามีหรือภรรยาละทิ้งหน้าที่ของตนเองหรือไม่มีหลักศีลธรรมในการครองเรือน ก็จะนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสได้

2.3 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานีนามัย

2.3.1 สถานีนามัย

สถานีนามัยเป็นหน่วยบริการสาธารณสุขในระดับตำบลมีหน้าที่ในการนำบริการสาธารณสุขสู่ประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนรับผิดชอบ โดยมีบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยเป็นผู้สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริการพื้นฐานด้านสุขภาพมากขึ้น ซึ่งได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพ และการรักษาพยาบาล (35)

กระทรวงสาธารณสุข (36) แบ่งสถานีนามัยเป็น 2 ลักษณะตามโครงสร้างและระดับขีดความสามารถในการบริการประชาชน ดังนี้

1. สถานีนามัยทั่วไป หมายถึง สถานีนามัย ที่มีบทบาทความรับผิดชอบ 4 งาน ได้แก่ การบริการสาธารณสุขผสมผสาน การสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนาชุมชน งานบริหาร งานวิชาการ มีกรอบอัตรากำลัง อาคาร บ้านพัก และครุภัณฑ์ตามที่กำหนด
2. สถานีนามัยขนาดใหญ่ หมายถึง สถานีนามัยที่พัฒนามากขึ้นจากสถานีนามัยทั่วไป มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดมีขีดความสามารถ และมาตรฐานการปฏิบัติงานบางอย่างสูงกว่าสถานีนามัยทั่วไป เช่น งานบริการทันตสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน

2.3.2 บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย

กระทรวงสาธารณสุข (36) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ของบุคลากรสาธารณสุขในสถานีนามัยระดับตำบลเป็น 4 กลุ่มงานใหญ่ ได้แก่ การบริการสาธารณสุขผสมผสาน การสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานและการพัฒนาชุมชน งานบริหาร งานวิชาการ สมศักดิ์ กริชชัย (37) กล่าวสรุปรายละเอียดไว้ดังนี้

1. กลุ่มงานบริการสาธารณสุขผสมผสาน

ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านส่งเสริมสุขภาพ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการควบคุมและป้องกันโรค และด้านฟื้นฟูสภาพ และดูแลผู้ป่วย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านส่งเสริมสุขภาพ ให้บริการประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบเน้นการพัฒนากลวิธีเชิงรุกที่เหมาะสม ประกอบด้วย 6 งาน ได้แก่

- 1) การบริการอนามัยแม่และเด็ก ให้การดูแลหญิงตั้งแต่ เริ่มตั้งครรภ์ การคลอด การดูแลหลังคลอด ดูแลเด็กแรกเกิดในด้านการเจริญเติบโต การพัฒนาการ ภาวะโภชนาการ และ ค้นหาพร้อมเฝ้าระวังติดตามทางโภชนาการแก่หญิงตั้งครรภ์ เด็กแรกเกิดถึงวัยเรียน

2) การบริการวางแผนครอบครัว ตลอดจนค้นหาติดตาม และรณรงค์การวางแผนครอบครัวให้ครอบคลุมตามกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่รับผิดชอบ

3) การดูแลเด็กวัยเรียนและเยาวชน โดยให้บริการอนามัยโรงเรียน วางแผน และให้บริการในโรงเรียนที่รับผิดชอบ พร้อมดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและให้บริการการรักษาพยาบาล รวมถึงการดูแลด้านโภชนาการ ทั้งเด็กวัยเรียนและเยาวชนในโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนในชุมชน

4) การดูแลสุขภาพบุคคลทั่วไป บริการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและการป้องกันโรค ตลอดจนการพัฒนาวิชาการ และฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข

5) การบริการทันตสาธารณสุข โดยจัดการบริการทันตสาธารณสุขผสมผสานทั่วไปสนับสนุนประชาชน และชุมชนในการพัฒนางานทันตสาธารณสุขตามกลวิธีสาธารณสุขมูลฐาน

6) การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุข เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ทราบข่าวสารที่ถูกต้อง สามารถเลือกบริโภคอาหารที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ปลอดภัยผลิตภัณฑ์ที่ผิดกฎหมาย และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภค

1.2 ด้านการรักษาพยาบาล โดยฟื้นฟูสภาพและดูแลผู้ป่วยพิการให้บริการตามสภาพปัญหาในชุมชนโดยปฏิบัติตามเกณฑ์ทั้งในและนอกสถานบริการ รวมโรคทั่วไปและโรคประจำถิ่น ประกอบด้วย 3 งาน ได้แก่

1) สามารถพัฒนาการรักษาพยาบาลได้ตามสภาพปัญหาสุขภาพอนามัยของแต่ละท้องถิ่น โดยตรวจหาทางห้องปฏิบัติการเบื้องต้น และคัดกรองผู้ป่วยพร้อมให้การช่วยเหลือเบื้องต้น ทั้งผู้ที่มีอาการรุนแรง ผู้ป่วยอุบัติเหตุ และอุบัติเหตุและส่งต่อผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ

2) จัดความสามารถในการปฏิบัติงานการปฐมพยาบาล การดูแลและรักษาพยาบาลผู้ป่วยเรื้อรัง ต่อจากโรงพยาบาล

3) การรักษาพยาบาลผู้ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ทั้งในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการส่งต่ออย่างเหมาะสม

1.3 ด้านการควบคุมและป้องกันโรค ประกอบด้วย 4 งาน

ได้แก่

- 1) ดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคติดต่อได้อย่างเหมาะสม เพื่อลดอัตราความชุกและความรุนแรงของโรค ด้วยการเฝ้าระวัง ออกสอบสวนโรค ให้ภูมิคุ้มกัน ลดปัจจัยเสี่ยงการเกิดโรค ให้สุศึกษา ฝึกอบรม ประชาชน ครู นักเรียน ในชุมชน
- 2) ดำเนินการควบคุม และป้องกันโรคไม่ติดต่อ โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคหรือลดปัจจัยเสี่ยงรวมทั้งการให้สุศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนคัดกรองผู้ป่วยในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้การรักษาพยาบาลที่เหมาะสม
- 3) การอนามัยสิ่งแวดล้อมให้บริการ ควบคุมป้องกันโรค ซึ่งมาจาก น้ำ อาหาร และอากาศ ให้บริการตามสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ที่เหมาะสม
- 4) ด้านอาชีวอนามัย โดยส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทุกประเภทในเขตพื้นที่รับผิดชอบให้เหมาะสมกับงาน รวมถึงการป้องกันและควบคุมโรคและอุบัติเหตุที่เกิดจากการประกอบอาชีพ

1.4 ด้านฟื้นฟูสภาพ และดูแลผู้ป่วยพิการให้บริการรักษาพยาบาลและดูแลผู้ป่วยเรื้อรังโดยการรับส่งต่อจากโรงพยาบาล

1.5 ด้านการสนับสนุนบริการอื่น ๆ โดยวิธีการให้สุศึกษา เผยแพร่ความรู้ด้านสาธารณสุขในเรื่อง การควบคุมโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพ กับประชาชนในชุมชน

2. กลุ่มงานงานสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐานและพัฒนาชุมชน

ประกอบด้วย 2 ด้านได้แก่

- 1) ด้านสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน โดยพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถดูแลสุขภาพของตนเองและชุมชน ให้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ และสนับสนุนองค์กรชุมชน ด้านทรัพยากร การนิเทศงาน และการให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาของชุมชน
- 2) ด้านพัฒนาชุมชน โดยวินิจฉัยชุมชน และประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งรัฐบาลและเอกชน ดำเนินการตามแผน และควบคุมกำกับงาน พร้อมประเมินความสำเร็จของงาน

3. กลุ่มงานบริหาร

ประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่

- 1) ด้านบริหารงานทั่วไป จัดระบบงานสารบรรณ การเงิน การบัญชี การพัสดุ และยานพาหนะ การซ่อมบำรุงอาคารสิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์
- 2) ด้านวางแผนและประเมินผล โดยวางแผนพร้อมจัดทำ และรวบรวมรายงานประสานข้อมูลข่าวสารและระบาคติวิทยา
- 3) ด้านประสานงานและประชาสัมพันธ์ โดยประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน องค์กรท้องถิ่น ฯลฯ ในการเผยแพร่กิจกรรมในชุมชนของหน่วยงานให้เป็นที่แพร่หลาย

4. กลุ่มงานวิชาการ

สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาของสถานบริการ และสภาวะสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ตลอดจนร่วมโครงการวิจัยต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย มีบทบาทหน้าที่ และภาระงานทั้งในและนอกสถานที่ โดยทำงานร่วมกับประชาชน และประสานงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนางานสาธารณสุขในชุมชนเขตพื้นที่รับผิดชอบ

จากการทบทวนวรรณกรรม ในการศึกษาครั้งนี้เห็นว่า ภาระงานและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยนั้น ต้องทำงานเพื่อประชาชนในชุมชนที่ต้องรับผิดชอบ ให้งานสาธารณสุขมีการพัฒนาและประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงยิ่งขึ้น ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง นับว่าเป็นงานที่หนักมากในการรับผิดชอบ และการทำงานดังกล่าวนี้ต้องดำเนินควบคู่ไป กับชีวิตครอบครัว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมบุคลากรให้ดำเนินชีวิตครอบครัวและการทำงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กัน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตสมรส

คุณภาพชีวิตสมรสจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพจากความพยายามของคู่สมรสทั้งสามีและภรรยาที่จะต้องมีความรัก ร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริง และอุทิศตนต่อกันอย่างมั่นคง มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะประคับประคองชีวิตคู่ให้ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาของ วราภรณ์

เนาวรังสี และคณะ (38) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในครอบครัว จังหวัดหนองคาย มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของ ลัดดา รักตะรัตนา (39) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรนนท์ คุรุทอยู่ (12) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง

ในการศึกษานี้เห็นว่าคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย หมายถึง การรับรู้ และความรู้สึกร่วมของกลุ่มสมรส โดยการประเมินความสัมพันธ์ต่าง ๆ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคู่สมรส มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส และความสุขในชีวิตสมรส ซึ่งมีความสำคัญเพื่อขยายความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญต่อชีวิตสมรสปัจจุบันของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรด้วยความรัก ความเข้าใจ ให้เกิดความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัว ต่อไปนี้ในภาคหน้า นำไปสู่การมีชีวิตสมรสที่มั่นคงต่อไป

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยก่อนสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส ประกอบไปด้วย

1) ความคล้ายคลึงกันทางด้านอายุ

อายุเป็นปัจจัยหนึ่งของคู่สมรสที่จะนำมาพิจารณาในการเลือกคู่สมรสซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล อายุของสามีและภรรยาที่เท่ากัน หรือใกล้เคียงกัน คู่สมรสจะมีความคล้ายคลึงกันของอายุ ทำให้การดำเนินชีวิตคู่เป็นไปอย่างราบรื่น จากการศึกษาของอมรรัตน์ สว่างเกตุ (9) พบว่า ความคล้ายคลึงกันทางอายุมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาที่ทำงานที่มีบุตรคนแรกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ ลดาวัลย์ สำแดง (11) พบว่า อายุที่ต่างกันของสามีและภรรยา ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เช่นเดียวกับการศึกษาของ สันทัด เสริมศรี และคณะ (40) พบว่า ความแตกต่างของอายุสามีและภรรยา ไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่า ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า ความคล้ายคลึงกันทางด้านอายุมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษานี้ จึงนำมาพิจารณาศึกษา

2) ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา

การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่กลุ่มสมรสจะนำมาพิจารณาในการเลือกคู่สมรส เพราะเป็นตัวกำหนดค่านิยมและแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคล อุบลรัตน์ พิษณุชยชนะนทร์ (41) กล่าวว่าความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาของสามีภรรยาจะทำให้ทั้งคู่มองชีวิตที่คล้ายคลึงกันมีรสนิยมในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน เกิดความมั่นใจในตนเอง และความภูมิใจซึ่งกันและกัน ตามทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส Lewis RA and Spanier GB (8) กล่าวว่า คู่สมรสที่มีการศึกษาสูง คุณภาพชีวิตสมรสและและความมั่นคงในชีวิตสมรสก็จะสูงไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของสมเกียรติ เบญจศาสตร์ (16) ที่พบว่าความแตกต่างทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับสถานะความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสในจังหวัดนครราชสีมา ต่างกับการศึกษาของ สุมิตรา รัฐประสาธ (18) พบว่า ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร และการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษณุชยชนะนทร์ (41) ที่พบว่าความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับการศึกษาของ ขวัญชัย มะโนแก้ว (42) ที่พบว่าความคล้ายคลึงกันทางการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 2

จากการศึกษาพบว่า ยังไม่สามารถบ่งบอกถึงแนวโน้มที่ชัดเจนว่า ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงนำมาพิจารณาศึกษา

3) การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ

การเตรียมความพร้อมในด้านการเงินก่อนที่จะสมรส หรืออยู่กินกับคู่สมรส เพื่อการสร้างครอบครัว และการใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัว คู่สมรส ควรมีการเตรียมความพร้อมทางการเงินที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต สุธรรม นันทมงคลชัยและคณะ (10) ได้กล่าวว่า คู่สมรสควรมีความพร้อมทางการเงินที่ดีก่อนการสมรส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธนา คำนิล (44) พบว่า ความพอเพียงของรายได้มีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิตของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนของรัฐในจังหวัดสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกล่าวไว้ว่า เมื่อคู่สมรสพบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตคู่ จะสามารถจุนเจือช่วยเหลือด้านการเงินซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงนำมาพิจารณาศึกษาด้วย

4) แบบอย่างจากบิดามารดา

การรับรู้แบบอย่างบิดามารดาจากการรับผิดชอบในหน้าที่ และการดูแลครอบครัวการให้กำลังใจ การให้ความรักใคร่ผูกพันซึ่งกันและกัน การประนีประนอมระหว่างการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน Lewis RA and Spanier GB (8) กล่าวว่า ีไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสภายในครอบครัวเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ วชิร โยคะนิรันดร์ (43) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบก

จากการศึกษาพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าแบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงนำมาพิจารณาการศึกษาด้วย

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรส ประกอบไปด้วย

1) ระยะเวลาการสมรส

ระยะเวลาการสมรสการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ฉันทน์สามิภรรยา เป็นปีระหว่างคู่สมรสแต่ละคู่ นับว่ามีส่วนสำคัญในการดำเนินชีวิต จากการศึกษานของ ลดาวัลย์ สำแดง (11) พบว่า ระยะเวลาการสมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สอดคล้องกับจากการศึกษาของ ขวัญชัย มะโนแก้ว (42) พบว่า ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) การศึกษาของ ทิฆัมพร ศรีสังข์ (45) พบว่า ระยะเวลาสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจในเมืองพัทยา

จากการศึกษาพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงนำมาพิจารณาการศึกษาด้วย

2) สถานะทางเศรษฐกิจ

รายได้ของครอบครัว ซึ่งเป็นรายได้รวมของทั้งสามีและภรรยา เมื่อคู่สมรสมีความเพียงพอ ในการดำเนินชีวิตคู่ โดยมีรายรับเพียงพอกับรายจ่ายภายในครอบครัว และยังมิพอที่จะเหลือเก็บ จะส่งผลให้คู่สมรสเกิดคุณภาพสมรสที่ดีได้ สุธรรม นันทมงคลชัยและคณะ (10) พบว่า รายได้ครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชไมลักษณ์ เกษมธนเสถียร (46) ที่พบว่า รายได้รวมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของนักบินกองทัพอากาศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) สอดคล้องกับการศึกษาของ ยุทธนา คำนิล (44) พบว่า ความพอเพียงของรายได้มีความสัมพันธ์กับความสุขในชีวิตของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.01$) แต่การศึกษาของ ทิฆัมพร ศรีสังข์ (45) พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส เช่นเดียวกับการศึกษาของ สันทัด เสริมศรี และคณะ (40) พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าจึงนำมาพิจารณาศึกษาด้วย

3) การมีบุตร

ในการมีบุตรของคู่สมรส Lewis RA and Spanier GB (8) กล่าวไว้ว่า การมีบุตรทำให้เวลาการเป็นส่วนตัวของคู่สมรสลดลง จะส่งผลให้คุณภาพชีวิตและความมั่นคงในชีวิตสมรสลดลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เอมอร มณีวัฒนา (47) พบว่า การมีบุตรมีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพกับคุณภาพชีวิตของคู่สมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) สอดคล้องกับการศึกษาของลดาวัลย์ สำแดง (11) พบว่า จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) และยังมีแนวคิดที่แตกต่างกันเป็นการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (16) ที่พบว่า การมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรส และการศึกษาของ วัชรวิ ไชยนิษฐ์ (43) พบว่า การมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว เช่นเดียวกับการศึกษาของ สันทัด เสริมศรี และคณะ (40) พบว่า จำนวนบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าการมีบุตรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสจริงหรือไม่ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าจึงนำมาพิจารณาการศึกษาด้วย

4) ลักษณะโครงสร้างครอบครัว

ลักษณะโครงสร้างครอบครัว เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และอาจมีบุตร หรือ ไม่มีบุตรอยู่ในครัวเรือนเดียวกันได้ หรือเป็นลักษณะครอบครัวขยาย ประกอบด้วยเครือญาติตั้งแต่ 3 อายุคนขึ้นไป คือ ปู่ ย่า/ตา ยาย/พ่อ แม่/บุตร ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตคู่มีลักษณะโครงสร้างครอบครัวที่แตกต่างกันออกไป จากการศึกษาของ วิโรจน์ ตัดโศ (48) พบว่า ลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในชีวิตสมรส ของข้าราชการชั้นประทวนฝ่ายป้องกันปราบปรามตำรวจภูธร จังหวัดสมุทรปราการ สอดคล้องกับการศึกษาของ ลดาวัลย์ ลำแดง (11) พบว่า ลักษณะโครงสร้างครอบครัวเดี่ยวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าลักษณะโครงสร้างครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงนำมาพิจารณาศึกษาด้วย

5) การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต

การศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ เช่นเดียวกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน แตกต่างกับการศึกษาของ ทิพนันท์ ศรีสังข์ (45) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส

จากการศึกษาพบว่ายังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน ว่าการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงนำมาพิจารณาศึกษาด้วย

6) การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ในการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสามีและภรรยา การสื่อสารระหว่างกัน เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมาก Robert Lewis RA and Spanier GB (8) กล่าวว่าถ้าคู่สมรสมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพก็ย่อมจะส่งผลให้เกิดความมั่นคงในชีวิตสมรสที่ดีด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิชญะชนน (41) ที่พบว่า การมีประสิทธิภาพของการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) เช่นเดียวกับ

การศึกษาของ ชไมลักษณ์ เกษมธนเสถียร (46) ที่พบว่า การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) และการศึกษาของ ศรีัญญา วงษ์พันธุ์ (49) ที่พบว่า การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด เขตเทศบาลนครเมืองขอนแก่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) สอดคล้องกับการศึกษาของ วิโรจน์ ตัดโส (48) พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) เช่นเดียวกับการศึกษาของ ทิพย์พร ศรีสังข์ (45) พบว่า การมีประสิทธิภาพของการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และการศึกษาของ จรรยาภรณ์ พุ่มจันทร์ (50) พบว่า การสร้างผลโปรแกรมการส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีผลต่อความผูกพันทางอารมณ์และการปรับตัวในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่าทุกการศึกษามีแนวโน้มทางเดียวกันว่าการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษารุ่นนี้จึงนำมาพิจารณาศึกษาด้วย

7) บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส

ในการดำเนินชีวิตสมรสนั้น คู่สมรสจะต้องมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้ได้อย่างเหมาะสม และมีความสมดุลกันทั้งสามีและภรรยา Lewis RA and Spanier GB (8) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าคู่สมรสมีบทบาทต่อกันที่เหมาะสมจะทำให้คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในชีวิตสมรส ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาศึกษา เพื่อให้ทราบว่าบทบาทของคู่สมรสจะมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสอย่างไร ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ การมีบทบาทที่สอดคล้องกัน ในการแก้ไขปัญหาและความสมานฉันท์ทางบทบาท ของคู่สมรส จากการศึกษาของ ลดาวัลย์ ลำแดง (11) พบว่าการรับรู้บทบาทหน้าที่ของสามีและภรรยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) เช่นเดียวกับการศึกษาของ จิตภา ดันดิพรปัญญา (51) พบว่าบทบาทหน้าที่ของสามีและภรรยา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวที่มีบุตรวัยก่อนเรียนที่สามีทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

จากการศึกษาพบว่า ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า บทบาทหน้าที่ของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษารุ่นนี้จึงนำมาพิจารณาศึกษาด้วย

8) การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

ในการดำเนินชีวิตสมรสการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อกันระหว่างสามีและภรรยา เพื่อให้เกิดความสงบสุขภายในครอบครัว ถ้าสามีหรือภรรยาละ

ทั้งหน้าที่ของตนเองหรือไม่มีหลักศีลธรรมในการครองเรือน ก็จะนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิโรรัตน์ โชติกสติย์ (52) การศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะครอบครัว การปฏิบัติตามบทบาทที่ศาสนากำหนด การรับรู้ การปฏิบัติในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี และ ความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี กรณีศึกษาในสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่สมรสแล้วนับถือ ศาสนาพุทธ กับศาสนาอิสลามในจังหวัดระนอง พบว่า การยึดหลักคำสอนของพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงนำมาพิจารณาศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการมีระดับคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสที่ดี เป็นสิ่งที่คู่สมรสทุกคนต้องการ ซึ่งคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส มีองค์ประกอบที่สำคัญและรายละเอียดอื่น ๆ มากมาย โดยในการศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย โดยการประเมินความสัมพันธ์ต่าง ๆ คือ ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา รวมถึงปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรสและการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา โดยการประเมินการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคู่สมรสมี ความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรส เพื่อขยายความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสที่มีความสำคัญต่อชีวิตสมรส และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสปัจจุบันของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยจังหวัดสมุทรปราการ เป็นแนวทางส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสที่ดีทำให้คู่สมรสสามารถดำเนินชีวิตคู่ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัยมีดังนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 วิธีการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งชายและหญิงที่มีการจดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส โดยที่คู่สมรสของแต่ละฝ่ายทำงานหรือไม่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยได้ โดยยังดำเนินชีวิตสมรสอยู่ในปัจจุบัน นับจากวันสำรวจ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรทั้งหมดในช่วงที่ศึกษา

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ชายหรือหญิงที่มีคู่สมรสอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ทั้งที่มีการจดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส ปัจจุบันชีวิตสมรสยังดำเนินอยู่ นับจากวันสำรวจโดยที่คู่สมรสของแต่ละฝ่ายทำงานหรือไม่ทำงานอยู่ในสถานอนามัยได้

1) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างซึ่งการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบหลายตัวแปร (Multivariate) โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบหลายตัวแปร (Multiple regression analysis) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ขนาดตัวอย่างจะต้องมีจำนวนมาก ซึ่งจาก Rule of Thumb เสนอว่าควรใช้ขนาดตัวอย่าง ดังนี้

จากสูตร $n \geq 50 + 8(m)$; m = จำนวนตัวแปรต้น / ตัวแปรทำนาย

แทนค่า $n \geq 50 + 8(12)$; $m = 12$ ตัวแปร

ดังนั้น $n \geq 146$ ราย

Tabacnick, BG. & Fidell,LS. (53) ตัวแปรทำนายมีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ถูกทำนายในระดับปานกลาง โดยกำหนด $\alpha < 0.05$, $\beta < 0.20$

2) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอิงทฤษฎีความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกประชากรโดยตรง เนื่องจากจำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างจากการคำนวณมีขนาดใกล้เคียงกัน ในการศึกษาครั้งนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดของประชากรที่มีอยู่จริงซึ่งมีจำนวน 174 คน

เกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่างเข้าสู่การศึกษา (Inclusion criteria)

- 1) มีความเต็มใจและสมัครใจในการตอบแบบสอบถาม
- 2) บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย ที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
- 3) เป็นคู่สมรสที่มีคู่สมรสอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป

เกณฑ์การคัดเลือกตัวอย่างออกจากการศึกษา (Exclusion criteria)

- 1) ไม่สมัครใจในการตอบแบบสอบถาม
- 2) เป็นคู่สมรสที่สมรสแล้วแต่แยกกันอยู่กับคู่สมรส

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด ทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส (Theory of Marital Quality and Marital Stability) ของ Lewis RA and Spanier GB (8) ประกอบกับแบบสอบถามที่ประยุกต์จากแบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส ของ จิรพันธ์ คุรุทอยู่ (12) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ คำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 2 ข้อ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 1 ข้อ และแบบอย่างจากบิดามารดา คำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ จำนวน 6 ข้อ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 4 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทางบวกจำนวน 6 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 6-24 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก
มากที่สุด	4
มาก	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

การแปลผล แบบอย่างจากบิตามารดา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้อิงเกณฑ์ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

แบบอย่างจากบิตามารดาของกลุ่มมารดา ระดับสูง 19-24 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

แบบอย่างจากบิตามารดาของกลุ่มมารดา ระดับปานกลาง 15-18 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

แบบอย่างจากบิตามารดาของกลุ่มมารดา ระดับน้อย 6-14 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส คำถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ และการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต คำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ จำนวน 6 ข้อ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 4 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิตจำนวน 6 ข้อ ในทางบวก จำนวน 4 ข้อ และในทางลบ จำนวน 2 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 6-24 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 6.1, 6.2, 6.3, 6.4

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 6.5, 6.6

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	4	1
มาก	3	2
น้อย	2	3
น้อยที่สุด	1	4

การแปลผลการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้เกณฑ์ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต ระดับดี 19-24 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตระดับปานกลาง 15-18 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต ระดับควรปรับปรุง 6-14 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ได้แก่ การปรึกษาและเจรจาต่อรองในการรับฟังความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจต่อกันเมื่อเกิดปัญหาหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อยุติปัญหาด้วยความพอใจกันทั้งสามีและภรรยา มีทำที่ที่ตั้งใจจริงในการสะท้อนความรู้สึกที่ดีต่อกัน การรู้จักสื่อสารในการแสดงกล่าวความชื่นชม การขอบคุณ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของ งามตา วณินทานนท์และคณะ (14) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันเป็นประจำทุกวันหรือทุกครั้งที่มีเหตุการณ์นั้น

ปฏิบัติบ่อยครั้ง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันบ่อยครั้งที่มีเหตุการณ์นั้น

ปฏิบัติน้อยครั้ง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่ท่านและคู่สมรสปฏิบัติต่อกันน้อยหรือนาน ๆ

จะปฏิบัติสักครั้ง
ไม่เคยปฏิบัติ หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นเป็นพฤติกรรมที่
ท่านและกลุ่มสมรสไม่เคยปฏิบัติต่อกัน

ได้คะแนนตั้งแต่ 4 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งใน
ทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-40 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 8, 9, 10

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติเป็นประจำ	4	1
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3	2
ปฏิบัติน้อยครั้ง	2	3
ไม่เคยปฏิบัติ	1	4

การแปลผล ระดับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดย
พิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้อิงเกณฑ์ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสระดับดี 32-40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสระดับปานกลาง 25-31 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสระดับควรปรับปรุง 10-24 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่
ของคู่สมรส ได้แก่ การช่วยเหลืองานบ้านต่อกัน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นบิดา
มารดา ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว
ประกอบด้วย คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ โดยซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพ
ชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8) และประยุกต์จาก
แบบสอบถามของ จิรนนท์ ทรุฑอยู่ (12) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะคำถาม
เป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสมากที่สุด

มาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด

น้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสเพียงเล็กน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 4 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-40 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 6, 7, 8, 9, 10

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	4	1
มาก	3	2
น้อย	2	3
น้อยที่สุด	1	4

การแปลผล ระดับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้อิงเกณฑ์ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสระดับดี 32-40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสระดับปานกลาง 25-31 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสระดับควรปรับปรุง 10-24 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส เกี่ยวกับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรสโดยนำหลักคำสอนของศาสนาพุทธในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส ประกอบด้วย คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้

ประยุกต์จากแบบวัดการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของ งามตา วนินทนนท์และคณะ (14) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ข้อลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสมากที่สุด

มาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด

น้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสเพียงเล็กน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับกลุ่มสมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-40 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 8, 9, 10

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	4	1
มาก	3	2
น้อย	2	3
น้อยที่สุด	1	4

การแปลผล ระดับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้อิงเกณฑ์ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาระดับสูง 32-40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)

การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาระดับปานกลาง 25-31 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาระดับน้อย 10-24 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสในความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ประกอบด้วย คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8) และประยุกต์จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของจิรพันธ์ ทรุทอยู่ (12) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ

- มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด
- มาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด
- น้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย
- น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 5 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-40 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 9, 10

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	4	1
มาก	3	2
น้อย	2	3
น้อยที่สุด	1	4

การแปลผล ระดับความพึงพอใจในชีวิตสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้เกณฑ์ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับสูง 32-40 คะแนน
($\geq$ ร้อยละ 80)

ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับปานกลาง 25-31
คะแนน (ร้อยละ 61-79)

ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับน้อย 10-24 คะแนน
($\leq$ ร้อยละ 60)

และแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสในความสุขชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย ประกอบด้วย คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8) และประยุกต์จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในชีวิตสมรสของ จิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากที่สุด

มาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสมากเป็นส่วนใหญ่แต่ไม่ทั้งหมด

น้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเพียงเล็กน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ตอบกับคู่สมรสเลย

ได้คะแนนตั้งแต่ 4 จนถึง 1 ตามลำดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งในทางบวกและทางลบ จำนวน 10 ข้อ มีช่วงคะแนนของแบบสอบถาม 10-40 คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก ได้แก่ ข้อ 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17

ข้อคำถามด้านลบ ได้แก่ ข้อ 18, 19, 20

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

คำตอบ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	4	1
มาก	3	2
น้อย	2	3
น้อยที่สุด	1	4

การแปลผล ระดับความสุขในชีวิตสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้อิงเกณฑ์ ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

ความสุขชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับสูง 32-40 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)
 ความสุขชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับปานกลาง 25-31 คะแนน (ร้อยละ 61-79)
 ความสุขในชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับน้อย 10-24 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

ดังนั้นการแปลผล ระดับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ คือ ผลรวมคะแนนความพึงพอใจในชีวิตสมรสกับความสุขในชีวิตสมรส แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้โดยใช้อิงเกณฑ์ของ เสรี ลาซโรจน์ (54) ดังนี้

คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับสูง 64-80 คะแนน ($\geq$ ร้อยละ 80)
 คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับปานกลาง 49-63 คะแนน (ร้อยละ 61-79)

คุณภาพในชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสอยู่ในระดับน้อย 40-48 คะแนน ($\leq$ ร้อยละ 60)

3.3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และการตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ดังนี้

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่จัดทำขึ้นภายใต้การทบทวน ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความ

เหมาะสมของภาษา ภายหลังการปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน (ภาคผนวก ก) ทำการตรวจสอบความตามเนื้อหา และทำการปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องโดยผ่านจริยธรรมเลขที่ MUPH 2010-087 (ภาคผนวก ข) จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) ก่อนนำไปตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือต่อไป

2) การตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข โดยคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คน จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เพื่อหาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละส่วน เป็นดังนี้

แบบสอบถามแบบอย่างจากบิดามารดาของกลุ่มสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

แบบสอบถามการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

แบบสอบถามการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

แบบสอบถามบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

แบบสอบถามการยึดหลักคำสอนของศาสนา ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

3.4 วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยกรอกแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

1) การเก็บข้อมูล

- ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ส่งไปยัง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานีนานามัยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จนถึงปัจจุบัน ในการตอบแบบสอบถาม

- ขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานีนานามัยตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจนถึงปัจจุบัน ในการตอบแบบสอบถาม

2) เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบและให้ทำแบบสอบถามอีกครั้งใน รายละเอียดที่ยังไม่สมบูรณ์ และกล่าวขอบคุณในการมีส่วนร่วมตอบแบบสอบถาม

3) เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างครบ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

3.4.2 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

1) ผู้วิจัยดำเนินส่งรายละเอียดของโครงการวิจัย และตัวอย่างเครื่องมือวิจัยผ่านคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พิจารณาให้ความเห็นชอบ ตามเอกสารรับรองจริยธรรมในมนุษย์ เลขที่ MUPH 2010-087 (ภาคผนวก ข) ผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยผ่านทางนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ โดยการติดต่ออย่างเป็นทางการและนำเสนอจดหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) ชี้แจงเรื่องการพิทักษ์อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ในหน้าแรกของแบบสอบถามของการวิจัย โดยบอกวัตถุประสงค์ในการตอบแบบสอบถามให้ความกระจ่างของแบบสอบถาม อธิบายประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมให้กับกลุ่มตัวอย่างได้ทราบ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะตัวอย่างที่เซ็นชื่อในหนังสือยินยอมเข้าร่วมโครงการเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดและปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการได้ตลอดเวลา จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น

4) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไว้เป็นความลับ และอยู่ในที่ที่ปลอดภัย

5) วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะภาพรวมโดยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น และไม่นำข้อมูลหรือความลับของกลุ่มตัวอย่างมาเปิดเผยหรือนำเสนอผลการวิจัยเป็นข้อมูลรายบุคคล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลมาจัดระเบียบ ด้วยการแยกประเภทข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา และได้จัดทำคู่มือลงรหัสตามแบบสอบถาม นำข้อมูลแต่ละชุดมากำหนดเป็นรหัสตัวเลข และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ และสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดในการวิเคราะห์ต่อไปนี้

3.5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลแบบตาราง

3.5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics)

1) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรสโดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square)

2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรส กรณีที่ตัวแปรอิสระมีระดับการแบ่งช่วงมาตรา (Interval scale) ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3) เพื่อหาปัจจัยที่สามารถร่วมคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 30 มิถุนายน 2553 นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยก่อนสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา

ส่วนที่ 4 ข้อมูลปัจจัยขณะสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 6 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

จากการเก็บข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำนวน 65 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเก็บข้อมูลทั้งชาย และหญิงที่ทำงานในสถานีนามัยที่มีการจดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส โดยที่คู่สมรสของแต่ละ

ละฝ่ายทำงาน หรือไม่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยได้ และยังคงดำเนินชีวิตสมรสอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 174 คน จากจำนวนที่มีอยู่จริง พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 82.2 โดยมีอายุระหว่าง 20-58 ปี ค่าเฉลี่ย 36.9 ปี และพบว่า มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.8 และพบว่า ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 1-35 ปี ค่าเฉลี่ย 11.32 ปี สรุปได้ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ (n = 174 คน)

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย	ชาย		หญิง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน	31	17.8	143	82.2
อายุ				
≤30 ปี	5	16.1	42	29.4
31-40 ปี	16	51.6	53	37.1
41-50 ปี	7	22.6	36	25.1
51-60 ปี	3	9.7	12	8.4
Mean = 36.90, SD = 9.00, Min = 20 ปี, Max = 58 ปี				
การศึกษา				
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	0	0.0	22	15.4
อนุปริญญา/ปวส.	3	9.7	23	16.1
ปริญญาตรี	27	87.1	77	53.8
สูงกว่าปริญญาตรี	1	3.2	21	14.7
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน				
1-10 ปี	13	41.9	91	63.6
11-20 ปี	12	38.7	26	18.2
21-30 ปี	4	12.9	21	14.7
≥ 31 ปี	2	6.5	5	3.5
Mean = 11.32, SD = 8.67, Min = 1 ปี, Max = 35 ปี				

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

พบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการมีระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 55.2 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.14 คะแนน (SD = 10.32) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 80 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 26 คะแนน เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ร้อยละ 49.4 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยมีระดับคะแนนความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.62 คะแนน (SD = 5.29) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 16 คะแนน ส่วนความสุขในชีวิตสมรส พบว่า ร้อยละ 63.8 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยมีระดับคะแนนความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.52 คะแนน (SD = 5.55) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน สรุปได้ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสโดยรวมของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ (n=174 คน)

ระดับคะแนนคุณภาพชีวิตสมรส	จำนวน	ร้อยละ
คุณภาพชีวิตสมรสโดยรวม (ความพึงพอใจและความสุข)		
สูง (64-80 คะแนน)	96	55.2
ปานกลาง (49-63 คะแนน)	67	38.5
น้อย (40-48 คะแนน)	11	6.3
Mean = 65.14, SD = 10.32, Min = 26, Max = 80		
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส		
สูง (32-40 คะแนน)	76	43.7
ปานกลาง (25-31 คะแนน)	86	49.4
น้อย (10-24 คะแนน)	12	6.9
Mean = 31.62, SD = 5.29, Min = 16, Max = 40		
ความสุขชีวิตสมรส		
สูง (32-40 คะแนน)	111	63.8
ปานกลาง (25-31 คะแนน)	52	29.9
น้อย (10-24 คะแนน)	11	6.3
Mean = 33.52, SD = 5.55, Min = 10, Max = 40		

เมื่อพิจารณาร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้านรายชื่อ พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรส คู่สมรสมากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสคิดว่าจะใช้ชีวิตกับคู่สมรสของท่านคนนี้อย่างตลอดไป ในระดับมากที่สุดร้อยละ 51.1 และดูแลใส่ใจซึ่งกันและกัน ในระดับมากที่สุดร้อยละ 40.8 และเมื่อคู่สมรสมีวิกฤตการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นกับท่าน คู่สมรสจะอยู่เคียงข้างท่านเสมอในระดับมากที่สุดร้อยละ 40.2 และพบว่า ความสุขในชีวิตสมรส มากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสท่านพร้อมช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเมื่อคู่สมรสของท่านมีความทุกข์ ในระดับมากที่สุดร้อยละ 54.0 และคู่สมรสรู้สึกสบายใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และ ให้กำลังใจแก่คู่สมรสแทบทุกครั้ง ในระดับมากที่สุดร้อยละ 43.7 และท่านรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยเสมอเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่กับคู่สมรส ณ ปัจจุบัน ในระดับมากที่สุดร้อยละ 43.7 ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน รายชื่อ (n=174 คน)

ข้อ	คุณภาพชีวิตสมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส						
1.	ท่านและคู่สมรสดูแลใส่ใจซึ่งกันและกัน	40.8	47.7	9.8	1.7	3.28±0.70
2.	ท่านวางใจได้ว่าการมีชีวิตคู่ทำให้มีเพื่อนคู่คิด และมีมิตรคู่บ้าน รู้สึกมั่นคงปลอดภัยและอบอุ่นใจ ตลอดเวลา	39.7	50.0	9.2	1.1	3.28±0.67
3.	ท่านและคู่สมรสรับรู้ฐานะการเงินของครอบครัว และร่วมกันวางแผนจัดการโดยไม่มีข้อบาดหมาง ขัดแย้งกัน	32.2	55.7	11.5	0.6	3.20±0.65
4.	หากมีวิกฤตการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นกับท่าน คู่สมรสจะอยู่เคียงข้างท่านเสมอ	40.2	50.0	8.6	1.1	3.29±0.67
5.	ท่านคิดว่าจะใช้ชีวิตกับคู่สมรสของท่านคนนี้อย่างตลอดไป	51.1	37.4	8.0	3.4	3.36±0.77
6.	ท่านรู้สึกว่าชีวิตคู่ดีกว่าชีวิตโสด	26.4	40.8	27.0	5.7	2.88±0.86

ตารางที่ 4 ร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน
รายข้อ (n=174 คน) (ต่อ)

ข้อ	คุณภาพชีวิตสมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
7.	ท่านและคู่สมรส ช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยยอมรับฟังเหตุผลของกันและกัน ไม่ดูถูกความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย	24.7	60.9	13.2	1.1	3.09±0.64
8.	ท่านไม่รู้สึกรู้สึกอึดใจ ลำบากใจ เมื่อนึกถึงการทำหน้าที่ในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส	25.3	54.0	19.0	1.7	3.03±0.71
9.	ท่านและคู่สมรสมักจะใช้เวลา หรือให้ความสำคัญกับเรื่องอื่น ๆ มากกว่า เรื่องของครอบครัว	2.3	13.2	56.3	28.2	3.10±0.70
10.	ท่านรู้สึกเบื่อ และหงุดหงิดใจในชีวิตคู่ ซึ่งมีข้อจำกัดด้านการเงินของครอบครัว ที่ทำให้ท่านไม่สามารถซื้อได้ในสิ่งที่ท่านต้องการได้	5.2	12.6	48.3	33.9	3.11±0.81
ความสุขในชีวิตสมรส						
11.	ท่านรู้สึกภูมิใจที่ได้มีคู่ชีวิต อย่างที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน	37.4	51.1	7.5	4.0	3.22±0.75
12.	ปัญหาระหว่างท่านกับคู่สมรสสามารถแก้ไขได้อย่างปกติสุขเสมอ	35.1	56.3	6.3	2.3	3.24±0.67
13.	ท่านพร้อมช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเมื่อคู่สมรสของท่านมีความทุกข์	54.0	41.4	3.4	1.1	3.48±0.62
14.	ท่านรู้สึกสบายใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่คู่สมรสแทบทุกครั้ง	43.7	54.0	1.1	1.1	3.40±0.57

ตารางที่ 4 ร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยตามคะแนนคุณภาพชีวิตสมรสแต่ละด้าน
รายข้อ (n=174 คน) (ต่อ)

ข้อ	คุณภาพชีวิตสมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	
15.	ท่านรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยเสมอกับการใช้ชีวิตอยู่กับคู่สมรส ณ ปัจจุบัน	43.7	46.0	8.6	1.7	3.32±0.70
16.	ท่านมั่นใจและไว้วางใจว่าท่านและคู่สมรสจะดูแลกันได้เสมอ แม้ในยามเจ็บป่วย	41.4	48.3	8.6	1.7	3.29±0.69
17.	ท่านและคู่สมรส เพิ่มคุณค่าการดำรงชีวิตครอบครัว และทำให้ชีวิตคู่มีความสุขด้วยหลักการ “ผ่อนหนักให้เป็นเบา” หรือ “ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก”	36.2	54.0	7.5	2.3	3.24±0.68
18.	ท่านรู้สึก เบื่อหน่าย ท้อแท้ และ สิ้นหวัง กับการมีชีวิตสมรส	4.0	4.6	39.1	52.3	3.40±0.75
19.	ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวคู่สมรส	4.0	6.9	33.3	55.7	3.41±0.79
20.	ท่านต้องการแยกกันอยู่กับคู่สมรส	4.0	4.6	26.4	64.9	3.52±0.76

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยก่อนสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 36.90 ปี น้อยกว่าอายุเฉลี่ยของคู่สมรสซึ่งเท่ากับ 38.70 ปี อายุน้อยที่สุดของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยคือ 20 ปี ใกล้เคียงกับอายุน้อยสุดของคู่สมรสซึ่งเท่ากับ 21 ปี และอายุมากที่สุดของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยคือ 58 ปี ซึ่งต่างกับอายุมากที่สุดของคู่สมรสซึ่งเท่ากับ 73 ปี และพบว่าระดับการศึกษาของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยกับคู่สมรสส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสรุปได้ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยและคู่สมรส จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ด้านอายุ และด้านศึกษา (n=174 คน)

ปัจจัยก่อนสมรส	บุคลากร		คู่สมรส	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ				
≤30 ปี	47	27.0	45	25.9
31-40 ปี	69	39.7	63	36.2
41-50 ปี	43	24.7	45	25.9
51-60 ปี	15	8.6	19	10.9
≥61 ปี	0	0.0	2	1.1
	Mean=36.90	SD=9.00	Mean=38.70	SD=9.85
	Min=20 ปี	Max=58 ปี	Min=21 ปี	Max=73 ปี
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา	0	0.0	5	2.9
มัธยมศึกษาตอนต้น	0	0.0	14	8.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	22	12.6	27	15.5
อนุปริญญา/ปวส.	26	14.9	20	11.5
ปริญญาตรี	104	59.9	94	54.1
สูงกว่าปริญญาตรี	22	12.6	14	8.0

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยกับคู่สมรสส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุคิดเป็นร้อยละ 77.6 ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยกับคู่สมรสที่ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.4 และพบว่าส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.6 ซึ่งใกล้เคียงกับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยกับคู่สมรสที่ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.4 และพบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 73.0 ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยที่ไม่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 27.0 สรุปได้ดังในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำแนกตามปัจจัยก่อนสมรส
(n=174 คน)

ปัจจัยก่อนสมรส	จำนวน	ร้อยละ
ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ		
มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ (อายุต่างกันระหว่าง 0-5 ปี)	135	77.6
ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ (อายุต่างกันมากกว่า 5 ปี)	39	22.4
ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา		
มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา (การศึกษาอยู่ระดับเดียวกัน)	88	50.6
ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา (การศึกษาไม่อยู่ระดับเดียวกัน)	86	49.4
การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ		
มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ	127	73.0
ไม่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ	47	27.0

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า ร้อยละ 55.7 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย มีแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสในระดับมาก ร้อยละ 31.0 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 13.3 อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.87 คะแนน (SD= 3.77) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน สรุปได้ดังในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยก่อนสมรสในเรื่องแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ (n=174 คน)

ระดับคะแนนแบบอย่างจากบิดามารดา	จำนวน	ร้อยละ
สูง (19-24 คะแนน)	97	55.7
ปานกลาง (15-18 คะแนน)	54	31.0
น้อย (6-14 คะแนน)	23	13.3
Mean = 18.87, SD = 3.77, Min = 6, Max = 24		

เมื่อพิจารณาร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยก่อนสมรสในเรื่องแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งบิดามารดาของท่านร่วมกันรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการดูแลครอบครัว และอบรมเลี้ยงดูลูกในระดับมากที่สุด ร้อยละ 51.1 เกือบครึ่งหนึ่งบิดามารดาของท่านร่วมกัน รับผิดชอบในการสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 42.5 และบิดามารดาของท่านมีความผูกพันเอาใจใส่และดูแลซึ่งกันและกันอย่างมีความสุขทุกโอกาส ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 42.0 ดังในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยก่อนสมรสในเรื่องแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ (n = 174 คน)

ข้อ	แบบอย่างจากบิดามารดา	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
1.	บิดามารดาของท่านร่วมกันรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการดูแลครอบครัว และอบรมเลี้ยงดูลูก	51.1	35.6	8.0	5.2	3.33±0.83
2.	บิดามารดาของท่านร่วมกัน รับผิดชอบในการสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว	42.5	37.4	15.5	4.6	3.18±0.85
3.	บิดามารดาของท่านไม่เคยกล่าวโทษ ซึ่งกันและกัน	23.0	47.1	24.7	5.2	2.88±0.82
4.	บิดามารดาของท่านมีความผูกพันเอาใจใส่และดูแลซึ่งกันและกันอย่างมีความสุขทุกโอกาส	42.0	43.7	10.9	3.4	3.24±0.78
5.	บิดามารดาของท่านต่างมีท่าทีที่แสดงถึงการถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในการใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกันอย่างปกติสุข	37.4	47.1	13.8	1.7	3.20±0.73
6.	บิดามารดาของท่านพึงพอใจ หรือชอบที่จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	29.3	48.3	19.5	2.9	3.04±0.77

ส่วนที่ 4 ข้อมูลปัจจัยขณะสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส

บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระยะเวลาการสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยส่วนใหญ่มีระยะเวลาการสมรสนานกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.1 ระยะเวลาสมรสสูงสุด คือ 32 ปี ระยะเวลาสมรสน้อยสุด คือ 1 ปี และพบว่าสถานะทางเศรษฐกิจของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยส่วนใหญ่ เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 54.6 และพบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยส่วนใหญ่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 64.4 มีบุตรสูงสุดจำนวน 4 คน และพบว่าลักษณะโครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตร คิดเป็นร้อยละ 47.7 สรุปได้ดังในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จำแนกตามปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร และลักษณะโครงสร้างครอบครัว (n = 174)

ปัจจัยขณะสมรส	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาการสมรส		
1 ปี	13	7.5
2-5 ปี	46	26.4
6-10 ปี	40	23.0
>10 ปี	75	43.1
Mean = 10.83, SD = 8.31, Min = 1 ปี, Max = 33 ปี		
สถานะทางเศรษฐกิจ		
เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ	95	54.6
เพียงพอไม่มีเงินเหลือเก็บ	48	27.6
ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	31	17.8

ตารางที่ 9 จำนวน และร้อยละของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำแนกตามปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร และลักษณะโครงสร้างครอบครัว (n = 174) (ต่อ)

ปัจจัยขณะสมรส	จำนวน	ร้อยละ
การมีบุตร		
ไม่มี	62	35.6
มี 1 คน	54	31.0
มี 2-4 คน	58	33.4
Min = 0 คน, Max = 4 คน		
ลักษณะโครงสร้างครอบครัว		
ประกอบด้วยสามี ภรรยา	49	28.2
ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตร	83	47.7
ประกอบด้วย ปู่ ย่า/ตา ยาย/พ่อ แม่/บุตร	42	24.1

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า ร้อยละ 48.9 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตในระดับดี ร้อยละ 39.0 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 12.1 อยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.61 คะแนน (SD=3.58) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 6 คะแนน สรุปได้ดังในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ (n=174 คน)

ระดับคะแนนความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต	จำนวน	ร้อยละ
ดี (19-24 คะแนน)	85	48.9
ปานกลาง (15-18 คะแนน)	68	39.0
ควรปรับปรุง (6-14 คะแนน)	21	12.1
Mean = 18.61, SD = 3.58, Min = 6, Max = 24		

เมื่อพิจารณา ร้อยละของระดับคะแนน จำแนกตามปัจจัยขณะสมรส ในเรื่องการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ พบว่า ท่านมีความใกล้ชิดและรู้จักคู่สมรสของท่านจนรับรู้ถึงความรู้สึกของกันได้ โดยไม่ต้องพูด ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 35.6 และท่านกับคู่สมรสทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันหรือเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ร่วมกันเสมอในระดับมากที่สุด ร้อยละ 34.5 และท่านและคู่สมรสสามารถประคับประคองชีวิตคู่ให้ดำเนินชีวิตอย่างยืดหยุ่นด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย ในระดับมากที่สุดร้อยละ 34.5 ดังในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ

ข้อ	การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
1.	ท่านมีความใกล้ชิดและรู้จักคู่สมรสของท่านจนรับรู้ถึงความรู้สึกของกันได้ โดยไม่ต้องพูด	35.6	50.0	13.2	1.1	3.20±0.70
2.	เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจคู่สมรสของท่านสามารถช่วยท่านแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ได้	26.4	46.0	23.0	4.6	2.94±0.82
3.	ท่านกับคู่สมรสทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันหรือเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ร่วมกันเสมอ	34.5	40.2	20.7	4.6	3.05±0.85
4.	ท่านและคู่สมรสสามารถประคับประคองชีวิตคู่ให้ดำเนินชีวิตอย่างยืดหยุ่นด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย	34.5	52.3	11.5	1.7	3.20±0.70
5.	บุคคลที่ท่านจะปรับทุกข์ด้วยไม่ใช่คู่สมรสของท่าน	6.9	14.4	44.8	33.9	3.06±0.87
6.	เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นคู่สมรสไม่เคยรับรู้และไม่สามารถช่วยให้ท่านรู้สึกสบายใจได้	6.3	13.8	36.2	43.7	3.17±0.89

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า ร้อยละ 44.8 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสใน

ระดับปานกลาง ร้อยละ 36.8 อยู่ในระดับดี และร้อยละ 18.4 อยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30 คะแนน ($SD = 5.76$) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนน สรุปได้ดังในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ (n=174 คน)

ระดับคะแนนการสื่อสารระหว่างคู่สมรส	จำนวน	ร้อยละ
ดี (32-40 คะแนน)	64	36.8
ปานกลาง (25-31 คะแนน)	78	44.8
ควรปรับปรุง (10-24 คะแนน)	32	18.4
Mean = 30, SD = 5.76, Min = 10, Max = 40		

เมื่อพิจารณาร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายข้อ พบว่า ท่านและคู่สมรสสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ ในระดับมากที่สุดร้อยละ 32.8 และคู่สมรสของท่านเป็นผู้รับฟังที่ดี เมื่อท่านต้องการระบายความในใจ ในระดับมากที่สุดร้อยละ 28.7 ท่านและคู่สมรสกล่าวคำชื่นชมและยกย่องกันด้วยวาจาหรือท่าทางเมื่อเกิดความประทับใจ ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 24.1 ดังในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการสื่อสารระหว่างคู่สมรส
ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ (n=174 คน)

ข้อ	การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มาก ที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	
1.	ท่านและคู่สมรสสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกันได้	32.8	47.7	18.4	1.1	3.12±0.73
2.	เมื่อความคิดของท่านกับคู่สมรสไม่สอดคล้อง กัน ท่านจะบอกถึงความคิดของท่านให้คู่ สมรสเข้าใจได้	19.5	54.0	24.7	1.7	2.91±0.71
3.	เมื่อมีความขัดแย้งท่านและคู่สมรสสามารถ พูดโต้แย้งกันได้โดยไม่อารมณ์เสีย และ สามารถยุติข้อขัดแย้งกันได้ด้วยดี	10.3	53.4	30.5	5.7	2.68±0.73
4.	ท่านและคู่สมรสพูดคุยกันด้วยท่าทีที่เป็น มิตรและน้ำเสียงที่นุ่มนวล	20.1	52.3	25.3	2.3	2.90±0.73
5.	ท่านและคู่สมรสกล่าวคำชื่นชมและยกย่อง กันด้วยวาจาหรือท่าทางเมื่อเกิดความ ประทับใจ	24.1	50.0	23.6	2.3	2.96±0.75
6.	เวลาพูดคุยกันท่านรู้สึกว่าคุณสมรสสนใจฟัง สิ่งที่ท่านพูด	19.0	59.2	20.1	1.7	2.95±0.67
7.	คู่สมรสของท่านเป็นผู้รับฟังที่ดี เมื่อท่าน ต้องการระบายความในใจ	28.7	47.7	19.5	4.0	3.01±0.80
8.	ท่านลังเลใจที่จะพูดคุยเรื่องบางเรื่องกับคู่ สมรสเพราะกลัวว่าคุณสมรสจะพูดซ้ำเติมให้ เสียใจ	4.6	24.7	39.7	31.0	2.97±0.86
9.	ท่านรู้สึกว่าคุณสมรสของท่านมักจะพูดอย่าง หนึ่งแต่จริง ๆ แล้วความหมายอีกอย่างหนึ่ง	6.9	16.1	44.3	32.8	3.03±0.87
10.	ท่านมักใช้สายตาคุณหมื่นคู่สมรสเมื่อแสดง ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับท่าน	1.7	4.6	40.2	53.4	3.45±0.66

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย พบว่า ร้อยละ 50.0 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยมีบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสในระดับดี ร้อยละ 44.3 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 5.7 อยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.93 คะแนน ($SD = 4.97$) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน สรุปได้ดังในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ (n=174 คน)

ระดับคะแนนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส	จำนวน	ร้อยละ
ดี (32-40 คะแนน)	87	50.0
ปานกลาง (25-31 คะแนน)	77	44.3
ควรปรับปรุง (10-24 คะแนน)	10	5.7
Mean = 31.93, SD = 4.97, Min = 13, Max = 40		

เมื่อพิจารณาร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย รายชื่อ พบว่า ท่านและคู่สมรสมีการวางแผนและคิดร่วมกันในการทำหน้าที่เป็นพ่อแม่ที่ดี ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 41.4 และท่านและคู่สมรสต่างก็รู้สึกสบายใจที่ได้มีการพูดคุย และปรึกษาร่วมกันถึงเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 39.7 และท่านพอใจที่ท่านและคู่สมรสมีความสนใจรับรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันและสามารถไปด้วยกันได้กัน ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 32.8 ดังในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส
ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ (n=174 คน)

ข้อ	บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
1.	ท่านและคู่สมรสมีการพูดคุยแบ่งภาระงานบ้านกันอย่างชัดเจนและสามารถช่วยเหลือกันได้โดยไม่เกิดความรู้สึกลำบากใจ	32.2	51.7	13.8	2.3	3.14±0.73
2.	ท่านและคู่สมรสต่างก็รู้สึกสบายใจที่ได้มีการพูดคุย และปรึกษาหารือถึงเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว	39.7	45.4	14.4	0.6	3.24±0.71
3.	ท่านและคู่สมรสมีการวางแผนและคิดร่วมกันในการทำหน้าที่เป็นพ่อแม่ที่ดีได้	41.4	46.0	11.5	1.1	3.28±0.70
4.	ท่านพอใจที่ท่านและคู่สมรสมีความสนใจรับรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน และสามารถไปด้วยกันได้	32.8	50.0	16.7	0.6	3.15±0.70
5.	ท่านและคู่สมรสต่างก็ตอบสนองและแสดงความรู้สึกที่ดีต่อกันในเรื่องการมีความสัมพันธ์กันทางเพศ	28.2	54.6	15.5	1.7	3.09±0.70
6.	ท่านและคู่สมรสไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวแทนอีกฝ่ายได้	3.4	8.0	46.0	42.5	3.28±0.75
7.	ท่านและคู่สมรสใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่มากกว่าการทำกิจกรรมร่วมกันหรือมีปฏิสัมพันธ์กัน	2.3	13.2	39.7	44.8	3.27±0.77
8.	ท่านใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับญาติ หรือเพื่อนมากกว่าคู่สมรส	2.9	12.1	51.7	33.3	3.16±0.74
9.	คู่สมรสของท่านรู้สึกไม่พอใจหรือแสดงกริยาหงุดหงิดไม่พึงพอใจเกือบทุกครั้งที่ถูกขอความร่วมมือให้ช่วยกันทำงานบ้าน	5.7	7.5	42.0	44.8	3.26±0.83
10.	ท่านมักตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัวโดยไม่ปรึกษากับคู่สมรส	5.2	12.1	53.4	29.3	3.07±0.78

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า ร้อยละ 50.6 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมีการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมร ในระดับมาก ร้อยละ 44.8 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.6 อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.83 คะแนน (SD=4.19) คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 15 คะแนน สรุปได้ดังในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมร ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ (n=174 คน)

ระดับคะแนนการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
สูง (32-40 คะแนน)	88	50.6
ปานกลาง (25-31 คะแนน)	78	44.8
น้อย (10-24 คะแนน)	8	4.6
Mean = 31.83, SD = 4.19, Min = 15, Max = 40		

เมื่อพิจารณาจำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมร ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งท่านและคู่สมรสต่างรักษาศีลข้อที่ 3 คือการไม่ประพฤติดิในกาม หรือไม่นอนใจกันอย่างเคร่งครัด ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 56.3 เกือบครึ่งหนึ่งท่านจริงจังต่อคู่สมรสทั้งความคิด คำพูด และการกระทำ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 45.4 และท่านใช้ชีวิตคู่ด้วยความอดทน อดกลั้นและหลีกเลี่ยงการกล่าวโทษทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยเฉพาะหลีกเลี่ยงการพูดถึงคู่สมรสในแง่ที่ไม่ดี ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 36.2 ดังในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย รายชื่อ (n=174 คน)

ข้อ	การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
1.	ท่านจริงจังต่อคู่สมรสทั้งความคิด คำพูด และการกระทำ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย	45.4	48.3	4.0	2.3	3.37±0.67
2.	ท่านและคู่สมรสต่างรักษาศีลข้อที่3คือการไม่ประพฤติดิฉันในกาม หรือไม่นอกใจกัน อย่างเคร่งครัด	56.3	30.5	11.5	1.7	3.41±0.76
3.	ท่านใช้ชีวิตคู่ด้วยความอดทน อดกลั้นและหลีกเลี่ยงการกล่าวโทษทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยเฉพาะหลีกเลี่ยงการพูดถึงคู่สมรสในแง่ที่ไม่ดี	36.2	52.3	8.6	2.9	3.22±0.72
4.	ท่านให้ความช่วยเหลือตามสมควรแก่ฐานะ ต่อญาติทั้งสองฝ่าย หรือบุคคลอื่น ๆ ในยามที่มีความเดือดร้อน และ/หรือตามความจำเป็น เป็นประจำ	29.3	59.2	10.9	0.6	3.17±0.63
5.	ท่านรู้จักปล่อยวาง และใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือ ทางสายกลาง ในการดำเนินชีวิตครอบครัว	33.9	55.2	10.3	0.6	3.22±0.64
6.	ท่านและคู่สมรสต่างแบ่งเวลาเพื่อใช้ในการปฏิบัติธรรม และ/หรือศึกษารธรรม ตามหลักคำสั่งสอนของศาสนา	9.8	43.1	37.4	9.8	2.53±0.80
7.	ท่านและคู่สมรสให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะ เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา	12.1	48.9	31.0	8.0	2.65±0.79
8.	ท่านมีเรื่องที่ไม่บอกหรือปิดบังหรือโกหกคู่สมรส	2.3	6.3	55.2	36.2	3.25±0.67

ตารางที่ 17 จำนวน และร้อยละของระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยขณะสมรสในเรื่องการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย รายชื่อ (n=174 คน) (ต่อ)

ข้อ	การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรส	ร้อยละของการปฏิบัติ				$\bar{x} \pm SD$
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
9.	ท่านมีความสนใจบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรส	1.7	4.0	39.1	55.2	3.48±0.66
10.	เมื่ออยู่ในหมู่คนที่ไม่คุ้นเคยท่านแสดงตัวว่าท่านเป็นโสด	1.1	6.9	29.9	62.1	3.53±0.67

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Tests) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส พบว่า ปัจจัยก่อนสมรส คือ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) และปัจจัยขณะสมรส คือ สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา การมีบุตร และลักษณะโครงสร้างครอบครัว ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Tests) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนานามัย

ตัวแปร	คุณภาพชีวิตสมรส				χ^2	p-value
	น้อย-ปานกลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปัจจัยก่อนสมรส						
ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ					2.727	0.099
มีความคล้ายคลึง	56	71.8	79	82.3		
ไม่มีความคล้ายคลึง	22	28.2	17	17.7		
ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา					0.195	0.659
มีความคล้ายคลึง	38	48.7	50	52.1		
ไม่มีความคล้ายคลึง	40	51.3	46	47.9		
การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ					5.662	0.017*
มีการเตรียมความพร้อม	50	64.1	77	80.2		
ไม่มีการเตรียมความพร้อม	28	35.9	19	19.8		
ปัจจัยขณะสมรส						
สถานะทางเศรษฐกิจ					13.987	0.001*
เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ	31	39.7	64	66.7		
เพียงพอไม่มีเงินเหลือเก็บ	26	33.4	22	22.9		
ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	21	26.9	10	10.4		
การมีบุตร					5.566	0.062
ไม่มี	21	26.9	41	42.7		
มี 1 คน	25	32.1	29	30.2		
มี 2-4 คน	32	41.0	26	27.1		
ลักษณะโครงสร้างครอบครัว					5.250	0.072
ประกอบด้วยสามี ภรรยา	16	20.5	33	34.4		
ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตร	44	56.4	39	40.6		
ประกอบด้วยปู่ ย่า/ตา ยาย/พ่อ แม่/บุตร	18	23.1	24	25.0		

* p-value < 0.05

ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ คือ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการสมรสของบุคลากรไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ($r = -0.046$, $p\text{-value} = 0.549$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบอย่างจากบิดามารดาของบุคลากรกับคุณภาพชีวิตสมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.333$, $p\text{-value} < 0.01$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิตของบุคลากรกับคุณภาพชีวิตสมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับระดับสูง ($r = 0.749$, $p\text{-value} < 0.01$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของบุคลากรกับคุณภาพชีวิตสมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับระดับสูง ($r = 0.710$, $p\text{-value} < 0.01$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของคู่สมรสของบุคลากรกับคุณภาพชีวิตสมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับระดับสูง ($r = 0.810$, $p\text{-value} < 0.01$)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของบุคลากรกับคุณภาพชีวิตสมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับระดับสูง ($r = 0.675$, $p\text{-value} < 0.01$)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เรียงตามลำดับของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา และแบบอย่างจากบิดามารดา ตามลำดับ ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยที่ศึกษา	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
ปัจจัยก่อนสมรส		
แบบอย่างจากบิดามารดา	0.333	< 0.01*
ปัจจัยขณะสมรส		
ระยะเวลาการสมรส	-0.046	0.549
การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อน	0.749	< 0.01*
คู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	0.710	< 0.01*
บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส	0.810	< 0.01*
การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา	0.675	< 0.01*

* p-value < 0.01

ส่วนที่ 6 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนผลการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ตัวแปรต้นที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.235$, $p\text{-value} < 0.01$) แบบอย่างจากบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.333$, $p\text{-value} < 0.01$) สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.295$, $p\text{-value} < 0.01$) การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.749$, $p\text{-value} < 0.01$) การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.710$, $p\text{-value} < 0.01$) บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.810$, $p\text{-value} < 0.01$) การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.675$, $p\text{-value} < 0.01$) สรุปได้ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา โดยแสดงในรูปแบบทริกสหสัมพันธ์ (Correlation Matrix)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	1.000												
2	0.185*	1.000											
3	0.077	0.201**	1.000										
4	-0.032	-0.087	-0.237**	1.000									
5	0.007	0.245**	0.193*	-0.022	1.000								
6	0.074	0.080	0.156*	-0.255**	0.056	1.000							
7	0.055	0.135	0.101	-0.170*	0.490**	0.158*	1.000						
8	-0.046	0.141	-0.041	0.063	-0.021	-0.087	0.111	1.000					
9	-0.031	-0.013	-0.108	0.179*	-0.123	-0.265**	-0.235**	-0.007	1.000				
10	-0.036	-0.026	-0.153*	0.176*	-0.166*	-0.264**	-0.267**	0.110	0.773**	1.000			
11	0.000	0.015	-0.192*	0.151*	-0.107	-0.256**	-0.096	0.098	0.750**	0.771**	1.000		
12	-0.018	-0.007	-0.202**	0.361**	0.038	-0.283**	-0.055	0.100	0.490**	0.476**	0.627**	1.000	
13	-0.026	-0.089	-0.235**	0.333**	-0.046	-0.295**	-0.119	0.098	0.749**	0.710**	0.810**	0.675**	1.000

* p-value <0.05, ** p-value <0.01

หมายเหตุ 1 = ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ 2 = ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา 3 = การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ 4 = แบบอย่างจากบิดามารดา 5 = ระยะเวลาการสมรส

6 = สถานะทางเศรษฐกิจ 7 = การมีบุตร 8 = ลักษณะโครงสร้างครอบครัว 9 = การมีความสัมพันธ์กับเพื่อนคู่ชีวิต 10 = การสื่อสารระหว่างคู่สมรส

11 = บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส 12 = การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา 13 = คุณภาพชีวิตสมรส

การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย มีปัจจัยทำนายได้แก่ ปัจจัยก่อนสมรส คือ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ แบบอย่างจากบิดามารดา และปัจจัยขณะสมรส คือ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า มีตัวแปรทำนาย 5 ตัวแปร ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัยได้ร้อยละ 76.7 โดยตัวแปร บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส ($Beta=0.443$) สามารถทำนายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต ($Beta=0.291$) การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ($Beta=0.206$) แบบอย่างจากบิดามารดา ($Beta=0.132$) และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ($Beta=-0.078$) ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่เข้าสมการ ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว และระยะเวลาการสมรส ดังรายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรคาดทำนายกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรคาดทำนาย	B	Beta	t	p-value
บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส	0.920	0.443	6.967	<0.001***
การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต	0.840	0.291	5.154	<0.001***
การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา	0.508	0.206	4.054	<0.001***
แบบอย่างจากบิดามารดา	0.361	0.132	3.268	0.001**
ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ⁽¹⁾	-1.616	-0.078	-2.099	0.037*
Constant= - 2.053				

* p-value <0.05, ** p-value<0.01, *** p-value<0.001, $R^2 = 0.767$

(1) กลุ่มอ้างอิง: มีการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน

ดังนั้นจึงสามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ในการคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ได้ดังนี้

$$y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5$$

แทนค่า $y = -2.053 + 0.920(x_1) + 0.840(x_2) + 0.508(x_3) + 0.361(x_4) - 1.616(x_5)$

เมื่อ $y =$ คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย

a = ค่าคงที่ (Constant Value)

b_1 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส

b_2 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต

b_3 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

b_4 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของแบบอย่างจากบิดามารดา

b_5 = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา

x_1 = บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส

x_2 = การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต

x_3 = การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

x_4 = แบบอย่างจากบิดามารดา

x_5 = ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา

จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 ข้อ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ปัจจัยก่อนสมรส คือ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ แบบอย่างจากบิดามารดา และปัจจัยขณะสมรส คือ สถานะทางเศรษฐกิจ การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา โดยปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยก่อนสมรส คือ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา ปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานทั้ง 3 ข้อ สามารถสรุปได้ดังในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานการวิจัย	p-value	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยก่อนสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ		
ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ	>0.05	ปฏิเสธ
ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา	>0.05	ปฏิเสธ
การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ	<0.05	ยอมรับ
แบบอย่างจากบิดามารดา	<0.05	ยอมรับ
สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยขณะสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ		
ระยะเวลาการสมรส	>0.05	ปฏิเสธ
สถานะทางเศรษฐกิจ	<0.05	ยอมรับ
การมีบุตร	>0.05	ปฏิเสธ
ลักษณะโครงสร้างครอบครัว	>0.05	ปฏิเสธ
การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต	<0.05	ยอมรับ
การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	<0.05	ยอมรับ
บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส	<0.05	ยอมรับ
การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส	<0.05	ยอมรับ
สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส มีอิทธิพล และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่		
- ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา	<0.05	ร่วมทำนาย
- แบบอย่างจากบิดามารดา	<0.05	ร่วมทำนาย
- การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต	<0.05	ร่วมทำนาย
- บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส	<0.05	ร่วมทำนาย
- การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส	<0.05	ร่วมทำนาย

บทที่ 5

อภิปรายผล

จากการศึกษาที่พบ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลเป็น 2 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 อภิปรายระเบียบวิธีวิจัย
ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 อภิปรายระเบียบวิธีวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรสและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อหาสัดส่วน/ร้อยละของคุณภาพชีวิตสมรส และเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งข้อดีของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สามารถศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ โดยสามารถตอบสมมติฐานได้หลายปัจจัยพร้อมกัน และสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย แต่ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเท่านั้น และไม่สามารถบอกความสัมพันธ์เชิงเหตุ และผล (Causal relationship) ได้เหมือนการศึกษารูปแบบ case-control study หรือ cohort study (55)

1.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญสุ่มความน่าจะเป็น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกประชากรโดยตรง (55) เนื่องจากจำนวนประชากร และจำนวนตัวอย่างจากการคำนวณมีขนาดใกล้เคียงกัน ในการศึกษาครั้งนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดของประชากรที่มีอยู่จริง คือ บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นชายหรือหญิงที่มีคู่สมรสอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ทั้งที่มีการจดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส ปัจจุบันชีวิตสมรสยังดำเนินอยู่ นับจากวันสำรวจโดยที่คู่สมรสของแต่ละฝ่ายทำงาน หรือไม่

ทำงานอยู่ในสถานีนานมาได้ โดยขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรที่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาตอบแบบสอบถาม เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และให้ทำแบบสอบถามอีกครั้งใน รายละเอียดที่ยังไม่สมบูรณ์ และกล่าวขอบคุณในการมีส่วนร่วมตอบแบบสอบถาม โดยได้กลุ่มตัวอย่างครบจำนวนรวมทั้งสิ้น 174 คน ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนประชากรได้ เนื่องจากเป็นจำนวนที่มีอยู่จริง

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเลือกตอบ และคำถามปลายเปิดแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสในความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรส แบบสอบถามดังกล่าวมีข้อคำถามมาก และต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และตอบแบบสอบถาม ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าเพื่อให้สอดคล้องกับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนานมา จึงได้ปรับปรุงแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ โดยแบบสอบถามทั้ง 6 ส่วนได้ผ่านการสอบถามตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ร่วมกับคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์อีก 3 ท่าน และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนานมา จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนานมา จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนน้อย จากนั้นนำข้อมูลได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามแต่ละส่วน ดังนี้ แบบสอบถามแบบอย่างจากบิดามารดาของคู่สมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 แบบสอบถามการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนคู่ชีวิต ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 แบบสอบถามการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 แบบสอบถามบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แบบสอบถามการยึดหลักคำสอนของศาสนา ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วนของแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันทางการศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมใน

ประเด็นที่ต้องการศึกษาครบทุกประเด็น ทำให้สามารถบอกทิศทางการแตกต่างของการปฏิบัติเกี่ยวกับการนำแบบอย่างจากบิดามารดามาดำเนินในชีวิตสมรส โดยข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเชิงบวก และเชิงลบ ทำให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัยต้องใช้เวลาในการอ่าน และทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามที่ปฏิบัติจริง และผู้วิจัยได้กล่าวย้ำเพิ่มเติมถึงการเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ และจะมีการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว และการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ คำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษาครบทุกประเด็น ทำให้สามารถบอกทิศทางการแตกต่างของการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต โดยข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัยต้องใช้เวลาในการอ่าน และทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามที่ปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของ งามดา วนิพนานนท์ และคณะ (14) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษาครบทุกประเด็น ได้แก่ การปรึกษาและเจรจาต่อรองในการรับฟังความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจต่อกันเมื่อเกิดปัญหาหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อยุติปัญหาได้ด้วยความปลอดภัยกันทั้งสามและภรรยา มีทำที่ที่ตั้งใจจริงในการสะท้อนความรู้สึกที่ดีต่อกัน การรู้จักสื่อสารในการแสดงกล่าวความชื่นชม การขอบคุณ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้สามารถบอกทิศทางการแตกต่างของการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรสได้อย่างชัดเจน โดยข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัยต้องใช้เวลาในการอ่าน และทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามที่ปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8) และประยุกต์จากแบบสอบถามบทบาทของคู่สมรสในครอบครัวของ จิรนนท์ คุรุทอยู่ (12) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามแบบ

เลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษาครบทุกประเด็น ได้แก่ การช่วยเหลืองานบ้านต่อกัน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นบิดามารดา ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว ทำให้สามารถบอกทิศทางความแตกต่างของการปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสได้อย่างชัดเจนโดยข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้นักลากรที่ทำงานในสถานีนามัยต้องใช้เวลาในการอ่าน และทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามที่ปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส เกี่ยวกับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรส ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแบบวัดการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของ งามตา วนินทานนท์ และคณะ (14) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษา ทำให้สามารถบอกทิศทางความแตกต่างได้ว่ากลุ่มสมรสได้นำหลักคำสอนของศาสนาพุทธในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตสมรสได้อย่างชัดเจน โดยข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้นักลากรที่ทำงานในสถานีนามัยต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามที่ปฏิบัติจริง

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากทฤษฎีคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรสของ Lewis RA and Spanier GB (8) และประยุกต์จากแบบสอบถามของ จิรนนท์ ทรุชอยู่ (12) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) มี 4 ระดับ ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะมีความครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการศึกษาครบทุกประเด็น ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตสมรส และความสุขในชีวิตสมรสทำให้สามารถบอกทิศทางความแตกต่างกันได้อย่างชัดเจน โดยข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ทำให้นักลากรที่ทำงานในสถานีนามัยต้องใช้เวลาในการอ่าน และทำความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามตามที่ปฏิบัติจริง

1.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิต

สมรส กรณีที่ตัวแปรอิสระมีระดับการแบ่งช่วงมาตรา (Interval scale) ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งเข้ากับรูปแบบของการวิเคราะห์ที่สามารถบอกขนาด และทิศทางของความสัมพันธ์ และความมากน้อยของขนาดของอิทธิพลต่อตัวแปรตามได้ (55) และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ในการหาปัจจัยที่สามารถร่วมคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งการใช้สถิติดังกล่าวเหมาะสมกับการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ดังนั้น สถิติที่ใช้ จึงมีความเหมาะสมมากกว่าการใช้สถิติอื่น

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

1.1 ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.4 อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 43.7 และอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.9 และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย มากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยยอมรับฟังเหตุผลของกันและกัน ไม่ดูถูกความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายเสมอ ในระดับมากร้อยละ 60.9 และระดับมากที่สุดร้อยละ 24.7 มากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสรับรู้ฐานะการเงินของครอบครัว และร่วมกันวางแผนจัดการโดยไม่มีข้อหามาหาหมายขัดแย้งกัน ในระดับมากร้อยละ 55.7 และระดับมากที่สุดร้อยละ 32.2 และมากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสไม่รู้สึกลึกอึดใจ ลำบากใจ เมื่อนึกถึงการทำหน้าที่ในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสในระดับมากร้อยละ 54.0 และระดับมากที่สุดร้อยละ 25.3 สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรนนท์ ทรุฑอยู่ (12) นฤพนธ์ จาระนัย (15) ลัดดา รักตะรัตนนา (39) วิโรจน์ ดัดโส (48) และภัชรพันธ์ มณีศิริ (56) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า ข้าราชการสำนักงานงบประมาณมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง และการศึกษาของ ทิฆัมพร ศรีสังข์ (45) พบว่า ข้าราชการตำรวจในเมืองพัทยามีความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

1.2 ความสุขในชีวิตสมรส

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมีความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63.8 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.9 และอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ

6.3 และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ความสุขในชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสปัญหะระหว่างท่านกับคู่สมรสสามารถแก้ไขได้อย่างปกติสุขเสมอ ในระดับมากร้อยละ 56.3 และระดับมากที่สุดร้อยละ 35.1 มากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสรู้สึกสบายใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่คู่สมรสแทบทุกครั้ง ในระดับมากร้อยละ 54.0 และระดับมากที่สุดร้อยละ 43.7 และมากกว่าครึ่งหนึ่งท่านและคู่สมรส เพิ่มคุณค่าการดำรงชีวิตครอบครัว และทำให้ชีวิตคู่มีความสุขด้วย หลักการ “ผ่อนหนักให้เป็นเบา” หรือ “ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก” ในระดับมากร้อยละ 54.0 และระดับมากที่สุดร้อยละ 36.2 สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) พบว่า สตรีที่ทำงานระบบกะกลุ่มที่ศึกษามีความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของ วิโรจน์ ตัดโส (48) พบว่า ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน จังหวัดสมุทรปราการมีความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง

1.3 คุณภาพชีวิตสมรส

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 55.2 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.5 และอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.3 และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย มากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสคิดว่าจะใช้ชีวิตกับคู่สมรสของท่านคนนี้อย่างดีตลอดไป ในระดับมากที่สุดร้อยละ 51.1 และในระดับมากร้อยละ 37.4 มากกว่าครึ่งหนึ่งคู่สมรสรู้สึกภูมิใจที่ได้มีคู่ชีวิตอย่างที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน ในระดับมากร้อยละ 51.1 และระดับมากที่สุดร้อยละ 37.4 และเกือบครึ่งท่านมั่นใจและไว้วางใจว่าท่านและคู่สมรสจะดูแลกันได้เสมอ แม้ในยามเจ็บป่วย ในระดับมากร้อยละ 48.3 และระดับมากที่สุดร้อยละ 41.4 สอดคล้องกับการศึกษาของ ลดาวัลย์ สำแดง (11) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอบางแพะ จังหวัดราชบุรี มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก และการศึกษาของ วราภรณ์ เนาวรังสี และคณะ (38) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในครอบครัว จังหวัดหนองคาย มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของ ลัดดา รักตะรัตน (39) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของครู โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง และการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษณุชยะนนท์ (41) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานครมีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง และการศึกษาของ ศรีัญญา วงษ์พันธุ์ (49) พบว่า คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด เขตเทศบาลนครเมืองขอนแก่น มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี

2. อภิปรายผลการศึกษาตามสมมติฐานการวิจัย

2.1 สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

2.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความคล้ายคลึงกันด้านอายุ กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ กับคู่สมรสส่วนใหญ่ มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ คิดเป็นร้อยละ 77.6 เมื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ พบว่า ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อธิบายได้ว่า อาจเนื่องจากบุคลากรที่ทำงานสถานีนามัยมีวุฒิภาวะ และมีหน้าที่การงานที่มั่นคง การที่อายุของบุคลากรกับคู่สมรสมีความแตกต่างกันจึงไม่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตสมรส ซึ่งหมายความว่าความคล้ายคลึงกันด้านอายุ จึงไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยเช่นกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของ ลดาวัลย์ สำแดง (11) อายุที่ต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระนัย (15) พบว่า ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน และจากการศึกษาของ วชิรี โยคะนิคณ์ (43) พบว่า ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบก จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า แม้ว่าคู่สมรสจะมีความคล้ายคลึงกันทางด้านอายุหรือไม่ก็ตาม คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยก็ไม่แตกต่างกัน

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ กับคู่สมรสส่วนใหญ่ มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.6 เมื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ พบว่า ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อธิบายได้ว่า อาจเนื่องจากบุคลากรที่ทำงานสถานีนามัยมีวุฒิภาวะ และมีหน้าที่การงานที่มั่นคง การที่ระดับการศึกษาของบุคลากรกับคู่สมรสมีความแตกต่างกันจึงไม่ส่งผลกระทบต่อ

กับการดำเนินชีวิตสมรส ซึ่งหมายความว่าความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา จึงไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยเช่นกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน และจากการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิชญ์หยะนนท์ (41) และการศึกษาของขวัญชัย มะโนแก้ว (42) พบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสจากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า แม้ว่าคู่สมรสจะความคล้ายคลึงกันด้านศึกษาหรือไม่ก็ตาม คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยก็ไม่แตกต่างกัน

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ กับคู่สมรสส่วนใหญ่ มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 73.0 เมื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ พบว่า การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธรรม นันทมงคลชัยและคณะ (10) ความพร้อมด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีเขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างแบบอย่างจากบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ใช้แบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.7 เมื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบอย่างจากบิดามารดา ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ วชิร โยคะนิรันดร์ (43) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบก

สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสภายในครอบครัวเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวใหม่ จากการศึกษาครั้งนี้ สันนิษฐานว่าแบบอย่างจากบิดามารดาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.2 สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการสมรสมากกว่า 10 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.1 เมื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย พบว่า ระยะเวลาการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เช่นเดียวกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า ระยะเวลาการสมรสไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน และจากการศึกษาของวัชรวิทย์ โยคะนิศน์ (43) พบว่า ระยะเวลาการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบก และการศึกษาของทิมมพร ศรีสังข์ (45) พบว่า ระยะเวลาการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจในเมืองพัทยา ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ เอมอร มณีวัฒนา (47) และการศึกษาของจิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) พบว่า ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับคุณภาพชีวิตสมรส เช่นเดียวกับการศึกษาของ ขวัญชัย มะโนแก้ว (42) และการศึกษาวิโรจน์ ตัดโต (48) พบว่า ระยะเวลาการสมรสมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากการศึกษาครั้งนี้ สันนิษฐานว่าระยะเวลาการสมรสไม่มีผลกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจ กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีสถานะทางเศรษฐกิจ เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 54.6

เมื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจ ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า ความพร้อมทางเศรษฐกิจของกลุ่มสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งในด้าน ทรัพยากรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ถ้ากลุ่มสมรสมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูง เท่าใดก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธรรม นันทมงคลชัย และ คณะ (10) สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรี เขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า รายได้ของ ครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (16) พบว่า การมีความมั่นคงในภาวะเศรษฐกิจมี ความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้ สนับสนุนว่าสถานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีบุตร กับคุณภาพชีวิต สมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 64.4 เมื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง การมีบุตร ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า การมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ซึ่งเป็นไม่ไปตาม สมมติฐานข้อที่ 2 เช่นเดียวกับการศึกษาของ จิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) พบว่า การมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะ และจากการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า การมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจ ตระเวนชายแดน และการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (16) พบว่า การมีบุตรไม่มีความสัมพันธ์ กับความมั่นคงในชีวิตสมรส เช่นเดียวกับการศึกษาของ วชิรี โยคะนิคณ์ (43) พบว่า การมีบุตร ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบก ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า การมีบุตรในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต สมรส โดยที่การมีบุตรจะให้เวลาการเป็นส่วนตัวของกลุ่มสมรสลดลงส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสจะ ต่ำลงไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ เอมอร มณีวัฒนา (47) พบว่า การมีบุตรมีความสัมพันธ์กับ คุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า แม้ว่ากลุ่มสมรสจะมีบุตร หรือไม่มีบุตรก็ตามแต่ คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยก็ไม่แตกต่างกัน

2.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะโครงสร้างครอบครัว

กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีลักษณะโครงสร้างครอบครัวโดย สามี ภรรยา และบุตร อยู่ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 47.7 เมื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะโครงสร้างครอบครัว ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย พบว่า ลักษณะโครงสร้างครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 เช่นเดียวกับกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิชญ์ชยะนนท์ (41) พบว่า ลักษณะโครงสร้างครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ของสตรีที่ทำงานในระบบกะกลุ่มศึกษาเป็นข้าราชการ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร นั่นคือ การมีผู้ใหญ่ หรือไม่มีอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันกับคู่สมรส ไม่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า แม้ว่าลักษณะโครงสร้างครอบครัว ของคู่สมรสจะเป็นแบบใดก็ไม่ส่งผลกับคุณภาพชีวิตสมรส ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย

2.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีความสัมพันธ์กันแบบ

เพื่อนคู่ชีวิต กับคุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 48.9 เมื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้ว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยให้ความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต มีการพึ่งพาอาศัยกันและกันในแง่ของอารมณ์และความคิด มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีการไปไหนมาไหนด้วยกันมีการปรึกษาหารือแก้ปัญหาของครอบครัวร่วมกัน เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกันกับคู่สมรส จึงส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการบอกถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคู่สมรส เมื่อมีความพึงพอใจในการการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระนัย (15) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต

สมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิชญ์ชนะนนท์ (41) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรส ของสตรีที่ทำงานในระบบกะกลุ่มศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัด กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ ขวัญชัย มะโนแก้ว (42) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการชั้น ประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรส กับ คุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มีการสื่อสารระหว่างคู่สมรส ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44.8 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย โดยพบว่า มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้ว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย มีการปรึกษาและเจรจาต่อรองในการรับฟังความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจต่อกันเมื่อเกิดปัญหาหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อยุติปัญหาได้ด้วยความปลอดภัยกันทั้งสามีและภรรยา มีทำที่ที่ดึงดูดใจจริงในการสะท้อนความรู้สึกที่ดีต่อกัน การรู้จักสื่อสารในการแสดงกล่าวความชื่นชม การขอบคุณ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวว่า คู่สมรสมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสดีตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) พบว่า ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) นฤพนธ์ จาระนัย (15) และอุบลรัตน์ พิชญ์ชนะนนท์ (41) พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ ลัดดา รักตะรัตน (39) พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ จิตภา ดันติพรปัญญา (51) พบว่า การสื่อสารของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวที่มีบุตรวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ ศรีบุญญา วงษ์พันธุ์ (49) พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด เขตเทศบาลนครเมืองขอนแก่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส กับ

คุณภาพชีวิตสมรส

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มีการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 50.0 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย พบว่าบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้ว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย มีบทบาทหน้าที่ในชีวิตสมรส ได้แก่ การช่วยเหลืองานบ้านต่อกัน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นบิดามารดา ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า กลุ่มสมรสมีบทบาทต่อกันที่เหมาะสมจะทำให้กลุ่มสมรสมีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรนนท์ ทรุชอยู่ (12) พบว่า บทบาทกลุ่มสมรสของในครอบครัวสตรีที่ทำงานในระบบกะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระนัย (15) พบว่า บทบาทของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของอุบลรัตน์ พิษณุชยะนนท์ (41) พบว่า ความเหมาะสมในบทบาทของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ จิตภา ดันติพรปัญญา (51) พบว่า บทบาทของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวที่มีบุตรวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา

ของกลุ่มสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรส

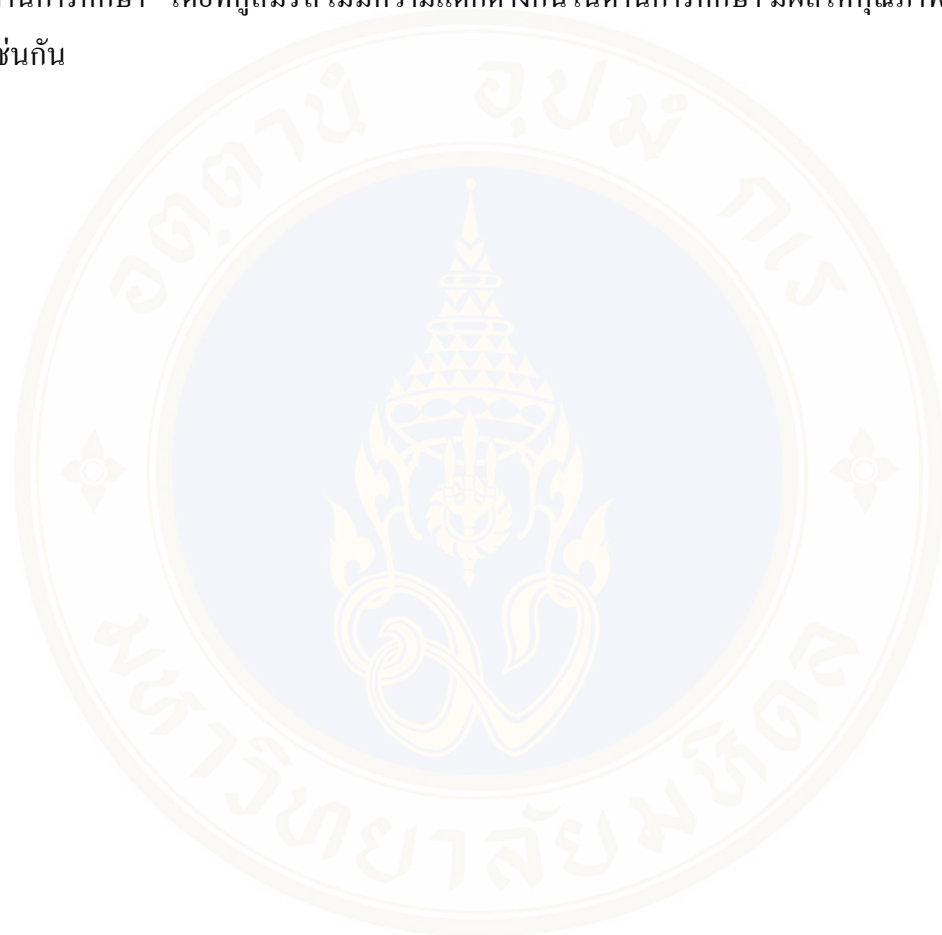
จากการศึกษา พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มีการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตสมรสในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 50.6 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย พบว่า การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อธิบายได้ว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยนำหลักคำสอนของศาสนาในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนิน

ชีวิตสมรส สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า ศาสนาเป็นปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันภายนอกอย่างหนึ่ง ที่เข้ามาบีบคั้นในการควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่าการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนอย่างมีนัยสัมพัทธ์ทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Carver KP and Teachman JD (57) พบว่า การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสัมพัทธ์ทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

2.3 สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส มี
ความสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ
จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า มีตัวแปรทำนาย 5 ตัวแปร ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยได้ร้อยละ 76.7 โดยตัวแปร บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสสามารถทำนายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงว่าคู่สมรสที่มีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการตัดสินใจปัญหาและเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน และมีการปรับบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เหมาะสมจึงมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรส เป็นการประเมินการแสดงออกของลักษณะของการปฏิสัมพันธ์กันของกลุ่มสมรสและการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มสมรส โดยกลุ่มสมรสที่มีคุณภาพชีวิตสมรสสูง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวที่ดี การมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส และความสุขในชีวิตสมรส จากการศึกษาครั้งนี้สามารถบอกได้ว่านอกจากบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสที่เหมาะสม โดยมีการช่วยเหลืองานบ้านต่อกัน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นบิดามารดา ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว สามารถทำให้คุณภาพชีวิตสมรสสูง แล้วนั้นการมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต โดยที่กลุ่มสมรสให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันและกันในแง่ของอารมณ์และความคิด มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีการไปไหนมา

ไหนด้วยกันมีการปรึกษาหารือแก้ปัญหาของครอบครัวร่วมกัน เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกันกับคู่สมรส มีผลให้คุณภาพชีวิตสมรสสูง และการนำหลักคำสอนพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส การรักเดียวใจเดียว มีผลให้คุณภาพชีวิตสมรสสูงเช่นกัน และการนำแบบอย่างจากบิดามารดามาใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส มีผลให้คุณภาพชีวิตสมรสสูงด้วย รวมถึงความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา โดยที่คู่สมรสไม่มีความแตกต่างกันในด้านการศึกษา มีผลให้คุณภาพชีวิตสมรสสูงเช่นกัน

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส ปัจจัยที่สามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 174 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามชนิดตอบด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 30 มิถุนายน 2553 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) การวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลทั่วไป

บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จำนวน 65 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยเก็บข้อมูลทั้งชาย และหญิงที่ทำงานในสถานอนามัยที่มีการจดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส โดยที่คู่สมรสของแต่ละฝ่ายทำงาน หรือไม่ทำงานอยู่ในสถานอนามัยได้ และยังคงดำเนินชีวิตสมรสอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 174 คน จากจำนวนที่มีอยู่จริง พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 82.2 โดยมีอายุระหว่าง 20-58 ปี ค่าเฉลี่ย 36.9 ปี (SD = 9.0) อายุน้อยสุด 20 ปี และอายุมากที่สุด 58 ปี น้อยกว่าอายุเฉลี่ยของกลุ่มสมรสซึ่งเท่ากับ 38.70 ปี (SD = 9.8) อายุน้อยสุด 21 ปี และอายุมากที่สุด 73 ปี และพบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.9 รองลงมา อนุปริญญา/ปวส. สูงกว่าปริญญาตรี และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 14.9 12.9 และ 12.9 ตามลำดับ และพบว่า คู่สมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.1 รองลงมา มัธยมศึกษา

ตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. สูงกว่าปริญญาตรี มัธยมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.5, 11.5, 8.0, 8.0 และ 2.9 ตามลำดับ และพบว่า ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.1 โดยมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 1-35 ปี ค่าเฉลี่ย 11.32 ปี (SD = 8.6) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานน้อยสุด 1 ปี และ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานมากที่สุด 35 ปี ระยะเวลาสมรสน้อยสุด คือ 1 ปี ระยะเวลาสมรสสูงสุด คือ 32 ปี และพบว่าสถานะทางเศรษฐกิจของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยส่วนใหญ่ เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 54.6 เพียงพอ ไม่มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 27.6 และไม่มีเพียงพอมีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 17.8 และพบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยส่วนใหญ่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 64.4 มีบุตรสูงสุด จำนวน 4 คน และไม่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 35.6 และพบว่าลักษณะ โครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตร คิดเป็นร้อยละ 47.7 ประกอบด้วยสามี ภรรยา คิดเป็นร้อยละ 47.7 และประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย/พ่อ แม่/บุตร คิดเป็นร้อยละ 24.1

1.2 ปัจจัยก่อนสมรส

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำนวน 65 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 174 คน พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยกับคู่สมรสส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ คิดเป็นร้อยละ 77.6 ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยกับคู่สมรสที่ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.4 และพบว่าส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.6 ซึ่งใกล้เคียงกับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยกับคู่สมรสที่ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.4 และพบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 73.0 ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยที่ไม่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 27.0 เมื่อพิจารณาระดับคะแนนแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า ร้อยละ 55.7 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย มีแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสในระดับมาก ร้อยละ 31.0 อยู่ในระดับปานกลาง และ ร้อยละ 13.3 อยู่ในระดับน้อย

1.3 ปัจจัยขณะสมรส

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำนวน 65 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 174 คน พบว่า เมื่อพิจารณาระดับคะแนนการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย พบว่า ร้อยละ 48.9 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตในระดับดี ร้อยละ 39.0 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 12.1 อยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.61 คะแนน (SD = 3.58) คะแนนต่ำสุด-สูงสุด = 6-24 คะแนน และพบว่า เมื่อพิจารณาระดับคะแนนการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของบุคลากรที่ทำงานใน

สถานีนอนัมย์ พบว่า ร้อยละ 44.8 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์มีการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรสในระดับปานกลาง ร้อยละ 36.8 อยู่ในระดับดี และร้อยละ 18.4 อยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30 คะแนน ($SD = 5.76$) คะแนนต่ำสุด-สูงสุด = 10- 40 คะแนน และพบว่า เมื่อพิจารณาระดับคะแนนบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์ พบว่า ร้อยละ 50.0 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์มีบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสในระดับดี ร้อยละ 44.3 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 5.7 อยู่ในระดับควรปรับปรุง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.93 คะแนน ($SD = 4.97$) คะแนนต่ำสุด-สูงสุด = 13- 40 คะแนน และพบว่า เมื่อพิจารณาระดับคะแนนการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์ พบว่า ร้อยละ 50.6 ของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์มีการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรส ในระดับมาก ร้อยละ 44.8 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.6 อยู่ในระดับน้อย

2. คุณภาพชีวิตสมรส

พบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 55.2 ขณะที่บางส่วนมีระดับคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.5 และมีเพียงส่วนน้อยมีระดับคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.3 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า บุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์มีระดับคะแนนความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 43.7 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.4 และอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.9 ส่วนระดับคะแนนความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63.8 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.9 และอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.3

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

พบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ มีปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยการวิเคราะห์ค่าค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ พบว่า ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.017$) และปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.001$) ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนัมย์ จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ แบบอย่างจากบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ

คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.333$, $p\text{-value} < 0.01$) การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.749$, $p\text{-value} < 0.01$) การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.710$, $p\text{-value} < 0.01$) บทบาทหน้าที่ของคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.810$, $p\text{-value} < 0.01$) การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.675$, $p\text{-value} < 0.01$)

4. ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรส

พบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ มีปัจจัยก่อนสมรส คือ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ แบบอย่างจากบิดามารดา และปัจจัยขณะสมรส คือ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร ลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า มีตัวแปรทำนาย 5 ตัวแปร ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัยได้ร้อยละ 76.7 โดยตัวแปร บทบาทหน้าที่ของคู่สมรสสามารถทำนายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ตามลำดับ และสามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ในการคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนมัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังนี้

$$y = -2.053 + 0.920 (\text{บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส}) + 0.840 (\text{การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต}) + 0.508 (\text{การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา}) + 0.361 (\text{แบบอย่างจากบิดามารดา}) - 1.616 (\text{ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา})$$

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่สามารถร่วมกันคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีเพิ่มขึ้น โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นการสร้างสรรให้เกิดความรัก ความอบอุ่นภายในครอบครัว เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสให้ดียิ่งขึ้น และพร้อมทั้งแก้ไข ปัญหาคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรในรายที่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับต่ำให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีตามไปด้วยโดยมีวิธีดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. จัดสัมมนามูลนิธิที่ทำงานในสถานีนามัย ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสให้สามารถมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองและคู่สมรส โดยไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีการช่วยเหลืองานบ้านต่อกันโดยไม่เกี่ยงว่าต้องเป็นหน้าที่ของใครเสมอไป และมีสัมพันธ์ภาพทางเพศที่ดีเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันเพื่อความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย สามารถร่วมกันทำหน้าที่ของการเป็นบิดามารดาแทนกันได้ และใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว พร้อมช่วยกันตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ หรือปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวกันอย่างปรองดอง

2. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยและคู่สมรสมีการสร้างความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต โดยมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ในแง่ของอารมณ์ และความคิด มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีการไปไหนมาไหนด้วยกัน ปรึกษาหารือแก้ไขปัญหของครอบครัวพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาร่วมกัน เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกันอยู่เสมอ

3. จัดอบรมบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ฝึกปฏิบัติธรรมโดยยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส เพื่อเกิดความรักเดียวใจเดียวกับคู่สมรสของตน รู้จักเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง และยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่โกหก หลอกลวงกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว

4. จัดอบรมให้ความรู้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย สถานภาพ โสด ในการเลือกคู่สมรสในอนาคต โดยสามารถนำแบบอย่างจากบิดามารดาที่สามารถดำเนินชีวิตคู่ได้อย่างมั่นคง และมีความสุข ของบุคลากรเอง หรือนำเสนอแบบอย่างที่ดีให้บุคลากรได้เกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งการเลือกคู่สมรสนั้นควรเลือกคู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องการศึกษา เพราะจะทำให้คู่สมรสสามารถดำเนินชีวิตสมรสได้อย่างราบรื่น ทั้งในเรื่องการปรับตัวเข้าหากัน การแลกเปลี่ยนบทบาท

หน้าที่ การพูดคุยปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีต่อไปใน ภายภาคหน้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งจะช่วยให้ได้รายละเอียดของข้อมูลตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนทางสังคมต่อคุณภาพชีวิตสมรส เป็นต้น เพื่อสามารถหาแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสได้อย่างครอบคลุม
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสซ้ำในระยะยาวเพื่อดูแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงว่าจะเป็นไปในทิศทางใด
4. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงาน และคุณภาพชีวิตสมรสในกลุ่มประชากรตัวอย่าง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน และคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรควบคู่กัน ในระดับมหภาคได้อย่างเหมาะสม

คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

MARITAL QUALITY OF PERSONNEL IN HEALTH CENTERS, SAMUTPRAKARN PROVINCE

กฤติยา ไสร์จางานนท์ 5137550 PHPH/M

วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์, Ph.D.(TROPICAL MEDICINE), สุธรรม นันทมงคลชัย, ปช.ค.(ประชากรศาสตร์), วิรินทร์ กิตติพิชัย, วท.ค.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)

บทสรุปแบบสมบูรณ์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการสมรสมีการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านการเลือกคู่ครอง ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา และบทบาทในการดำเนินชีวิตคู่ ซึ่งการสมรสหรือการแต่งงานหมายถึง การทำพิธีเพื่อให้ชายหญิงอยู่กินเป็นสามีภรรยาตามประเพณี (1) การสมรสนับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวซึ่งเป็นพื้นฐานทางสังคม โดยครอบครัวถือเป็นสถาบันหลัก ในการทำหน้าที่ขัดเกลาให้สมาชิกในครอบครัวผ่านการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอื้ออาทร พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีความสุขในการดำเนินชีวิต (2) เพราะความสุขเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญมากทั้งในระดับบุคคล ระดับสังคม และยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน (3) แต่เนื่องจากสภาพในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย อาทิเช่น การเมือง การปกครอง ค่านิยม เศรษฐกิจ และสิ่งต่าง ๆ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต (4) ซึ่งสามารถส่งผลไปสู่คุณภาพชีวิตสมรสได้เช่นกัน ทำให้ปัจจุบันการสมรสมีแนวโน้มลดลง จากสถิติการจดทะเบียนสมรสของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (5) พบว่า การจดทะเบียนสมรส 3 ปี ย้อนหลัง ได้แก่ ในปี 2550 มีการจดทะเบียนสมรส 307,910 คู่ ในปี 2551 มีการจดทะเบียนสมรส 318,496 คู่ และในปี

2552 มีการจดทะเบียนสมรส 300,878 คู่ จะเห็นได้ว่าการสมรสตามกฎหมายมีแนวโน้มลดลง คู่สมรสให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสหรือการแต่งงานน้อยลง ซึ่งเท่ากับว่าพันธะระหว่างคู่สมรสลดลง สามารถนำไปสู่สาเหตุที่ทำให้การดำเนินชีวิตคู่เกิดความไม่มั่นคงได้ จากการศึกษาของ Ledermann T et al (6) พบว่า ความเครียดจากปัจจัยภายนอกของตนเองมีผลมากกว่าความเครียดจากปัจจัยภายนอกของคู่สมรส และเมื่อเกิดความเครียดทำให้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสเช่นกัน ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการสมรส และการป้องกันการหย่าร้าง สอดคล้องกับการศึกษาของ Stanley SM et al (7) พบว่า การสมรสที่มีข้อผูกมัดจะลดระดับความขัดแย้งและการหย่าร้างได้ Lewis RA and Spanier GB (8) กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสที่สมบูรณ์และมีความสุข จะเกิดจากความพยายามของคู่สมรส ทั้งสามีและภรรยาที่จะต้องมีความรัก ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริง และอุทิศตนต่อกันอย่างมั่นคง มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะประคับประคองชีวิตคู่ให้ประสบความสำเร็จ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หากคู่สมรสมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกันทำให้การดำเนินชีวิตคู่เป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตสมรสนั้น ประกอบด้วย การปรับตัวในชีวิตสมรส การสื่อสารระหว่างคู่สมรส ความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรส โดยคู่สมรส ที่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับดีจะมีการปรับตัวในชีวิตสมรส และการสื่อสารระหว่างคู่สมรสที่ดี ทำให้เกิดความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง ดังนั้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสให้เกิดความมั่นคงจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของประเทศ

จังหวัดสมุทรปราการ มีลักษณะสังคมที่หลากหลาย ด้วยเป็นทั้งเขตเมือง และเขตชนบท รวมอยู่ด้วยกันเกือบทุกพื้นที่ในจังหวัด ประชากรมีความแตกต่างในการดำเนินชีวิต รวมถึงการดำเนินชีวิตสมรส จากสถิติการจดทะเบียนสมรสของกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (5) พบว่า การจดทะเบียนสมรส 3 ปี ย้อนหลัง ได้แก่ ในปี 2550 มีการจดทะเบียนสมรส 8,709 คู่ ในปี 2551 มีการจดทะเบียนสมรส 9,332 คู่ และในปี 2552 มีการจดทะเบียนสมรส 8,190 คู่ ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการจดทะเบียนสมรสของประเทศ แสดงให้เห็นว่า คู่สมรสมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการสมรสน้อยลง อาจเกิดการหย่าร้าง โดยผลกระทบของคุณภาพชีวิตสมรสที่ไม่มั่นคงนั้นส่งผลต่อบุคคลในทุกอาชีพ ผู้วิจัยอยู่ในฐานะที่เป็นบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย พบว่ามีบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยประจำตำบลต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก มีทั้งภาระหน้าที่ทางการงาน และภาระหน้าที่ทางครอบครัว ประกอบกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมที่บีบรัด ทำให้บุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยมีโอกาสดเกิดความเครียดจากการทำงาน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์ และสามารถคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนามัย ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นฐานข้อมูล

สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานีนอนามัยให้เกิดความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัว ต่อไปในภายภาคหน้านำไปสู่การมีชีวิตรสที่มั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และแบบอย่างจากบิดามารดา กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ ระยะเวลาการสมรส สถานะทางเศรษฐกิจ การมีบุตร และลักษณะโครงสร้างครอบครัว การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีเฉพาะบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จนถึงปัจจุบัน เป็นผู้ที่มิใช่คู่สมรสทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนสมรสอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป โดยยังดำเนินชีวิตสมรสอยู่ในปัจจุบัน นับจากวันสำรวจ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross – sectional survey research) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตสมรส และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อหาสัดส่วน/ร้อยละของคุณภาพชีวิตสมรส และเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ คือ ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรส กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างจากสมาชิกประชากรโดยตรง เนื่องจากจำนวนประชากร และจำนวนตัวอย่างจากการคำนวณมีขนาดใกล้เคียงกัน ในการศึกษาครั้งนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดของประชากรที่มีอยู่จริง คือ บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ เป็นบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นชายหรือหญิงที่มีคู่สมรสอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป ทั้งที่มีการจดทะเบียนสมรส และไม่ได้จดทะเบียนสมรส ปัจจุบันชีวิตสมรสยังดำเนินอยู่นับจากวันสำรวจโดยที่คู่สมรสของแต่ละฝ่ายทำงาน หรือไม่ทำงานอยู่ในสถานีนามัยได้ โดยขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรที่มีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และให้ทำแบบสอบถามอีกครั้งใน รายละเอียดที่ยังไม่สมบูรณ์ และกล่าวขอบคุณในการมีส่วนร่วมตอบแบบสอบถาม โดยได้กลุ่มตัวอย่างครบจำนวนรวมทั้งสิ้น 174 คน ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนประชากรได้ เนื่องจากเป็นจำนวนที่มีอยู่จริง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม – 30 มิถุนายน 2553 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเลือกตอบ และคำถามปลายเปิด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสในความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรส แบบสอบถามดังกล่าวมีข้อคำถามมาก และต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และตอบแบบสอบถาม ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้สอดคล้องกับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จึงได้ปรับปรุงแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ โดยแบบสอบถามทั้ง 6 ส่วน ได้ผ่านการสอบถามตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนน้อย จากนั้นนำข้อมูลได้มาหาค่า

ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามแต่ละส่วน ดังนี้ แบบสอบถามแบบอย่างจากบิดามารดาของกลุ่มสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 แบบสอบถามการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนคู่ชีวิต ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 แบบสอบถามการสื่อสารระหว่างกลุ่มสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 แบบสอบถามบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แบบสอบถามการยึดหลักคำสอนของศาสนา ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตสมรส ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรสโดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตสมรส กรณีที่ตัวแปรอิสระมีระดับการแบ่งช่วงมาตรา (Interval scale) ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งเข้ากับรูปแบบของการวิเคราะห์ที่สามารถบอกขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ และความมากน้อยของขนาดของอิทธิพลต่อตัวแปรตามได้ (55) และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ในการหาปัจจัยที่สามารถรวมคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของกลุ่มสมรสที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐาน

บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จำนวน 65 แห่ง ในจังหวัดสมุทรปราการ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 174 คน จากจำนวนที่มีอยู่จริง ซึ่งนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 82.2 โดยมีอายุระหว่าง 20-58 ปี ค่าเฉลี่ย 36.9 ปี (SD = 9.0) อายุน้อยสุด 20 ปี และอายุมากที่สุด 58 ปี น้อยกว่าอายุเฉลี่ยของกลุ่มสมรสซึ่งเท่ากับ 38.70 ปี (SD = 9.8) อายุน้อยสุด 21 ปี และอายุมากที่สุด 73 ปี และพบว่า มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.9 รองลงมา อนุปริญญา/ปวส. สูงกว่าปริญญาตรี และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 14.9 12.9 และ 12.9 ตามลำดับ และพบว่า กลุ่มสมรสของบุคลากร มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.1 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. สูงกว่าปริญญาตรี มัธยมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.5, 11.5, 8.0 และ 2.9 ตามลำดับ และพบว่า ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.1 โดยมีระยะเวลาที่

ปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 1-35 ปี ค่าเฉลี่ย 11.32 ปี (SD = 8.6) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานน้อยสุด 1 ปี และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานมากที่สุด 35 ปี ระยะเวลาสมรสน้อยสุด คือ 1 ปี ระยะเวลาสมรสสูงสุด คือ 32 ปี และพบว่าสถานะทางเศรษฐกิจของบุคลากรส่วนใหญ่ เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 54.6 เพียงพอ ไม่มีเงินเหลือเก็บ คิดเป็นร้อยละ 27.6 และไม่มีเพียงพอมีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 17.8 และพบว่า ใหญ่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 64.4 มีบุตรสูงสุด จำนวน 4 คน และไม่มีบุตรคิดเป็นร้อยละ 35.6 และพบว่าลักษณะโครงสร้างครอบครัวส่วนใหญ่ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตร คิดเป็นร้อยละ 47.7 ประกอบด้วยสามี ภรรยา คิดเป็นร้อยละ 47.7 และประกอบด้วย ปู่ ย่า/ตา ยาย/พ่อ แม่/บุตร คิดเป็นร้อยละ 24.1 และพบว่าปัจจัยก่อนสมรสของบุคลากรกับคู่สมรสส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ คิดเป็นร้อยละ 77.6 ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรกับคู่สมรสที่ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านอายุ คิดเป็นร้อยละ 22.4 และพบว่าส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50.6 ซึ่งใกล้เคียงกับบุคลากรกับคู่สมรสที่ไม่มีความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.4 และพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 73.0 ซึ่งแตกต่างจากบุคลากรที่ไม่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 27.0 เมื่อพิจารณาระดับคะแนนแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสของบุคลากร พบว่า ร้อยละ 55.7 ของบุคลากร มีแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตสมรสในระดับมาก ร้อยละ 31.0 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 13.3 อยู่ในระดับน้อย และยังพบว่าปัจจัยก่อนสมรสของบุคลากรมีระดับคะแนนการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตของบุคลากร พบว่า ร้อยละ 48.9 ของบุคลากรมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตในระดับดี ร้อยละ 39.0 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 12.1 อยู่ในระดับควรปรับปรุง และพบว่าระดับคะแนนการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของบุคลากร พบว่า ร้อยละ 44.8 ของบุคลากรมีการสื่อสารระหว่างคู่สมรสในระดับปานกลาง ร้อยละ 36.8 อยู่ในระดับดี และร้อยละ 18.4 อยู่ในระดับควรปรับปรุง และพบว่าระดับคะแนนบทบาทหน้าที่ของคู่สมรสของบุคลากร พบว่า ร้อยละ 50.0 ของบุคลากรมีบทบาทหน้าที่ของคู่สมรสในระดับดี ร้อยละ 44.3 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 5.7 อยู่ในระดับควรปรับปรุง และพบว่า ระดับคะแนนการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรสของบุคลากร พบว่า ร้อยละ 50.6 ของบุคลากรมีการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส ในระดับมาก ร้อยละ 44.8 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 4.6 อยู่ในระดับน้อย

2. คุณภาพชีวิตสมรส

พบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 55.2 ขณะที่บางส่วนมีระดับคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.5 และมีเพียงส่วนน้อยมีระดับคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.3 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า บุคลากรมีระดับคะแนนความพึงพอใจในชีวิตสมรสอยู่ใน

ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 43.7 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.4 และอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.9 ส่วนระดับคะแนนความสุขในชีวิตสมรสอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63.8 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.9 และอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.3

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส

พบว่าบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มีปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Tests) พบว่า ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Tests) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย

ตัวแปร	คุณภาพชีวิตสมรส				χ^2	p-value		
	น้อย-ปานกลาง		สูง					
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
ปัจจัยก่อนสมรส								
ความคล้ายคลึงกันด้านอายุ					2.727	0.099		
มีความคล้ายคลึง					56	71.8	79	82.3
ไม่มีความคล้ายคลึง					22	28.2	17	17.7
ความคล้ายคลึงกันด้านศึกษา					0.195	0.659		
มีความคล้ายคลึง					38	48.7	50	52.1
ไม่มีความคล้ายคลึง					40	51.3	46	47.9
การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ					5.662	0.017*		
มีความคล้ายคลึง					50	64.1	77	80.2
ไม่มีความคล้ายคลึง					28	35.9	19	19.8

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Tests) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย (ต่อ)

ตัวแปร	คุณภาพชีวิตสมรส				χ^2	p-value
	น้อย-ปานกลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ปัจจัยขณะสมรส						
สถานะทางเศรษฐกิจ					13.987	0.001*
เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ	31	39.7	64	66.7		
เพียงพอไม่มีเงินเหลือเก็บ	26	33.4	22	22.9		
ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	21	26.9	10	10.4		
การมีบุตร					5.566	0.062
ไม่มี	21	26.9	41	42.7		
มี 1 คน	25	32.1	29	30.2		
มี 2-4 คน	32	41.0	26	27.1		
ลักษณะโครงสร้างครอบครัว					5.250	0.072
ประกอบด้วยสามี ภรรยา	16	20.5	33	34.4		
ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตร	44	56.4	39	40.6		
ประกอบด้วย ปู่ ย่า/ตา ยาย/พ่อ	18	23.1	24	25.0		
แม่/บุตร						

* p-value < 0.05

ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ แบบอย่างจากบิดามารดามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง บทบาทหน้าที่ของคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.05) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่าง ปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยที่ศึกษา	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
ปัจจัยก่อนสมรส		
แบบอย่างจากบิดามารดา	0.333	< 0.01*
ปัจจัยขณะสมรส		
ระยะเวลาการสมรส	-0.046	0.549
การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อน	0.749	< 0.01*
คู่ชีวิต การสื่อสารระหว่างคู่สมรส	0.710	< 0.01*
บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส	0.810	< 0.01*
การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา	0.675	< 0.01*

* p-value < 0.01

4. ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรส

ปัจจัยที่สามารถทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัย ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส และการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนอนามัยได้ร้อยละ 76.7 โดยตัวแปร บทบาทหน้าที่ของคู่สมรส สามารถทำนายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตสมรสได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรภาคทำนายกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรภาคทำนาย	b	Beta	t	p-value
บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส	0.920	0.443	6.967	<0.001***
การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต	0.840	0.291	5.154	<0.001***
การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา	0.508	0.206	4.054	<0.001***
แบบอย่างจากบิดามารดา	0.361	0.132	3.268	0.001**
ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ⁽¹⁾	-1.616	-0.078	-2.099	0.037*
Constant = - 2.053				

* p-value<0.05, ** p-value<0.01, *** p-value<0.001, $R^2 = 0.767$

(1) กลุ่มอ้างอิง: มีการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน

และสามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ในการคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังนี้

$$y = -2.053 + 0.920 (\text{บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส}) + 0.840 (\text{การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต}) + 0.508 (\text{การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา}) + 0.361 (\text{แบบอย่างจากบิดามารดา}) - 1.616 (\text{ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา})$$

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยได้ว่าคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยอยู่ในระดับสูง มีปัจจัยก่อนสมรส และปัจจัยขณะสมรสที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส โดยการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Tests) พบว่า ปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ และปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value<0.05) ส่วนผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างปัจจัยก่อนสมรส ได้แก่ แบบอย่างจากบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยขณะสมรส ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีค่า

ความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง กับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลและสามารถคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา แบบอย่างจากบิดามารดา การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา ซึ่งตัวแปรเหล่านี้สามารถร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ได้ร้อยละ 76.7 โดยตัวแปรที่ทำนายได้ดีที่สุด คือ บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ตามลำดับ

และสามารถสร้างสมการถดถอยเพื่อใช้ในการคาดการณ์คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้ดังนี้

$$y = -2.053 + 0.920 (\text{บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส}) + 0.840 (\text{การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต}) + 0.508 (\text{การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา}) + 0.361 (\text{แบบอย่างจากบิดามารดา}) - 1.616 (\text{ความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา})$$

การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธรรม นันทมงคลชัยและคณะ (10) ความพร้อมด้านการเงินมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีเขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ของข้าราชการสำนักงานประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ วชิร โยคะนิธน์ (43) พบว่า แบบอย่างจากบิดามารดามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของข้าราชการทหารบก สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตสมรสภายในครอบครัวเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวใหม่ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่าแบบอย่างจากบิดามารดาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

สถานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร ($P=0.001$) สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวว่า ความพร้อมทางเศรษฐกิจของกลุ่มสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งในด้านทรัพยากรที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรส ถ้ากลุ่มสมรสมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวในระดับสูงเท่าใดก็จะมีคุณภาพชีวิตสมรสสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธรรม นันทมงคลชัยและคณะ (10) สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีเขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ สมเกียรติ เบญจศาสตร์ (16) พบว่า การมีความมั่นคงในภาวะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่าสถานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า กลุ่มศึกษา ให้ความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต มีการพึ่งพาอาศัยกันและกันในแง่ของอารมณ์และความคิด มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีการไปไหนมาไหนด้วยกันมีการปรึกษาหารือแก้ปัญหาของครอบครัวร่วมกัน เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกันกับคู่สมรส จึงส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการบอกถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของกลุ่มสมรส เมื่อมีความพึงพอใจในการการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันยิ่งทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรส ของข้าราชการสำนักงานประมาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ อุบลรัตน์ พิษณุชยะนนท์ (41) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะกลุ่มศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัด กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ ขวัญชัย มะโนแก้ว (42) พบว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตมีความสัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 2 จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า กลุ่มศึกษา มีการปรึกษาและเจรจาต่อรองในการรับฟังความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจต่อกันเมื่อเกิดปัญหา หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อยุติปัญหาได้ด้วยความพอใจกันทั้งสามีและภรรยา มีทำที่ที่ตึงใจจริงในการสะท้อนความรู้สึกที่ดีต่อกัน การรู้จักสื่อสารในการแสดงกล่าวความชื่นชม การขอบคุณ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า คู่สมรสมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตสมรสดีตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) พบว่า ทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสของสตรีที่ทำงานในระบบกะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ มัลลิกา สมสกุล (13) นฤพนธ์ จาระนัย (15) และอุบลรัตน์ พิษณุชยะนนท์ (41) พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ ลัดดา รักตะรัตน (39) พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครู โรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ จิตภา ดันดิพรปัญญา(51) พบว่า การสื่อสารของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวที่มีบุตรวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ ศรีญญา วงษ์พันธุ์ (49) พบว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด เขตเทศบาลนครเมืองขอนแก่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การสื่อสารระหว่างคู่สมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

บทบาทหน้าที่ของคู่สมรสมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร โดยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า กลุ่มศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในชีวิตสมรส ได้แก่ การช่วยเหลืองานบ้านต่อกัน สัมพันธภาพทางเพศ การทำหน้าที่ของการเป็นบิดามารดา ความสอดคล้องในการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ภายในครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า คู่สมรสมีบทบาทต่อกันที่เหมาะสมจะทำให้คู่สมรสมีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรนนท์ ครุฑอยู่ (12) พบว่า บทบาทคู่สมรสของในครอบครัวสตรีที่ทำงานในระบบกะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระนัย (15) พบว่า บทบาทของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของอุบลรัตน์ พิษณุชยะนนท์ (41) พบว่า ความเหมาะสมในบทบาทของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ จิตภา ดันดิพรปัญญา (51) พบว่า บทบาทของคู่สมรสมี

ความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวที่มีบุตรวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้ สนับสนุนว่า บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากร โดยพบว่ามีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่ากลุ่มศึกษานำหลักคำสอนของศาสนาในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส สอดคล้องกับแนวคิดของ Lewis RA and Spanier GB (8) ที่กล่าวไว้ว่า ศาสนาเป็นปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันภายนอกอย่างหนึ่ง ที่เข้ามามีบทบาทในการควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตสมรสและความมั่นคงในชีวิตสมรส สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤพนธ์ จาระไน (15) พบว่า การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Carver KP and Teachman JD (57) พบว่า การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตสมรสอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ จากการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนว่า การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของกลุ่มสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่สามารถร่วมกันคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส การมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต การยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา แบบอย่างจากบิดามารดา และความคล้ายคลึงกันด้านการศึกษา ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีเพิ่มขึ้น โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ให้เกิดความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสให้ดียิ่งขึ้น และพร้อมทั้งแก้ไขปัญหาคูณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรในรายที่มีคุณภาพชีวิตสมรสอยู่ในระดับต่ำให้มีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีตามไปด้วยโดยมีวิธีดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. จัดสัมมนามบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรสให้สามารถมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองและกลุ่มสมรส โดยไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีการช่วยเหลืองานบ้านต่อกันโดยไม่เกี่ยงว่าต้องเป็นหน้าที่ของใครเสมอไป และมีสัมพันธ์ภาพทางเพศที่

ดีเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกันเพื่อความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย สามารถร่วมกันทำหน้าที่ของการเป็น บิดามารดาแทนกันได้ และใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว พร้อมช่วยกัน ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ หรือปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัวกันอย่างปรองดอง

2. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัยและคู่สมรสมีการสร้างความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต โดยมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน ในแง่ของอารมณ์ และความคิด มีเวลาในการทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน มีการไปไหนมาไหนด้วยกัน ปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาของ ครอบครัวพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาร่วมกัน เข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของกันและกันอยู่เสมอ

3. จัดอบรมบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย ฝึกปฏิบัติธรรมโดยยึดหลักคำสอน พุทธศาสนา ในเรื่องการครองเรือนมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตสมรส เพื่อเกิดความรักเดียวใจเดียวกับคู่สมรสของตน รู้จักเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง และยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่โกหก หลอกลวงกัน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายในครอบครัว

4. จัดอบรมให้ความรู้บุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย สถานภาพ โสด ในการเลือก คู่สมรสในอนาคต โดยสามารถนำแบบอย่างจากบิดามารดาที่สามารถดำเนินชีวิตคู่ได้อย่างมั่นคง และมีความสุข ของบุคลากรเอง หรือนำเสนอแบบอย่างที่ดีให้บุคลากรได้เกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้ง การเลือกคู่สมรสนั้นควรเลือกคู่สมรสที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องการศึกษา เพราะจะทำให้คู่สมรส สามารถดำเนินชีวิตสมรสได้อย่างราบรื่น ทั้งในเรื่องการปรับตัวเข้าหากัน การแลกเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ การพูดคุยปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตสมรสที่ดีต่อไปใน ภายภาคหน้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในเรื่องคุณภาพชีวิตสมรส ซึ่งจะทำให้ได้รายละเอียดของข้อมูลตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุดและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนทางสังคมต่อ คุณภาพชีวิตสมรส เป็นต้น เพื่อสามารถหาแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสมรสได้อย่าง ครอบคลุม

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตสมรสซ้ำในระยะยาวเพื่อดูแนวโน้ม ของการเปลี่ยนแปลงว่าจะไปในทิศทางใด

4. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงาน และคุณภาพชีวิตสมรสในกลุ่ม ประชากรตัวอย่าง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน และคุณภาพชีวิตสมรสของ บุคลากรควบคู่กัน ในระดับมหภาคได้อย่างเหมาะสม

MARITAL QUALITY OF PERSONNEL IN HEALTH CENTERS, SAMUTPRAKARN PROVINCE

KRITTIYA SORAJJATANON 5137550 PHPH/M

M.Sc.(PUBLIC HEALTH) MAJOR IN FAMILY HEALTH

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PIMSURANG TAECHABOONSERMSAK, Ph.D.(TROPICAL MEDICINE), SUTHAM NANTHAMONGKOLCHAI, Ph.D. (DEMOGRAPHY), WIRIN KITTIPICHAI, Ph.D.(APPLIED BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH)

EXTENDED SUMMARY**Background and Rationale of the Study**

Marital quality is a dynamic concept, as the nature and quality of people's relationships change over time. The marriage has been changed in many ways e.g. the spouse selection, family relationship and spouse roles. Marriage, in general, is referred to a ceremony held to allow a man and a woman to become a couple traditionally (1). In fact, marriage is the beginning of a family, which is recognized as the fundamental structure of the society. Family, in addition, is the primary and main institute provided love, care and teachings of morality, ethics and culture for the family members so that all family members can lead their life happily (2). Happiness is one of the most important factors for the individuals and society (3). However, the society has been changed steadily in terms of politics, values, economy and other dimensions affecting the living (4). This also resulted in the change of marital quality as it can be obviously noted that the marriage tended to be decreased. According to the marriage registration statistics of the Ministry of Social Development and Human Security (5) revealing the marriage registration of the last 3 years, it was found that 307,910 couples, 318,496 couples and 300,878 couples were registered for the marriage in 2007, 2008 and 2009,

respectively. It could be seen that the legal marriage registration was decreased because the couples did not pay much importance to the marriage registration. As the commitment of marriage decreases, the relation of couples has been instable. According to the study of Ledermann T et al. (6), the stress caused by the external factors of oneself was more influential than the stress derived from the external factors of the spouse. Stress has affected the marital quality unavoidably. The researcher has realized the importance of marriage and prevention of divorce. This agreed with the study of Stanley SM et al. (7), who mentioned that the marriage with strong commitment could reduce the conflicts and divorce. Lewis RA and Spanier GB (8) cited that the perfect and happy marital quality was resulted from the effort of couples; a husband and a wife should have love, cooperation, stable devotion and strong will to maintain the marriage successfully. However, if the interaction between the couples is bad, the marriage will not be smooth. To enhance the marital quality, this requires the marriage adjustment, the spouse communication, satisfaction and happiness of marriage. The couples with good marital quality can adjust their marriage properly whereas the excellent spouse communication will lead to the high-level satisfaction and happiness of marriage. Thus, the promotion of stable marital quality is the major target of the nation.

Samutprakarn Province is a social diversity owning both urban and rural areas. So, the living including the marriage life of its population is different accordingly. According to the marriage registration statistics of the Ministry of Social Development and Human Security (5) revealing the marriage registration of the last 3 years, it was found that 8,709 couples, 9,332 couples and 8,190 couples were registered for the marriage in 2007, 2008 and 2009, respectively. This was consistent with the national marriage registration statistics indicating that the couples have paid less importance to the marriage resulting in the divorce. The instable marital quality influences all individuals. The researcher, as the personal working in the health center, found that the personal in health centers had to work closely with people. The responsibility, family burden, economy and society might cause a stress to the personnel in health centers. Such stress affected their marital quality unavoidably. This study, thus, had the objectives to study the levels of marital quality and relevant factors and to predict the marital quality of the personnel in health centers. The results

of this study are expected to be used as the data for the relevant departments with the purpose to improve the marital quality of the personnel in health centers to obtain love, understanding, strong relation among family members and stable marriage.

General Objective of Study

To study the relevant factors and predict the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province

Specific Objectives of Study

1. To assess the level of marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province
2. To study the relationship between pre-marital factors including, age similarity, educational similarity, economic preparedness and parental model with the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province
3. To study relationship between marital factors including, period of marriage, economic status, maternity, family structure, partnership relation, spouse communication, spouse role and Buddha's teachings profession with the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province
4. To study the predictability of pre-marital factors and marital factors on the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province

Scope of the Research

This study focus only on the personnel working more than 1 year with health centers in Samutprakarn Province. The couples might be or might not be registered for the marriage at least for 1 year. In addition, the marriage of the participants was still maintained from the survey date until the present time.

Research Methodology

A cross-sectional survey research was aim to study the levels of marital quality and factors affecting the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province. Since the number of population and calculated samples were similar, the data of all population were collected. The study was chosen 174 health personals who work in health centers, Samutprakarn Province, having the working period of at least 1 year by random sampling. They might be or might not be registered for the marriage at least for 1 year. In addition, the marriage of the population was still maintained from the survey date until the present time. The spouse of them might work or might not work in health centers. All eligible population answered the questionnaires by themselves. The data were collected during 1 May – 30 June 2010.

The research instruments included the multiple-choice and the open-ended questionnaire. The questionnaire was divided into 6 parts comprising the personal data relating to the pre-marital factors, the marital factors, the spouse communication, the spouse role, the Buddha's teachings profession and the marital satisfaction and happiness. Since the questionnaire consisted of several questions and needed time for understanding and completing, it was adjusted in compliance with the personnel in health centers. The contents of all 6 parts and appropriateness of questionnaire language were verified by the 3 experts. Then, the questionnaire was tried out with 30 personnel in health centers, Samutsakhon Province. The reliability of the data was verified by Cronbach's alpha coefficient of each part. The reliabilities of the parental model, the partnership relation, the spouse communication, the spouse role and the Buddha's teachings profession were 0.80, 0.81, 0.89, 0.91, 0.79 and 0.90, respectively. The descriptive statistics were used in the data analysis to describe the general characteristics of the samples. For the relationship between the factors and the marital quality used the Chi-square Test. In case that the independent variables were the interval scale, the correlation between the factors and the marital quality was analyzed by the Pearson's Product Moment Correlation Coefficient since it could indicate the size, direction of the correlation and influence of factors on the dependent variables (55). In addition, the Stepwise Multiple Regression was used to analyze the factors predicting the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province.

Conclusion

1. Basic Information of the personnel in Health Centers, Samutprakarn Province

The results showed that 174 samples worked in 65 health centers in Samutprakarn Province were answered by the questionnaires. All samples were Buddhist. Most of the samples were female (82.2%). The ages of samples were 20-58 years with the average age of 36.9 years (SD = 9.0); the minimum age was 20 while the maximum age was 58. However, the average age of the spouses was 38.70 years (SD = 9.8); the minimum age was 21 while the maximum age was 73. The samples had the bachelor's degree education (59.9%), the diploma/higher vocational education (14.9%), the education higher than the bachelor's degree (12.9%) and the senior secondary education/vocational education (12.9%), respectively while the spouses of the personal obtained the bachelor's degree education (54.1%), the senior secondary education/vocational education (15.5%), the diploma/higher vocational education (11.5%), the education higher than the bachelor's degree (8.0%) and the junior secondary education and primary education (8.0%), respectively. Most samples have worked for over 10 years (43.1%); the working period was 1-35 years with the average of 11.32 years (SD = 8.6). Namely, the shortest working period was 1 year while the longest working period was 35 years. The shortest marital period was 1 year while the longest marital period was 32 years. Among the samples, 54.6% had sufficient income with some saving money, 27.6% had sufficient income but without saving money while 17.8% had insufficient income and debts. Most samples had children (64.4%) with the maximum children of 4 whereas 35.6% did not have a child. Concerning the family structure, the family of the samples consisted of husband, wife and children (47.7%), consisted of husband and wife (47.7%) and consisted of grandparents, parents and children (24.1%). In terms of the pre-marital factors, the personal and their spouses had the age similarity (77.6%) while the age unsimilarity was 22.4%. Most samples had the educational similarity (50.6%) while 49.4% of the personal and their spouses did not. According to this study, 73.0% had the economic preparedness while 27% did not. Concerning the parental model, 55.7% of the personal obtained the parental model in the high level, 31.0% in the moderate level and 13.3% in the low level. The partnership relation of the personal was in the high level (48.9%), in the

moderate level (39.0%) and in the improved level (12.1%), respectively. Additionally, 44.8% of the samples had the spouse communication in the moderate level, 36.8% in the high level and 18.4% in the improved level. In relating to the spouse role, 50.0% of the personal had the spouse role in the high level, 44.3% in the moderate level and 5.7% in the improved level. In addition, 50.6% of the samples had the Buddha's teachings profession in the high level, 44.8% in the moderate level and 4.6% in the improved level, respectively.

2. Marital Quality of the personnel in Health Centers, Samutprakarn Province

It was found that 55.2% of the personnel in health centers, Samutprakarn Province had high level marital quality, 38.5% in the moderate level and 6.3% in the low level. About the marital satisfaction of the personnel was in the high level (43.7%), in the moderate level (49.4%) and in the low level (6.9%), respectively. Furthermore, the marital happiness of the samples was in the high level (63.8%), in the moderate level (29.9%) and in the low level (6.3%), respectively.

3. Correlation between Variables and Marital quality of the personnel in Health Centers, Samutprakarn Province

The pre-marital factors and marital factors of the personnel in health centers, Samutprakarn Province were related to the marital quality. The pre-marital factor in terms of the economic preparedness and the marital factor in terms of the economic status were related to the marital quality of the personnel in health centers with the statistical significance ($p\text{-value} < 0.05$) as shown in Table 1.

Table 1 Correlation between variables of marital quality of personnel in health centers, samutprakarn province by chi- square test (n = 174)

Variables	Marital Quality				p-value
	Low - Moderate		High		
	Total	%	Total	%	
	Number		Number		
Premarital Factors					
Age similarity					0.099
yes	56	71.8	79	82.3	
no	22	28.2	17	17.7	
Educational similarity					0.659
yes	38	48.7	50	52.1	
no	40	51.3	46	47.9	
Economic preparedness					0.017*
yes	50	64.1	77	80.2	
no	28	35.9	19	19.8	
Marital Factors					
Economic status					
Keep enough money left	31	39.7	64	66.7	0.001*
Not enough money left store	26	33.4	22	22.9	
Inadequate and in debt	21	26.9	10	10.4	
Maternity					0.062
No	21	26.9	41	42.7	
1 person	25	32.1	29	30.2	
2-4 persons	32	41.0	26	27.1	
Family Structure					0.072
Spouse	16	20.5	33	34.4	
Nuclear family	44	56.4	39	40.6	
Extended family	18	23.1	24	25.0	

* p-value < 0.05

Using the Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, the premarital factor i.e. the parental model was positively related in the moderate level with the marital quality whereas the marital factors i.e. the partnership relation, the spouse communication, the spouse role and the Buddha's teachings profession were positively related in the high level with the marital quality of the personnel in health centers with the statistical significance ($p\text{-value} < 0.05$) as shown in Table 2.

Table 2 Coefficient correlation between variables of marital quality of personnel in health centers, samutprakarn province by pearson's product moment correlation coefficient

Variables	Coefficient Correlation (r)	p-value
<i>Premarital Factors</i>		
Parental model	0.333	< 0.01*
<i>Marital Factors</i>		
Period of marriage	-0.046	0.549
Partnership relation	0.749	< 0.01*
Spouse communication	0.710	< 0.01*
Spouse role	0.810	< 0.01*
Buddha's teachings profession	0.675	< 0.01*

* $p\text{-value} < 0.01$

4. Predictor Influencing the Marital Quality of the personnel in Health Centers, Samutprakarn Province

The factors, which could predict the marital quality of the personnel in health centers, were the educational similarity, the parental model, the partnership relation, the spouse role and the Buddha's teachings profession. These factors could predict the marital quality of the personnel in health centers with 76.7%. The variables, which could predict the variance of the marital quality best, were the spouse role, the partnership relation, the Buddha's teachings profession, the parental model and the educational similarity, respectively as shown in Table 3.

Table 3 Stepwise multiple regression analysis between predictor of marital quality of personnel in health centers, samutprakarn province

Predictor	B	Beta	t	p-value
Spouse role	0.920	0.443	6.967	<0.001
Partnership relation	0.840	0.291	5.154	<0.001
Buddha's teachings profession	0.508	0.206	4.054	<0.001
Parental model	0.361	0.132	3.268	0.001
Educational similarity	-1.616	-0.078	-2.099	0.037
Constant = - 2.053 , $R^2 = 0.767$				

The best equation of regression for explaining the variables and the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province was:

$$y = -2.053 + 0.920 (\text{Spouse Role}) + 0.840 (\text{Partnership Relation}) + 0.508 (\text{Buddha's Techings Profession}) + 0.361 (\text{Parental Model}) - 1.616 (\text{Educational Similarity})$$

Summary and Discussion

From the result of the study found that the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province was in the high level. The pre-marital factors and the marital factors were related to the marital quality.

With the correlation analysis using the Chi- Square Test, the pre-marital factor in terms of the economic preparedness and the marital factor in terms of the economic status were related to the marital quality of the personnel in health centers with the statistical significance ($p\text{-value} < 0.05$) while the Pearson's Product Moment Correlation Coefficient indicated that the pre-marital factor i.e. the parental model was positively related in the moderate level with the marital quality whereas the marital factors i.e. the partnership relation, the spouse communication, the spouse role and the Buddha's teachings profession were positively related in the high level with the marital quality of the personnel in health centers with the statistical significance ($p\text{-value} < 0.05$). The factors, which could predict the marital quality of the personnel in

health centers, were the educational similarity, the parental model, the partnership relation, the spouse role and the Buddha's teachings profession. These factors could predict the marital quality of the personnel in health centers with 76.7%. The variables, which could predict the variance of the marital quality best, were the spouse role, the partnership relation, the Buddha's teachings profession, the parental model and the educational similarity, respectively.

The best equation of regression for explaining the variables and the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province was:

$$y = -2.053 + 0.920 (\text{Spouse Role}) + 0.840 (\text{Partnership Relation}) + 0.508 (\text{Buddha's Techings Profession}) + 0.361 (\text{Parental Model}) - 1.616 (\text{Educational Similarity})$$

The economic preparedness was related to the marital quality with the statistical significance. This agreed with the study of Sutham Nanthamongkolchai et al (10) finding that the financial preparedness was related to the self-adjustment of married women in the rural areas with the statistical significance. This research thus backed up a claim that the economic preparedness partially led to the marital quality.

Like the economic preparedness, the parental model was also related to the marital quality with the statistical significance. The positive correlation was in the moderate level. This agreed with the study of Mallika Somsakul (13) finding that the parental model was related to the marital quality of the government officers of the Budget Bureau with the statistical significance. Similarly, the study of Naruephon Jaranai (15) revealed that the the parental model was related to the marital quality of the border patrol police officers of the Budget Bureau with the statistical significance. In addition, the study of Watcharee Yokhanit (43) found that the parental model was related to the marital quality of the military officers. The other supporting example was the concept of Lewis RA and Spanier GB (8) citing that the marital quality of the existing family was positively related to the one of the new family. So, the result of this study supported obviously that the parental model enhanced the marital quality.

The economic status was significantly related to the marital quality of the personal ($P = 0.001$). This agreed with the concept of Lewis RA and Spanier GB (8) mentioning that the marital quality was influenced by the economic preparedness. In other words, the more the family economy was stable, the more the marital quality was

improved. This concept agreed with the study of Sutham Nanthamongkolchai et al (10) finding that the family economy was related to the self-adjustment of married women in rural areas with the statistical significance. Besides, the study of Naruephon Jaranai (15) revealed that the income of the family was positively related to the marital satisfaction with the statistical significance. Like the mentioned studies, the study of Somkiat Benjasatra (16) indicated that the economic stability was negatively related to the marital instability with the statistical significance. Thus, this research affirmed that the economic status influenced the marital quality.

The partnership relation was related to the marital quality with the statistical significance with the correlation in the high level. This indicated that the samples had the partnership relation, interdependence of emotion and thoughts, sharing of activities, discussion about family problems, understanding and emotional sharing. When the couples could share emotion and activities, the marital quality was improved. This agreed with the concept of Lewis RA and Spanier GB (8) supposing that the sharing of activities implied the spouse interaction. When the satisfaction of spouse interaction increased, the marital quality was improved accordingly. Such finding agreed with the study of Mallika Somsakul (13) finding that the partnership relation was related to the marital quality of the government officers of the Budget Bureau with the statistical significance. Similarly, the study of Naruephon Jaranai (15) revealed that the partnership relation was significantly related to the marital satisfaction of the border patrol police officers. The study of Ubonrat Pitchayanan (41) also indicated that the partnership relation was associated with the marital satisfaction of the shift-working female government officers of Bangkok Metropolis with the statistical significance. Similarly, the study of Kwanchai Monokaew (42) showed that the partnership relation was related to the marital stability of the non-commissioned government officers under the Metropolitan Police Division 2. So, this study confirmed that the partnership relation affected the marital quality.

The spouse communication was significantly related to the marital quality of the personal having the positive correlation in the high level. The samples discussed, negotiated, shared opinions, compromised, understood and tried to solve problems satisfactorily. The couples expressed their feeling sincerely and communicated each other through praising, thanking and encouraging. This agreed

with the concept of Lewis RA and Spanier GB (8) mentioning that the efficient spouse communication improved the marital quality. This was also consistent with the study of Jiranan Krutyoo (12) finding that the spouse communication of shift-working women was related to the marital quality with the statistical significance. Additionally, the study of Mallika Somsakul (13), Naruephon Jaranai (15) and Ubonrat Pitchayanon (41) indicated that the spouse communication was significantly related to the marital satisfaction whereas the study of Ladda Raktarattana (39) found that the spouse communication was associated with the marital quality of the teachers in private schools, Petchaboon Province with the statistical significance. Besides, the study of Jidapha Tantipornpanya (51) revealed that the spouse communication was significantly related to the marital quality of the couples having pre-school children. The other example of this correlation was the study of Sarinya Wongphantri (49) finding that the spouse communication was significantly related to the marital quality of the women in the slum community in Muang Khon Kaen Municipality. From the example studies, this research could be concluded that the spouse communication influenced the marital quality.

The spouse role was significantly associated with the marital quality with the positive correlation in the high level. The spouse roles included the household works, the sexual relationship, the parental responsibility, the sharing of activities and the household decision making. This also agreed with the concept of Lewis RA and Spanier GB (8) mentioning that the appropriate spouse role led to the better marital quality. This was consistent with the study of Jiranan Krutyoo (12) finding that the spouse role of shift-working women was related to the marital quality with the statistical significance. Additionally, the study of Naruephon Jaranai (15) indicated that the spouse role was significantly related to the marital satisfaction of the border patrol police officers. Again, the study of Ubonrat Pitchayanon (41) found that the spouse role was related to the marital satisfaction with the statistical significance. In addition, the study of Jidapha Tantipornpanya (51) revealed that the spouse role was significantly related to the marital quality of the couples having pre-school children. Hence, it could be obviously seen that the spouse role affected the marital quality.

The Buddha's teachings profession was related to the marital quality with the statistical significance with the positive correlation in the high level. Namely, the

samples applied the religious teachings to their marriage. This was consistent with the concept of Lewis RA and Spanier GB (8) citing that the religion was the external forcing factor having an influence on the control of relation between the marital quality and marital stability. Thus, this agreed with the study of Naruephon Jaranai (15) finding that the Buddha's teachings profession was significantly related to the marital satisfaction of the border patrol police officers. Also, the study of Carver KP and Teachman JD (57) indicated that the Buddha's teachings profession was positively related to the marital quality with the statistical significance. From the examples mentioned earlier, this research affirmed that the Buddha's teachings profession led to the marital quality.

Suggestions

According to this study, the factors predicting the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province included the spouse role, partnership relation, Buddha's teachings profession, parental model and educational similarity. Hence, the marital quality of the personnel in health centers, Samutprakarn Province should be improved. To achieve this, Samutprakarn Provincial Health Office and other relevant departments should establish the policy in promoting the family interaction of the personnel in health centers, Samutprakarn Province to increase the love and relation of family, to improve the marital quality, and to solve the problems related to the marital quality, with the following procedures:

1. The seminars should be organized to provide knowledge on the spouse role for the personnel in health centers so that the personal could adjust and improve their spouse role; for instance, the couples should help each other do household tasks, have a good sexual relationship, discuss on necessary issues for mutual satisfaction, do the parental responsibility as best as they can, share family activities, make decisions or solve problems on family issues together in a compromising way.
2. The activities should be held to encourage the personnel in health centers and their spouses to build the partnership relation, emotional and thinking

interdependence, sharing of activities, discussion with family members, understanding and proper emotional awareness.

3. The personnel in health centers should be trained with the Buddha's teachings especially on the application of religious teachings to the marriage so that the couples dare to express their feelings, accept each other and do not lie each other to reduce the family problems.

4. The trainings should be organized to provide knowledge on the selection of spouse for the single personnel in health centers. The successful parental models or other good couples may be used as the examples. This helps the personal learn and gain an insight to choose a spouse with equivalent educational similarity because this can make the marriage smoother in terms of the self-adjustment, exchange of roles and discussion for problem-solving. As a result, the personnel can achieve the successful and qualified marriage in the future.

Implications/Recommendations

1. The qualitative research should be conducted using the in-depth interviews of marital quality to obtain more details, which are currentlt updated and distinct.

2. The relation of other variables such as social support on marital quality should be studied to gain the guidelines promoting the marital quality inclusively.

3. The factors related to the marital quality should be re-studied for the long-term period to learn about the tendency of changes.

4. The working quality and marital quality of the samples should be studied and compared for the concurrent development of working quality and marital quality in the macro-level appropriately.

รายการอ้างอิง

1. ราชบัณฑิต. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น; 2525.
2. อุมพร ตรังคสมบัติ. จิตวิทยาชีวิตคู่และการบำบัดคู่สมรส. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ชันดีการพิมพ์; 2545.
3. Diener E. Subjective well-being. Psychological Bulletin 1984; 95(3): 542-75.
4. สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด; 2545.
5. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สถิติการจดทะเบียนสมรส [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.m-society.go.th/msostat2.php?stat_group=6&page=&page1=2&sortby= เข้าถึงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553.
6. Ledermann T, Bodenmann G, Rudaz M, Thomas NB. Stress, Communication and Marital Quality in Couples. J Family Relations 2010; 59(2): 195-207.
7. Stanley SM, Johnson CA, Amato PR. Premarital Education, Marital Quality, and Marital Stability: Findings from a Large, Random Household Survey. J Family Psychology 2006; 20(1): 117-26.
8. Lewis RA and Spanier GB. Theorizing about the quality and stability of marriage. Contemporary Theories about the Family. New York: The Free Press; 1979.
9. อมรรัตน์ สว่างเกตุ. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของบิดามารดาที่ทำงานที่มีบุตรคนแรก. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว]. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา; 2547.
10. สุธรรม นันทมงคลชัย, ประภัสสร ฐปมงคล, พูนสุข ช่วยทอง, สุรินทร์ กลัมพากร. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวในชีวิตสมรสของสตรีในเขตชนบท จังหวัดพิษณุโลก. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา 2549; 3(3): 11-18.
11. ลดาวัลย์ ลำแดง. คุณภาพชีวิตสมรสของคู่สมรสในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2550.

12. จิรนนท์ ทรุฑอยู่. คุณภาพชีวิตสมรสของสตรีที่ทำงานระบบกะในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานามัยครอบครัว]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2551.
13. มัลลิกา สมสกุล. คุณภาพชีวิตสมรส: ศึกษากรณีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการสำนักงานงบประมาณ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2543.
14. งามดา วานินทนนท์, คุษฎี โยเหลา, วิลาศลักษณ์ ชั่ววัลลี, วันเพ็ญ พิศาลพงศ์, อุษา ศรีจินดารัตน์. รายงานการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2545.
15. นฤพนธ์ จาระนัย. ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2543.
16. สมเกียรติ เบญจศาสตร์. สภาวะความไม่มั่นคงในชีวิตสมรสในจังหวัดนครราชสีมา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.
17. Strong, Bryan. The Marriage & Family Experience. USA. 9th edition; 2005.
18. สุมิตรา รัฐประสาธ. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2537.
19. Landis JT and Landis MG. Building a successful marriage. New Jersey: Eglewood Cliffs; 1997.
20. Hawkin James L. Association between companionship, hostility and marital satisfaction. Journal of marriage and the family 1968 November; 30: 550.
21. Orden SR and Bradburn NM. Dimension of marriage happiness. American Journal of Sociology 1968 may; 73.
22. Levinger GA. social psychological perspective on marriage discussion. In G. Levinger & O.C. Moles (Eds.), Divorce and separation. New York: Basic Book 1979; 36-70.

23. Booth A, Johnson DR and White LK. Women, outside employment and marital instability. American Journal of Sociology 1984; 90.
24. White LK and Booth A. Divorce over the life course: The role of marital happiness. Journal of family Issues 1991 March; 12(1): 5-21.
25. South SJ and Spitze G. Determinants of divorce over the life course. American Sociological Review 1986; 51: 586-590.
26. ชิตาภา สุขพลา. การสื่อสารระหว่างบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์; 2548.
27. ธรรมปิฎก, พระ (ป.อ.ปยุตตโต). ธรรมญูชีวิต. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมนิกรจำกัด; 2539.
28. อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์อักษร; 2526.
29. ะอบ นะมาตร. สังคมวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: แผนกบริการกลาง สำนักอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์; 2526.
30. Levinson DL. Role personality and social structure in the organization setting: selected reading and prefects in social psychology. New York: Random House; 1971.
31. Roy SC and Andrews HA. The Roy adaptation model: the definitive statement. Connecticut: Appleton & Lange; 1991.
32. โสภา ชูปลมัมน์ และคณะ. การศึกษารูปแบบของครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองในประเทศไทย. คณะกรรมการชมรมสร้างสรรค์สังคม สภาสังคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์; 2534.
33. สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนาประเพณี. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด; 2543.
34. บุญแทน ชันศรี, พระ. ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการครองเรือนในพุทธศาสนาและศาสนาอิสลาม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2539.
35. ประพนธ์ ปิยะรัตน์. บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรสาธารณสุขระดับตำบล. มปท., 2532. กระทรวงสาธารณสุข. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.moph.go.th> = เข้าถึงวันที่ 31 มกราคม 2552.
36. กระทรวงสาธารณสุข. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.moph.go.th> = เข้าถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2552.

37. สมศักดิ์ กริชชัย. การนิเทศงานกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2542.
38. วราภรณ์ เนาวรังสี, จุริญ อึ้งสำราญ, ประพัตรา จันชนะสมบัติ. คุณภาพชีวิตคู่สมรสและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตคู่สมรสในครอบครัว ในจังหวัดหนองคาย. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://www.jvkk.go.th/research/article/detail.asp?code=1> = เข้าถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2552.
39. ถัดดา รักตะรัตน. คุณภาพชีวิตสมรสของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการพัฒนาคอร์ปและสังคม สาขามนุษยนิเวศศาสตร์]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2550.
40. สันตติ เสริมศรี, สายฤดี วรกิจ โภคาทร, Edwards, NJ, Fuller DT. การทำงานของสตรีกับความไม่มั่นคงในชีวิตสมรส. วารสารประชากรศาสตร์ 2552; 25(1): 14-26.
41. อุบลรัตน์ พิษณุชชนะนนท์. คุณภาพชีวิตสมรส: ศึกษากรณีข้าราชการสังกัดกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2531.
42. ขวัญชัย มะโนแก้ว. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมั่นคงในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2544.
43. วังริ โยคะนิตย์. การปฏิบัติหน้าที่ครอบครัวของครอบครัวข้าราชการทหารบกที่ยังไม่มีบุตร กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยครอบครัว]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2547.
44. ยุทธนา คำนิล. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย คุณภาพชีวิตการทำงานและความสุขในชีวิต ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนของรัฐ จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2551.

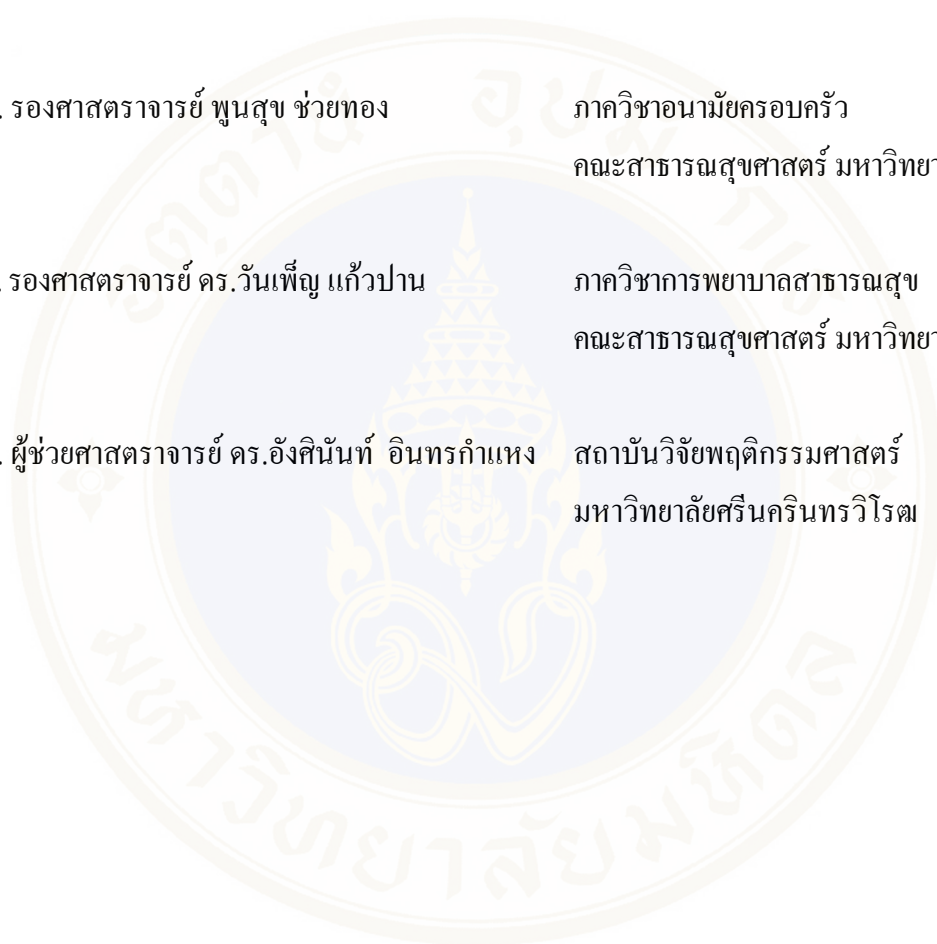
45. ทิพนัมพร ศรีสังข์. ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของข้าราชการตำรวจในเมืองพัทยา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2539.
46. ชไมลักษณ์ เกษมธนเสถียร. ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของนักบินกองทัพอากาศไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2550.
47. เอมอร มณีวัฒนา. สัมพันธภาพกับคุณภาพชีวิตของกลุ่มสมรสในกรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2538.
48. วิโรจน์ ดัดโส. การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างบุคลิกภาพลักษณะครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและความสำเร็จในชีวิตสมรส ของข้าราชการชั้นประทวนฝ่ายป้องกันปราบปรามตำรวจภูธร จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2544.
49. ศรีญญา วงษ์พันธุ์. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของสตรีในชุมชนแออัด เขตเทศบาลนครเมืองขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2548.
50. จรรยาภรณ์ พุ่มจันทร์. ผลของโปรแกรมการส่งเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างคู่สมรสต่อความผูกพันทางอารมณ์และการปรับตัวในครอบครัว. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานามัยครอบครัว]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล; 2549.
51. จิดาภา ดันดิพรปัญญา. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตสมรสของครอบครัวที่มีบุตรวัยก่อนเรียนที่สามทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลครอบครัว]. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา; 2547.
52. ศิโรรัตน์ โชติกสถิต. การศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะครอบครัว การปฏิบัติตามบทบาทที่ศาสนากำหนด การรับรู้ การปฏิบัติในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี และ ความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี: กรณีศึกษาในสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่สมรสแล้วนับถือ ศาสนาพุทธ กับ ศาสนาอิสลามในจังหวัดระนอง. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาการพยาบาลสาธารณสุข]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2542.

53. Tabacnick BG and Fidell LS. Using Multivariate Statistic. (3rd edition). New York: Harper Collins Publishers, 1996; 132.
54. เสรี ลาซโรจน์. หน่วยที่ 3 สภาพการวัดและประเมินผลการศึกษาในโรงเรียน. ใน: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. การบริหารและการจัดการการวัดและประเมินผลการศึกษา (หน่วยที่ 1-7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธราช; 2537.
55. บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร: เจริญผล; 2540.
56. ภัชรพันธ์ มณีศิริ. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะการณ์การแลกเปลี่ยนทางสังคม ของคู่สมรสกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบุคลากรสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2544.
57. Carver KP and Teachman JD. Femaie Employment and First Union Dissolution in PuertoRico. Journal of Marriage and the Family 1993; 55(3): 686.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

-
1. รองศาสตราจารย์ พูนสุข ช่วยทอง ภาควิชาอนามัยครอบครัว
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 2. รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ แก้วปาน ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารรับรองเลขที่	MUPH2010-087
ชื่อโครงการ	คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานอนามัย จังหวัดสมุทรปราการ
รหัสโครงการ	18/2553
ชื่อหัวหน้าโครงการ	นางสาวกฤติยา โสรัจจาดานนท์
ที่ทำงาน	หลักสูตร วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 420/1 ถนนราชวิถี กรุงเทพมหานคร

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับคำประกาศ
เจตจำนง จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ลงนาม
(รองศาสตราจารย์พิพัฒน์ ลักษณะมีจรัสกุล)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม
(รองศาสตราจารย์พิทยา จารุพูนผล)
คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์

วันที่รับรอง : 25 มีนาคม 2553

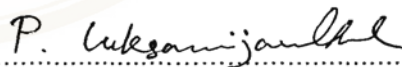
วันที่เอกสารรับรองหมดอายุ : 24 มีนาคม 2554

**Documentary Proof of Ethical Clearance
Ethics Committee for Human Research
Faculty of Public Health, Mahidol University**

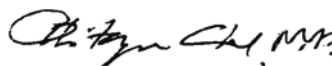
Proof Number	MUPH2010-087
Project Title	Marital Quality of Personal in Health Centers, Samutprakarn Province
Project Number	18/2553
Principal Investigator	Miss Krittiya Sorajjatanon
Official Address	Master of Science (Public Health) Program in Family Health Faculty of Public Health, Mahidol University 420/1 Rajvithi Road, Bangkok, Thailand

The aforementioned project and informed consent have been reviewed and approved by Ethics Committee for Human Research, according to the Declaration of Helsinki.

(Assoc. Prof. Pipat Luksamijarulkul)

Chairman of Ethics Committee for Human Research

(Assoc. Prof. Phitaya Charupoonphol)

Dean of Faculty of Public Health

Date of Approval : 25 March 2010

Date of Expiration : 24 March 2011

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ
Marital Quality of Personnel in Health Centers, Samutprakarn Province

แบบสอบถาม
เรื่อง คุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และคาดทำนายคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ ขอให้ท่านพิจารณาข้อความที่กำหนด แล้วตอบตามความคิดเห็นและความรู้สึกของท่าน

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 6 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับปัจจัยก่อนสมรส

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรส

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคู่สมรส

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยขณะสมรสเกี่ยวกับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนาของคู่สมรส

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรสในความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรส

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้

นางสาวกฤติยา โสรัจจาดานนท์

ภาควิชาอนามัยครอบครัว

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

แบบสอบถามในการวิจัย

เรื่องคุณภาพชีวิตสมรสของบุคลากรที่ทำงานในสถานีนามัย จังหวัดสมุทรปราการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

โปรดทำเครื่องหมาย✓ หน้าข้อความหรือเติมค่าลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ระยะเวลาที่ท่านดำรงการปฏิบัติงานในสถานีนามัย.....ปี (6 เดือนขึ้นไปนับเป็น 1 ปี)
3. อายุ
อายุปัจจุบันของท่าน.....ปี (นับถึงวันตอบแบบสอบถาม, 6 เดือนขึ้นไปนับเป็น 1 ปี)
อายุปัจจุบันของกลุ่มสมรส.....ปี (นับถึงวันตอบแบบสอบถาม, 6 เดือนขึ้นไปนับเป็น 1 ปี)
4. ระดับการศึกษา
 - 4.1 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
 - ☐ ประถมศึกษา ☐ อนุปริญญา/ปวส.
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ ปริญญาตรี
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
 - 4.2 ระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มสมรส
 - ☐ ประถมศึกษา ☐ อนุปริญญา/ปวส.
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ ปริญญาตรี
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
5. ท่านมีการวางแผนด้านการใช้เงินเกี่ยวกับการใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัวเพื่อสร้างครอบครัวก่อนที่จะสมรสหรืออยู่กินกับคู่สมรสหรือไม่
 - ☐ มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ
 - ☐ ไม่มีการเตรียมความพร้อมทางเศรษฐกิจ

6. คำถามเกี่ยวกับแบบอย่างจากบิดามารดาในการดำเนินชีวิตคู่ มีทั้งหมด 6 ข้อ โดยถามว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการทำหน้าที่ของบิดามารดาของท่าน
- โปรดทำเครื่องหมาย✓ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด
6.1 บิดามารดาของท่านร่วมกันรับผิดชอบต่อน้ำที่ในการดูแลครอบครัวและอบรมเลี้ยงดูลูก				
6.2 บิดามารดาของท่านร่วมกัน รับผิดชอบในการสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว				
6.3 บิดามารดาของท่านไม่เคยกล่าวโทษ ซึ่งกันและกัน				
6.4 บิดามารดาของท่านมีความผูกพันเอาใจใส่และดูแลซึ่งกันและกันอย่างมีความสุขทุกโอกาส				
6.5 บิดามารดาของท่านต่างมีหน้าที่ที่แสดงถึงการถ้อยทีถ้อยอาศัยกันในการใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกันอย่างปกติสุข				
6.6 บิดามารดาของท่านพึงพอใจ หรือชอบที่จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน				

ส่วนที่ 2 ข้อมูลขณะสมรส

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความหรือเติมคำลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ท่านอยู่กินกับคู่สมรสของท่านมาเป็นระยะเวลา.....ปี (6 เดือนขึ้นไปนับเป็น 1 ปี)
2. รายได้ของครอบครัว (สามี+ภรรยา) เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายมีความเพียงพอหรือไม่
 - ☐ เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ
 - ☐ เพียงพอ ไม่มีเงินเหลือเก็บ
 - ☐ ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน
3. ท่านมีบุตรหรือไม่
 - ☐ ไม่มี
 - ☐ มีโปรครระบุ เพศชาย จำนวน.....คน เพศหญิง จำนวน.....คน
4. ปัจจุบันลักษณะครอบครัวของท่านเป็นอย่างไร
 - ☐ ประกอบด้วยสามี ภรรยา
 - ☐ ประกอบด้วยสามี ภรรยา บุตร
 - ☐ ประกอบด้วย ปู่ ย่า/ ตา ยาย/ พ่อ แม่/ บุตร
5. คำถามเกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนคู่ชีวิต มีทั้งหมด 6 ข้อ โดยถามว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ท่านได้ปฏิบัติต่อกู่สมรส มากน้อยเพียงใด
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด
5.1 ท่านมีความใกล้ชิดและรู้จักคู่สมรสของท่านจนรับรู้ถึงความรู้สึกของกันได้ โดยไม่ต้องพูด				
5.2 เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจคู่สมรสของท่านสามารถช่วยท่านแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้				
5.3 ท่านกับคู่สมรสทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันหรือเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ร่วมกันเสมอ				
5.4 ท่านและคู่สมรสสามารถประคับประคองชีวิตคู่ให้ดำเนินชีวิตอย่างยืดหยุ่นด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย				
5.5 บุคคลที่ท่านจะปรับทุกข์ด้วยไม่ใช่คู่สมรสของท่าน				
5.6 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นคู่สมรสไม่เคยรับรู้และไม่สามารถช่วยให้ท่านรู้สึกสบายใจได้				

ส่วนที่ 3

คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างคู่สมรส มีทั้งหมด 10 ข้อ โดยถามว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ท่านได้ปฏิบัติต่อคู่สมรส มากน้อยเพียงใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด
1. ท่านและคู่สมรสสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้				
2. เมื่อความคิดของท่านกับคู่สมรสไม่สอดคล้องกัน ท่านจะบอกถึงความคิดของท่านให้คู่สมรสเข้าใจได้				
3. เมื่อมีความขัดแย้งท่านและคู่สมรสสามารถพูดโต้แย้งกันได้โดยไม่อารมณ์เสียและสามารถยุติข้อขัดแย้งกันได้ด้วยดี				
4. ท่านและคู่สมรสพูดคุยกันด้วยท่าทีที่เป็นมิตรและน้ำเสียงที่นุ่มนวล				
5. ท่านและคู่สมรสกล่าวคำชื่นชมและยกย่องกันด้วยวาจาหรือท่าทางเมื่อเกิดความประทับใจ				
6. เวลาพูดคุยกันท่านรู้สึกว่าคุณสมรสสนใจฟังสิ่งที่ท่านพูด				
7. คู่สมรสของท่านเป็นผู้รับฟังที่ดี เมื่อท่านต้องการระบายความในใจ				
8. ท่านตั้งใจที่จะพูดคุยเรื่องบางเรื่องกับคู่สมรสเพราะกลัวว่าคู่สมรสจะพูดซ้ำเติมให้เสียใจ				
9. ท่านรู้สึกว่าคู่สมรสของท่านมักจะพูดอย่างหนึ่งแต่จริง ๆ แล้วความหมายอีกอย่างหนึ่ง				
10. ท่านมักใช้สายตาดูหมิ่นคู่สมรสเมื่อแสดงความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับท่าน				

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มสมรส มีทั้งหมด 10 ข้อ โดยถามว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ท่านรับรู้บทบาทหน้าที่ในชีวิตสมรสของตนเองแลกลุ่มสมรส มากน้อยเพียงใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด
1. ท่านและคู่สมรสมีการพูดคุยแบ่งภาระงานบ้านกัน อย่างชัดเจนและสามารถช่วยเหลือกันได้โดยไม่เกิดความรู้สึกลำบากใจ				
2. ท่านและคู่สมรสต่างก็รู้สึกสบายใจที่ได้มีการพูดคุย และปรึกษาร่วมกันถึงเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัว				
3. ท่านและคู่สมรสมีการวางแผนและคิดร่วมกันในการทำหน้าที่เป็นพ่อแม่ที่ดีได้				
4. ท่านพอใจที่ท่านและคู่สมรสมีความสนใจรับรู้และทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันและสามารถไปด้วยกันได้				
5. ท่านและคู่สมรสต่างก็ตอบสนองและแสดงความรู้สึกที่ดีต่อกันในเรื่องการมีความสัมพันธ์กันทางเพศ				
6. ท่านและคู่สมรสไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัว แทนอีกฝ่ายได้				
7. ท่านและคู่สมรสใช้ชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่มากกว่า การทำกิจกรรมร่วมกันหรือมีปฏิสัมพันธ์กัน				
8. ท่านใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับญาติหรือเพื่อนมากกว่าคู่สมรส				
9. คู่สมรสของท่านรู้สึกไม่พอใจหรือ แสดงกริยาหงุดหงิดไม่พึงพอใจเกือบทุกครั้งที่ถูกขอความร่วมมือให้ช่วยกันทำงานบ้าน				
10. ท่านมักตัดสินใจในเรื่องต่างๆของครอบครัวโดยไม่ปรึกษากับคู่สมรส				

ส่วนที่ 5

คำถามเกี่ยวกับการยึดหลักคำสอนพุทธศาสนา มีทั้งหมด 10 ข้อ โดยถามว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ท่านได้นำหลักคำสอนของศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตสมรส มากน้อยเพียงใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด
1. ท่านจริงใจต่อคู่สมรสทั้งความคิด คำพูด และการกระทำ อย่างเสมอต้นเสมอปลาย				
2. ท่านและคู่สมรสต่างรักษาสีลข้อที่ 3 คือการไม่ประพฤติผิดในกาม หรือไม่นอกใจกันอย่างเคร่งครัด				
3. ท่านใช้ชีวิตคู่ด้วยความอดทน อดกลั้นและหลีกเลี่ยงการกล่าวโทษทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยเฉพาะหลีกเลี่ยงการพูดถึงคู่สมรสในแง่ที่ไม่ดี				
4. ท่านให้ความช่วยเหลือตามสมควรแก่ฐานะต่อญาติทั้งสองฝ่าย หรือบุคคลอื่น ๆ ในยามที่มีความเดือดร้อนและ/หรือตามความจำเป็น เป็นประจำ				
5. ท่านรู้จักปล่อยวาง และใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง ในการดำเนินชีวิตครอบครัว				
6. ท่านและคู่สมรสต่างแบ่งเวลา เพื่อใช้ในการปฏิบัติธรรม และ/หรือศึกษาธรรม ตามหลักคำสั่งสอนของศาสนา				
7. ท่านและคู่สมรสให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะ เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา				
8. ท่านมีเรื่องที่ไม่บอกหรือปิดบังหรือโกหกคู่สมรส				
9. ท่านมีความสนใจบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรสของตน				
10. เมื่ออยู่ในหมู่คนที่ไม่คุ้นเคยท่านแสดงตัวว่าท่านเป็นโสด				

ส่วนที่ 6

คำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตสมรส มีทั้งหมด 20 ข้อ โดยถามว่า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ท่านมีความพึงพอใจและมีความสุขในชีวิตสมรส มากน้อยเพียงใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด
ความพึงพอใจในชีวิตสมรส				
1. ท่านและคู่สมรสดูแลใส่ใจซึ่งกันและกัน				
2. ท่านวางใจได้ว่าการมีชีวิตคู่ทำให้มีเพื่อนคู่คิด และมีมิตรคู่บ้าน รู้สึกมั่นคงปลอดภัยและอบอุ่นใจ ตลอดเวลา				
3. ท่านและคู่สมรสรับรู้ฐานะการเงินของครอบครัว และร่วมกันวางแผนจัดการโดยไม่มีข้อบาดหมาง ขัดแย้งกัน				
4. หากมีวิกฤตการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นกับท่าน คู่สมรสจะอยู่เคียงข้างท่านเสมอ				
5. ท่านคิดว่าจะใช้ชีวิตกับคู่สมรสของท่านคนนี้อย่างตลอดไป				
6. ท่านรู้สึกว่าชีวิตคู่ดีกว่าชีวิตโสด				
7. ท่านและคู่สมรส ช่วยกันแก้ไขปัญหา โดยยอมรับฟังเหตุผลของกันและกัน ไม่ดูถูกความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย				
8. ท่านไม่รู้สึกรอคอยใจ ลำบากใจ เมื่อนึกถึงการทำหน้าที่ในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส				
9. ท่านและคู่สมรสมักจะใช้เวลาดูแล หรือให้ความสำคัญกับเรื่องอื่น ๆ มากกว่า เรื่องของครอบครัว				
10. ท่านรู้สึกเบื่อและหงุดหงิดใจในชีวิตคู่ ซึ่งมีข้อจำกัดด้านการเงินของครอบครัว ที่ทำให้ท่านไม่สามารถซื้อได้ในสิ่งที่ท่านต้องการได้				

ข้อคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น			
	น้อยที่สุด	น้อย	มาก	มากที่สุด
ความสุขในชีวิตสมรส				
11. ท่านรู้สึกภูมิใจที่ได้มีคู่ชีวิต อย่างที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน				
12. ปัญหาระหว่างท่านกับคู่สมรสสามารถแก้ไขได้อย่างปกติสุขเสมอ				
13. ท่านพร้อมช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเมื่อคู่สมรสของท่านมีความทุกข์				
14. ท่านรู้สึกสบายใจที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่คู่สมรสแทบทุกครั้ง				
15. ท่านรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยเสมอกับการใช้ชีวิตคู่กับคู่สมรส ณ ปัจจุบัน				
16. ท่านมั่นใจและไว้วางใจว่าท่านและคู่สมรสจะดูแลกันได้เสมอ แม้ในยามเจ็บป่วย				
17. ท่านและคู่สมรส เพิ่มคุณค่าการดำรงชีวิตครอบครัว และทำให้ชีวิตคู่มีความสุขด้วย หลักการ “ผ่อนหนักให้เป็นเบา” หรือ “ทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก”				
18. ท่านรู้สึก เบื่อหน่าย ท้อแท้ และสิ้นหวัง กับการมีชีวิตสมรส				
19. ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวคู่สมรส				
20. ท่านต้องการแยกกันอยู่กับคู่สมรส				

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวกฤติยา โสรัจจตานนท์
วัน เดือน ปี เกิด	1 ธันวาคม 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ, พ.ศ.2540 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, พ.ศ.2549 สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ.2554 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานสาธารณสุข ชำนาญงาน
สังกัด	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่ทำงาน	สถานีอนามัยตำบลทรงคนอง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10130 โทร.02-463-7069
ที่อยู่	75/1 หมู่ 4 ตำบลปากคลองบางปลากด อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10290 โทร.081-343-8078